

ΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

« Νομισματική Ένωση. Λόγοι που οδήγησαν στην δημιουργία της Νομισματικής Ένωσης στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Τα υπέρ και τα κατά αυτής στις κοινωνίες και στις αγορές της ευρωπαϊκής ένωσης. »

**ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ:
ΝΤΕΜΠΡΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ**

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:
ΚΙΤΣΟΥ ΕΥΤΥΧΙΑ
ΠΟΥΛΕΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ**

ΠΑΤΡΑ 2010

**ΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

**«Νομισματική Ένωση. Λόγοι που
οδήγησαν στην δημιουργία της
Νομισματικής Ένωσης στην
Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Τα υπέρ
και τα κατά αυτής στις κοινωνίες
και στις αγορές της ευρωπαϊκής
ένωσης.»**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ:
ΝΤΕΜΙΡΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:
ΚΙΤΣΟΥ ΕΥΤΥΧΙΑ
ΠΟΥΛΕΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

ΠΑΤΡΑ 2010

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σκοπός της πτυχιακής εργασίας, είναι η παρουσίαση των συνεπειών του σχηματισμού μιας Νομισματικής Ένωσης από διάφορες χώρες που βρίσκονται στην ίδια γεωγραφική περιοχή. Η σταδιακή υλοποίηση της ιδέας για την πλήρη οικονομική ολοκλήρωση της Ευρώπης, δημιουργεί μια νέα και συνεχώς εξελισσόμενη οικονομική πραγματικότητα. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την εντονότερη τάση παγκοσμιοποίησης των αγορών και της οικονομίας, συνθέτουν το σημερινό αλλά και το αυριανό τοπίο. **Η ένταση του ανταγωνισμού, η μεγαλύτερη κινητικότητα και οι διαρκείς ανακατατάξεις στη θέση, τις ισορροπίες και τις επιρροές κάθε χώρας στο παγκόσμιο σύστημα, είναι μερικά από τα κύρια στοιχεία του μεταβαλλόμενου διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος.** Μέσα σ' αυτό, κάθε χώρα υποχρεούται διαρκώς να επιβεβαιώνει τη θέση που κατακτά στους νέους μεταβαλλόμενους συσχετισμούς. Βρισκόμαστε δηλαδή, σε μία κρίσιμη στιγμή της παγκόσμιας οικονομίας, τόσο για την πορεία της Ευρωπαϊκής ενοποίησης όσο και για το ρόλο της Ελλάδας στη διαδικασία αυτή.

Στα πλαίσια της εργασίας, αναλύεται το δοκιμασμένο θεωρητικό σχήμα της **Άριστης Νομισματικής Περιοχής**, που έχει ως στόχο τη σαφή διατύπωση ενός αυστηρού και επαρκούς θεωρητικού πλαισίου. Σε αυτό, αξιολογείται το κόστος και τα οφέλη μιας χώρας-μέλους η οποία επιθυμεί την ένταξή της σε μία ομάδα χωρών με ενιαίο νόμισμα. Έτσι, ο απλός αναγνώστης μπορεί εύκολα να αξιολογήσει με αντικειμενικότητα τα υπέρ και τα κατά μιας πιθανής παραίτησης από της άσκηση της νομισματικής πολιτικής που συνεπάγεται η κατάργηση του εθνικού νομίσματος.

Ήδη, έχουν περάσει αρκετά χρόνια από τότε που δημιουργήθηκε η Νομισματική Ένωση στην Ευρώπη. Συνεπώς, μπορούμε να εξετάσουμε τις

εξελίξεις που έχουν σημειωθεί σε οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο για τις χώρες που ανήκουν σ' αυτή.

Ειδικότερα, **όσον αφορά τον οικονομικό τομέα**, ενώ η Νομισματική Ένωση είχε θέσει ως στόχους της, την αύξηση της ανταγωνιστικότητας, την μείωση της ανεργίας αλλά και την οικονομική ανεξαρτησία των χωρών, παρατηρούμε ότι οι στόχοι δεν υλοποιούνται. Σήμερα, στην Ευρώπη, οι ρυθμοί ανάπτυξης παραμένουν χαμηλοί και η ανεργία αυξάνεται. Πολλές χώρες δεν καταφέρνουν να γίνουν ανταγωνιστικές σε Ευρωπαϊκό ή διεθνές επίπεδο, με αποτέλεσμα η οικονομική τους κατάσταση να χειροτερεύει.

Από κοινωνική πλευρά, παρατηρούμε τις έντονες κοινωνικές ανισότητες που υπάρχουν μεταξύ των χωρών, αφού το χάσμα πλουσίων-φτωχών συνεχώς μεγαλώνει. Η πρόνοια των χωρών-μελών, δεν ανταποκρίνεται στις αυξημένες κοινωνικές απαιτήσεις (όπως επιδόματα ανεργίας, ανύπαντρων μητέρων κ.λ.π).

Επίσης, διαπιστώνουμε ότι κάθε χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση ακολουθεί τη δική της πολιτική. Αν και έχουν θεσμοθετηθεί πλαίσια για κοινές πολιτικές (κοινή εξωτερική ή αμυντική πολιτική) κάθε χώρα παραμένει αυτόνομη χωρίς να τις επιβάλλονται περιοριστικά μέτρα, αφού δεν υφίσταται κεντρική κυβέρνηση.

Εν ολίγοις, η διεθνής οικονομική συγκυρία αναγκάζει τόσο τους επιστήμονες, όσο και τους απλούς πολίτες να σκεφτούν πιο ώριμα την πορεία της Νομισματικής ενοποίησης. Αυτό συμβαίνει γιατί τα προβλήματα της ανεργίας και των έντονων κοινωνικών ανισοτήτων απαιτούν μια επαναξιολόγηση των ασκούμενων πολιτικών. Τα έντονα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα που εμφανίστηκαν στη Ευρώπη απαιτούν για τις λύσεις τους φρέσκιες ιδέες και ορθές πολιτικές που θα οδηγήσουν την Ευρώπη στην ταχύρυθμη ανάπτυξη, στην πλήρη απασχόληση και στην νομισματική σταθερότητα.

Τέλος, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά τον εισηγητή μας κ. Ντεμίρη Κωνσταντίνο για την πολύτιμη βοήθεια του και την αμέριστη συμπαράσταση

του στη διαδικασία ολοκλήρωσης της εργασίας μας, όπως επίσης και για τις εξειδικευμένες πληροφορίες που μας έδωσε αλλά και για την προθυμία του να μας βοηθήσει όταν τον χρειαστήκαμε για την υλοποίηση της εργασίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
-----------------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο **ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΝΟΣ** **ΚΟΙΝΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ**

Εισαγωγή.....	18
1.1 Μεταβολές στη ζήτηση (Mundell).....	18
1.2 Η σχέση ανάμεσα στον πληθωρισμό και στην ανεργία βάσει της καμπύλης Phillips.....	26
1.3 Διαφορές στους θεσμούς εργασίας.....	28
1.4 Διαφορές στα νομικά συστήματα.....	31
1.5 Διαφορές στα δημοσιονομικά συστήματα και το πρόβλημα των «εσόδων εκδοτικού προνομίου».....	34
1.6 Συμπεράσματα.....	36

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο **ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΕΝΟΣ ΚΟΙΝΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ**

Εισαγωγή.....	39
2.1 Η εξάλειψη του κόστους συναλλαγών.....	40
2.1.1 Οφέλη από το ελεύθερο εμπόριο και από την ελευθερία στις συναλλαγές.....	40
2.1.2 Οφέλη για τις επιχειρήσεις.....	41
2.1.3 Οφέλη για τους καταναλωτές.....	42
2.2 Οφέλη ευημερίας λόγω μικρότερης αβεβαιότητας.....	44
2.3 Η αβεβαιότητα για τη συναλλαγματική ισοτιμία και ο μηχανισμός των τιμών.....	45
2.4 Το ευρώ ένα διεθνές νόμισμα.....	47
2.4.1 Πλεονεκτήματα ενός διεθνούς νομίσματος.....	49
2.5 Πλεονεκτήματα μιας Νομισματικής Ένωσης και ο βαθμός ανοίγματος των χωρών.....	50
2.6 Κοινό νόμισμα και επιτόκια.....	51
2.7 Κοινό νόμισμα και οικονομία.....	51
2.8 Κοινό νόμισμα και αγορά ακινήτων.....	52
2.9 Συμπεράσματα.....	53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΚΟΣΤΟΥΣ ΚΑΙ ΟΦΕΛΟΥΣ

Εισαγωγή.....	55
3.1 Σύγκριση κόστους και οφέλους.....	55
3.2 Νομισματική Ένωση, ακαμψίες μισθών–τιμών, κινητικότητα εργασίας.....	58
3.3 Ασύμμετρες διαταραχές και ευελιξία στην αγορά εργασίας.....	60
3.4 Η βιομηχανία και το ευρώ.....	64
3.5 Το εμπόριο και το ευρώ.....	66
3.6 Ο τραπεζικός τομέας και το ενιαίο νόμισμα.....	67
3.7 Οι επενδυτές, οι κεφαλαιαγορές και το ευρώ.....	71
3.8 Οι καταναλωτές και το ευρώ.....	71
3.9 Η πολιτισμική ποικιλομορφία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το ενιαίο νόμισμα.....	73
3.10 Κόστος και οφέλη από τη συμμετοχή σε μια νομισματική περιοχή.....	74
3.11 Συμπεράσματα.....	76

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Εισαγωγή.....	79
4.1 Η ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ.....	79
4.2 Διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας πριν και μετά την ΟΝΕ.....	83
4.3 Προοπτικές της ελληνικής οικονομίας μετά την ένταξη στην ΟΝΕ.....	87
4.3.1 Δημοσιονομική σταθερότητα.....	87
4.3.2 Σταθερότητα των τιμών.....	88
4.3.3 Διαρθρωτικός μετασχηματισμός της ελληνικής οικονομίας..	89
4.4 Συμπεράσματα.....	95

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....97

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....101

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....103

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 Συνολική ζήτηση και προσφορά στη χώρα Α και στη χώρα Β.....	19
1.2 Η διαδικασία της αυτόματης προσαρμογής.....	21
1.3 Συνέπειες της ανατίμησης του νομίσματος στη χώρα	24
1.4 Καμπύλη Phillips.....	27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1 Οφέλη μιας Νομισματικής Ένωσης και ο βαθμός ανοίγματος των χωρών.....	50
---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1 Κόστος και Οφέλη μιας Νομισματικής Ένωσης.....	55
3.2 Κόστος και Οφέλη, Μονεταριστική άποψη.....	56
3.3 Κόστος και Οφέλη, Κεϋνσιανή άποψη.....	57
3.4 Κόστος και Οφέλη με μειούμενες ακαμψίες.....	59
3.5 Κόστος και Οφέλη με αυξούμενες ακαμψίες.....	60
3.6 Πραγματική απόκλιση και ευελιξία στην αγορά εργασίας.....	61

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 Κρατικά έσοδα από εκδοτικό προνόμιο ως ποσοστό του Α.Ε.Π.....35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1 Μέσες διαφορές στις τιμές (χωρίς φόρους) για το ίδιο αυτοκίνητο
στην Ευρωπαϊκή Ένωση τα έτη 1993, 1995 και 1997.....43

2.2 Οι λειτουργίες ενός διεθνούς νομίσματος.....48

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Στη σύγχρονη οικονομία, ως χρήμα **ορίζουμε** κάθε τι που αποτελεί μονάδα έκφρασης όλων των τιμών και είναι αποδεκτό στις συναλλαγές σε ορισμένο χρόνο και τόπο. Είναι το μέσο με το οποίο οι κάτοχοί του μπορούν να αποκτήσουν αγαθά και υπηρεσίες.

Τα **είδη** του χρήματος που χρησιμοποιούνται στις συναλλαγές είναι τα εξής: τα **κέρματα** και τα **τραπεζογραμμάτια** που αποτελούν την λεγόμενη νομισματική κυκλοφορία και οι **καταθέσεις όψεως** που διατηρούν τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις στις εμπορικές τράπεζες.

- Ø Τα **κέρματα** εξυπηρετούν τις συναλλαγές μικρής οικονομικής αξίας και η συνολική τους αξία είναι αμελητέα σε σχέση με τη συνολική αξία του χρήματος που κυκλοφορεί.
- Ø Τα **τραπεζογραμμάτια** δημιουργήθηκαν σε όλες τις εγχρήματες οικονομίες και αντικατέστησαν τα νομίσματα που αρχικά χρησιμοποιούνταν για χρήμα.
- Ø Οι **καταθέσεις όψεως**, αποτελούν τραπεζικές καταθέσεις που δημιουργήθηκαν στη σύγχρονη οικονομία. Θεωρούνται ως χρήμα, διακινούνται μέσω επιταγών και είναι κοινά αποδεκτές στις συναλλαγές.

Το χρήμα συνήθως ορίζεται από τις **λειτουργίες** του και ερμηνεύεται ως:

- Ø Γενικά αποδεκτό μέσο συναλλαγών
- Ø Μέτρο υπολογισμού των αξιών και των τιμών και
- Ø Μέσο διαφύλαξης της αγοραστικής δύναμης

Με τον όρο γενικά **αποδεκτό εννοούμε** ότι είναι αποδεκτό από όλα τα μέλη ενός κοινωνικού συνόλου. Ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο, μπορεί να χρησιμοποιήσει το αγαθό-χρήμα για τον υπολογισμό της αξίας των άλλων αγαθών μόνο όταν βεβαιωθεί ότι και τα υπόλοιπα μέλη του κοινωνικού συνόλου αποδέχονται και χρησιμοποιούν το ίδιο αγαθό-χρήμα ως μέτρο αξιών.

Αναφέροντας **μέτρο αξιών, εννοούμε** ένα μέτρο υπολογισμού των αγοραίων τιμών όλων των αγαθών σε μια οικονομία. Επίσης, η χρησιμοποίηση ενός αγαθού ως μέσο διαφύλαξης της αγοραστικής δύναμης προέρχεται και αυτή από την πεποίθηση ότι το αγαθό αυτό, όχι μόνο τώρα αλλά και στο μέλλον, θα εξακολουθήσει να είναι το γενικά αποδεκτό μέσω συναλλαγών.

Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ Ή ΚΛΑΣΣΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ Ή ΜΕΤΑΛΛΙΣΜΟΣ

Οι κλασσικοί οικονομολόγοι είχαν αναπτύξει δυο θεωρίες. **Την θεωρία της αξίας, που εξηγούσε πως καθορίζονται οι σχετικές τιμές των αγαθών και τη θεωρία για το χρήμα που καθόριζε το απόλυτο ύψος των τιμών των αγαθών.**

Όσον αφορά τη θεωρία του χρήματος, η εισαγωγή του χρήματος σε μια εμπράγματη οικονομία, θα χρησιμοποιούταν προαιρετικά από όλα τα άτομα σαν μέσο ανταλλαγής των αγαθών, με την προϋπόθεση ότι γίνεται από όλους αποδεκτή. Οι τιμές των αγαθών που καθορίζονταν σε μονάδες χρήματος ονομάζονταν απόλυτες ή χρηματικές τιμές.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, η τιμή ενός αγαθού «Α» σε χρηματικές μονάδες είναι 1 ευρώ και του αγαθού «Β» 2 ευρώ. Άρα η πώληση του αγαθού «Β» θα οδηγήσει σε μια είσπραξη 2 ευρώ με τα οποία μπορούν να αγοραστούν 2 αγαθά

«Α». Έτσι, με την εισαγωγή του χρήματος, η εμπράγματη οικονομία μετατρέπεται σε εγχρήματη.

Στην εγχρήματη οικονομία τα αγαθά προσφέρονται έναντι ορισμένης ποσότητας χρήματος και στη συνέχεια όλη αυτή η ποσότητα χρήματος δίνεται για να ζητηθούν αντίστοιχα αγαθά.

Επομένως, τα άτομα δεν κρατούν καμία ποσότητα ρευστού χρήματος παρά μόνο εκείνη που χρειάζονται για τις καθημερινές συναλλαγές τους. Δηλαδή τα άτομα που προσφέρουν αγαθά και αποκτούν μια ορισμένη ποσότητα χρήματος θα τη δαπανήσουν για να αγοράσουν άλλα αγαθά.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ Ή ΧΑΡΤΑΛΙΣΜΟΣ

Η κρατική θεωρία αποτελεί εξέλιξη της κλασσικής. Σύμφωνα με αυτή, το χρήμα δημιουργήθηκε από το κράτος και το χαρακτηριστικό του, είναι ότι πρέπει να το αποδεχτούν **υποχρεωτικά** οι συναλλασσόμενοι.

Στην κρατική θεωρία, ως χρήμα χρησιμοποιείται χαρτί, (*χαρτονόμισμα, επιταγές*). Η κυριότερη λειτουργία του χρήματος, είναι ότι μας βοηθάει να κάνουμε πληρωμές και στο παρόν και στο μέλλον, ενώ αποτελεί και μέτρο αξίας των αγαθών, μέσο αποθησαυρισμού και μέσο ταχείας κυκλοφορίας.

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΚΛΑΣΣΙΚΗΣ - ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

Κλασσική :

- Ø Πολύτιμα μέταλλα, αντικατέστησαν τα αγαθά που χρησιμοποιούνταν ως χρήμα (*λάδι, σιτάρι, κλπ*).
- Ø Με τα πολύτιμα μέταλλα προέκυψε το πρόβλημα προσδιορισμού της αξίας του μετάλλου που περιέχει η νομισματική μονάδα.
- Ø Πρώτη και κύρια λειτουργία του χρήματος, είναι ο προσδιορισμός της αξίας των αγαθών που ανταλλάσσονται.

Κρατική:

- Ø Χρησιμοποιείται χαρτί. Από τη στιγμή που το χαρτί επικυρώνεται από το κράτος, αποκτά χρηματική αξία.
- Ø Κυριότερη λειτουργία, είναι η εκπλήρωση σημαντικών υποχρεώσεων και το ότι έχουμε τη δυνατότητα να κάνουμε πληρωμές και στο παρόν και στο μέλλον.
- Ø Ίδιες λειτουργίες με την κλασσική.

ΕΝΝΟΙΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Σε ιστορικό περισκόπιο, το δικαίωμα έκδοσης νομισμάτων ήταν αποκλειστικό δικαίωμα των αρχόντων των οικονομικών περιοχών (*φέουδων, πόλεων και αργότερα κρατών*). Τα κυρίαρχα κράτη ανέπτυξαν σχέσεις μεταξύ τους σε διάφορους τομείς όπως η εξωτερική τους πολιτική, οι εμπορικές συμφωνίες και οι πολιτισμικές ανταλλαγές. Επίσης τα κράτη αυτά είχαν αναπτύξει και νομισματικές σχέσεις που εντάσσονται σε τρία βασικά συστήματα.

Στο πρώτο, η αξία ενός νομίσματος σε σχέση με κάποιο άλλο καθορίζεται από την προσφορά και τη ζήτηση, δηλαδή από την δύναμη της αγοράς. Στο δεύτερο σύστημα οι συναλλαγματικές ισοτιμίες είναι σταθερές. Το τρίτο σύστημα είναι η Νομισματική Ένωση.

Πιο συγκεκριμένα, *Οικονομική και Νομισματική Ένωση είναι μια ενιαία αγορά, όπου αγαθά, άνθρωποι, υπηρεσίες και κεφάλαια κινούνται χωρίς περιορισμούς. Δημιουργείται κατάλληλο περιβάλλον οικονομικής ανάπτυξης και σταθερότητας, το οποίο καθορίζεται από μια Ενιαία Κεντρική Τράπεζα.*

Επίσης, υπάρχουν και νομικές υποχρεώσεις που πρέπει να ακολουθούν τα κράτη-μέλη έτσι ώστε να συνεργάζονται στενά.

ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Το νόμισμα είναι ο κοινός παρανομαστής όλων των εμπορικών συναλλαγών. Μια συναλλαγή (αγορά ή πώληση) εντός της ίδιας χώρας πραγματοποιείται στο εθνικό νόμισμα της χώρας, επομένως ο αγοραστής και ο πωλητής χρησιμοποιούν το ίδιο νόμισμα. Σε μια διεθνή συναλλαγή –εισαγωγή ή εξαγωγή– οι πωλητές και οι αγοραστής συναλλάσσονται κατά κανόνα σε διαφορετικά νομίσματα, έτσι αντιμετωπίζουν συναλλαγματικό κίνδυνο. Όταν οι διεθνείς συναλλαγές αντιπροσωπεύουν σημαντικό μέρος των εσόδων μιας χώρας, είναι προς το συμφέρον της χώρας αυτής να χρησιμοποιεί το ίδιο νόμισμα με τους εμπορικούς της εταίρους.

ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΕΥΡΩΠΑΙΟΙ ΔΕΝ ΚΑΘΙΕΡΩΣΑΝ ΔΙΚΟ ΤΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΟΤΑΝ ΚΑΤΕΡΡΕΥΣΕ Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ BRETONS-WOODS

Στη δεκαετία του 1940, οι δυτικές χώρες, συνέστησαν το διεθνές νομισματικό ταμείο. Αποφάσισαν, όλες μαζί να αποσυνδέσουν το νόμισμα τους από τον χρυσό, εκτός από τις Η.Π.Α που το διατήρησαν. Αυτή ήταν η συμφωνία Bretons-Woods.

Όμως το 1971, η συμφωνία αυτή κατέρρευσε, επειδή οι Η.Π.Α συμπέραναν ότι τα αντιπληθωριστικά μέτρα που ήταν απαραίτητα για τη διατήρηση της σχέσης δολαρίου–χρυσού, ήταν ασύμβατα με τα δημόσια ελλείμματά τους. Ο σύνδεσμος του δολαρίου με το χρυσό είχε σταθεροποιητική και αντιπληθωριστική ισχύ. Όταν όμως εγκαταλείφθηκε, το γεγονός αυτό

σηματοδότησε την **κατάρρευση** του **Διεθνούς Νομισματικού Συστήματος**. Οι ευρωπαίοι δεν καθιέρωσαν τη δική τους Νομισματική Ένωση γιατί πολλά ευρωπαϊκά κράτη θεώρησαν ότι ένα ενιαίο σύστημα σταθερών ισοτιμιών δεν θα εξυπηρετούσε πλέον τα συμφέροντα τους.

Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΣΥΝΘΗΚΗ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ

Στις 10 Δεκεμβρίου 1991 οι αρχηγοί των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπέγραψαν τη μεγαλύτερη ιστορική συνθήκη στην πόλη Μάαστριχτ, η οποία δεν ασχολήθηκε αποκλειστικά με νομισματικά θέματα αλλά και με την κοινωνική πολιτική, στον χώρο της ένωσης καθώς και στον τομέα της κοινής εξωτερικής πολιτικής και άμυνας.

Οι κύριοι λόγοι για τους οποίους οι χώρες αποδέχθηκαν την ΟΝΕ ήταν:

- Ø Η διασφάλιση της πολιτικής σταθερότητας.
- Ø Η δημιουργία μιας **Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας** που θα έδειχνε ενδιαφέρον για τα προβλήματα των χωρών-μελών μέσω του ελέγχου της νομισματικής πολιτικής.
- Ø Τα σημαντικά οφέλη από την εξάλειψη του κόστους των συναλλαγών.

Τα **στάδια** που ορίζει η συνθήκη του Μάαστριχτ για την ολοκλήρωση της ΟΝΕ είναι οι εξής:

1° ΣΤΑΔΙΟ:

Στο πρώτο στάδιο, το οποίο είχε ήδη αρχίσει την 1^η Ιουλίου 1990, οι χώρες-μέλη του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος απελευθέρωσαν την κίνηση κεφαλαίου. Ταυτόχρονα ενισχύθηκε η συνεργασία των κεντρικών τραπεζών του ΕΝΣ. Το στάδιο αυτό διήρκησε έως το τέλος του 1993.

2° ΣΤΑΔΙΟ:

Το δεύτερο στάδιο ξεκίνησε την 1^η Ιανουαρίου 1994, όπου δημιουργήθηκε ένας νέος θεσμός το λεγόμενο «Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ινστιτούτο», το οποίο ήταν ο προπομπός της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Στόχος του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου ήταν η στενότερη συνεργασία των κεντρικών τραπεζών των διαφόρων χωρών-μελών.

3° ΣΤΑΔΙΟ:

Το τρίτο και τελευταίο στάδιο ξεκίνησε την 1^η Ιανουαρίου 1999, όπου οι συναλλαγματικές ισοτιμίες ανάμεσα στα εθνικά νομίσματα καθορίστηκαν αμετάκλητα. Επίσης, ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στην οποία μεταβιβάστηκε η άσκηση κοινής νομισματικής πολιτικής η οποία εξέδωσε το ευρώ, ένα κοινό νόμισμα.

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να τονίσουμε ότι η μετάβαση προς το τελικό στάδιο της Νομισματικής Ένωσης θα υλοποιούνται κάτω από τα παρακάτω κριτήρια σύγκλισης:

Ø Το κριτήριο σταθερότητας των τιμών

Το ύψος του πληθωρισμού να μην υπερβαίνει το 1,5% του αντίστοιχου μέσου επιπέδου των 3 χωρών με τον χαμηλότερο πληθωρισμό.

Ø Το κριτήριο του ελλείμματος του κρατικού προϋπολογισμού

Να μην υπερβαίνει το 3% του ΑΕΠ, εκτός αν η υπέρβαση του οφείλεται σε εξαιρετικές και προσωρινές περιστάσεις.

Ø Το κριτήριο του δημόσιου χρέους

Το οποίο δεν πρέπει να υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ.

Ø Το κριτήριο των επιτοκίων

Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια να μην υπερβαίνουν κατά ποσοστό μεγαλύτερο από 2% τον αντίστοιχο μέσο όρο των 3 χωρών με τα χαμηλότερα επιτόκια.

Ø Το κριτήριο της συναλλαγματικής ισοτιμίας του νομίσματος κάθε χώρας

Η οποία πρέπει να έχει ενταχθεί στο μηχανισμό σταθερών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος και να μην έχει προβεί σε υποτίμηση του νομίσματος της μέσα σε 2 χρόνια πριν από την ένταξη της στην ένωση.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΝΘΗΚΗ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ.

Το **σημαντικότερο πρόβλημα** με τα κριτήρια σύγκλισης του Μάαστριχτ ήταν ότι επέβαλαν ένα **μείγμα δημοσιονομικών και νομισματικών περιορισμών**. Απαιτήθηκε από τις χώρες να μειώσουν το δημόσιο έλλειμμα, το χρέος και τον ρυθμό του πληθωρισμού τους. Συνέπεια της ταυτόχρονης εφαρμογής των παραπάνω ήταν η άσκηση αντιπληθωριστικών πιέσεων.

Αρχικά, όταν όλες οι χώρες μειώσουν τα ελλείμματα του προϋπολογισμού μειώνοντας τις δαπάνες ή και αυξάνοντας τους φόρους, οι αρνητικές επιδράσεις στη συνολική ζήτηση σε μια χώρα πιθανόν να διαχέονται και στις άλλες. Ως αποτέλεσμα, η οικονομική δραστηριότητα στις χώρες αυτές να μειωθεί και να αυξηθούν τα ελλείμματα στον προϋπολογισμό.

Ακολούθως, η προϋπόθεση για σύγκλιση του πληθωρισμού υποχρέωσε όλες τις χώρες που συμμετείχαν στη στρατηγική της συνθήκης του Μάαστριχτ να εφαρμόσουν περιοριστικές νομισματικές πολιτικές. Συγκεκριμένα, αυτό συνέβη την περίοδο της ύφεσης τα έτη 1992-1993, όταν οι περισσότερες χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης διατήρησαν το βραχυπρόθεσμο συνδυασμό τους σε 5% ή και υψηλότερο, ποσοστό ρεκόρ. Σε συνδυασμό με τις περιοριστικές πολιτικές για τον προϋπολογισμό, οι νομισματικές πολιτικές στην Ευρώπη, κατά το πρώτο μισό της δεκαετίας του 1990 ενίσχυσαν την αντιπληθωριστική δυναμική των χωρών του Μάαστριχτ.

Η **σημαντικότερη επίπτωση** αυτών των αντιπληθωριστικών μακροοικονομικών πολιτικών στις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να φανεί στην **εξέλιξη της ανεργίας**. Η αδυναμία του ποσοστού ανεργίας να μειωθεί, πρέπει να αποδοθεί στην ακαμψία που παρουσιάζουν οι Ευρωπαϊκές αγορές εργασίας, γεγονός που δυσκολεύει τους εργάτες που έχασαν τη δουλειά τους να βρουν μια νέα θέση εργασίας. Συμπερασματικά, οι μακροοικονομικές

πολιτικές που υπαγόρευσε η συνθήκη του Μάαστριχτ στην Ευρώπη συνέβαλε στην κλιμάκωση της ανεργίας, η οποία διατηρήθηκε σε υψηλά επίπεδα.

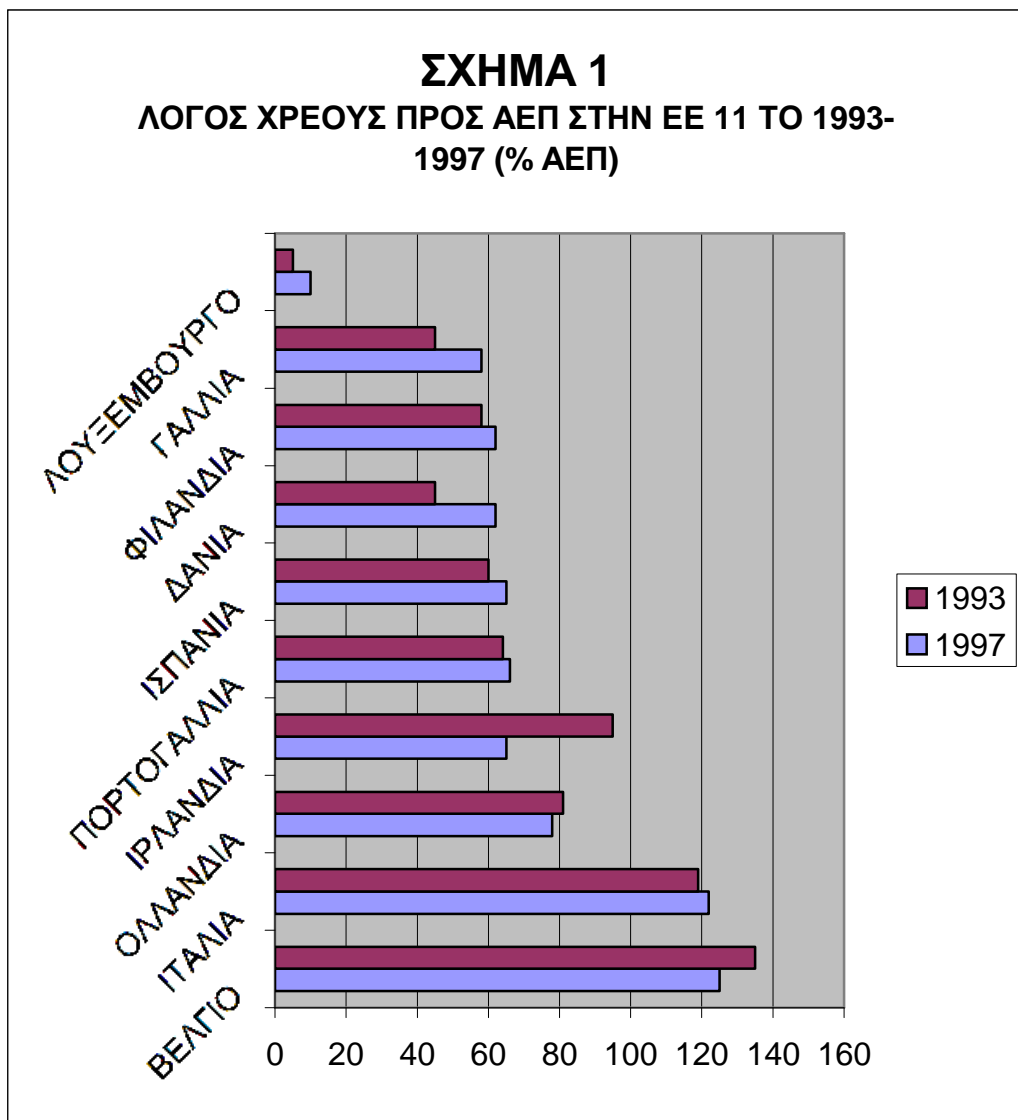
Ένα ακόμη σημαντικό πρόβλημα που δημιουργήθηκε από τη συνθήκη του Μάαστριχτ ήταν η **διόγκωση του δημόσιου χρέους**. Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το δημόσιο χρέος των 11 χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 1997 άγγιξε το 75% λίγο πριν από την έναρξη της Νομισματικής Ένωσης, ενώ την εποχή που υπογράφηκε η συνθήκη ήταν 58% (**σημειώθηκε δηλαδή μια αύξηση που ήταν περίπου 40%**). Αντίθετα στις ΗΠΑ, το δημόσιο χρέος κατά την αρχή καθώς και κατά την ολοκλήρωση της αντίστοιχης Νομισματικής Ένωσης βρισκόταν περίπου στα ίδια επίπεδα.

Η παραπάνω διαφορά στις τάσεις του δημόσιου χρέους ανάμεσα στις 11 χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στις ΗΠΑ **σχετίζεται με τις διαφορές στο μείγμα πολιτικής**. Το μείγμα περιοριστικής νομισματικής πολιτικής και πολιτικής για τον προϋπολογισμό των 11 χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είχε **ως αποτέλεσμα**, οι πολιτικές μείωσης του προϋπολογισμού, να είναι δύσκολο να εφαρμοστούν σε ένα περιβάλλον όπου ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ ήταν χαμηλός και η ανεργία αυξανόταν.¹ Έτσι, οι δυσκολίες που παρουσιάστηκαν κατά τη μείωση των ελλειμμάτων του προϋπολογισμού δυσκόλεψαν και το ρυθμό μείωσης του χρέους. Αντίθετα το μείγμα αντιπληθωριστικής πολιτικής μείωσε το ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ.

Στο σημείο αυτό θα παρουσιάσουμε 1 σχήμα για να αποδείξουμε ότι το 1997 ένας μεγάλος αριθμός χωρών υποψηφίων για την ένταξη στη Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση δεν ικανοποιούσαν το κριτήριο του δημόσιου χρέους²

¹ Αναλογία χρέους είναι η αναλογία δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ

² Το 1997 ήταν το έτος που λαμβανόταν η απόφαση για το ποιες χώρες έχουν δικαίωμα να ενταχθούν στην Νομισματική Ένωση.

Η πλειοψηφία των χωρών για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση είχαν αναλογία χρέους υψηλότερη από 60% το 1997. **Ωστόσο**, τον Μάιο του 1998 πάρθηκε η απόφαση ο όρος αυτός της συνθήκης να μην εφαρμόζεται, έτσι και οι 11 χώρες-μέλη εντάχθηκαν στην Νομισματική Ένωση.

ΤΕΧΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

Κατά τη μεταβατική περίοδο παρουσιάστηκε μεγάλος όγκος τεχνικών προβλημάτων τα οποία αντιμετωπίστηκαν επιτυχώς. Παρακάτω θα ασχοληθούμε με προβλήματα όπως: ισοτιμίες των εθνικών νομισμάτων με το ευρώ και με προβλήματα της μεταβατικής φάσης 1999-2002.

Η συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ με τα εθνικά νομίσματα καθορίστηκε την 1/1/1999, με βάση δυο **βασικές προϋποθέσεις**:

- Ø Στις 1/1/1999 το ECU θα μετονομαζόταν σε ευρώ.
- Ø Η συναλλαγματική ισοτιμία των εθνικών νομισμάτων με το ευρώ, έπρεπε να ήταν ίση με τη συναλλαγματική ισοτιμία των νομισμάτων έναντι του ECU με το κλείσιμο της αγοράς στις 31/12/1998, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η έναρξη της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης χωρίς αυξομειώσεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας έναντι των νομισμάτων. Στην ίδια ημερομηνία θα σταθεροποιούταν οι συναλλαγματικές ισοτιμίες όλων των νομισμάτων των χωρών που θα συμμετείχαν στην Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση. *(Η μη ύπαρξη της 2^{ης} προϋπόθεσης θα μπορούσε να οδηγήσει σε προβλήματα κερδοσκοπικού χαρακτήρα)*

Για **παράδειγμα**, αν κάποια χώρα παρενέβαινε και αύξανε την αξία ενός νομίσματος, η υψηλότερη συναλλαγματική ισοτιμία του νομίσματος αυτού θα οριστικοποιούταν αμετάκλητα την επόμενη κιάλας ημέρα. Δηλαδή, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες μπορούσαν να κινηθούν προς οποιαδήποτε κατεύθυνση καθώς πλησίαζε η ώρα του τελικού καθορισμού της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Όμως, το πρόβλημα αυτό αποφεύχθηκε λόγω της παρέμβασης ακαδημαϊκών επιστημόνων οι οποίοι πρότειναν ότι οι αρχές έπρεπε

να ανακοινώσουν αρκετό καιρό πριν την έναρξη της Νομισματικής Ένωσης τις σταθερές τιμές των νομισμάτων.

Επίσης, σημαντική ήταν η συμβολή των Κεντρικών Τραπεζών των υποψηφίων χωρών για ένταξη στη Νομισματική Ένωση, οι οποίες συνεργάστηκαν στενά για τον καθορισμό των νομισματικών πολιτικών, παρότι μεσολάβησε μεγάλο χρονικό διάστημα απ' την υπογραφή της συνθήκης του Μάαστριχτ έως και την έναρξη της Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης (1/1/1999) για να αντιμετωπιστούν κάποια **τεχνικά προβλήματα** όπως:

- Ø Η κοπή του καινούργιου νομίσματος.
- Ø Αλλαγές στα εθνικά τραπεζικά συστήματα, δόθηκε μια παράταση τριών χρόνων στη μεταβατική περίοδο.

Στη διάρκεια αυτών των χρόνων αντιμετωπίστηκαν τα παραπάνω τεχνικά προβλήματα και δόθηκε η επιλογή στις χώρες που δεν πληρούσαν τα κριτήρια να αποχωρήσουν. Το σημαντικότερο ερώτημα σε αυτήν τη μεταβατική περίοδο ήταν: θα μπορούσε να είναι πειστική η σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών;

Τα τρία χαρακτηριστικά που βεβαιώνουν την αξιοπιστία της σταθερότητας των συναλλαγματικών ισοτιμιών είναι τα εξής:

- Ø Στις 1/1/1999 ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), η οποία είναι υπεύθυνη για τη νομισματική πολιτική της ένωσης συνολικά και χρησιμοποιεί το ευρώ για να εφαρμόσει αυτές τις πολιτικές.
- Ø Το ευρωσύστημα (η ΕΚΤ και οι κεντρικές τράπεζες των χωρών-μελών) είναι έτοιμο να μετατρέψει ένα νόμισμα μιας χώρας σε κάποιο άλλο νόμισμα χώρας-μέλους το οποίο ζητείται. Το ευρωσύστημα δεν έχει όριο στη δυνατότητα μετατροπής, καθώς μπορεί «να παράγει» ευρώ.

Έτσι, οι κερδοσκόποι δεν δικαιολογείται να αναμένουν ότι το ευρωσύστημα είναι δυνατόν «να ξεμείνει» από χρήματα για να πραγματοποιήσει τη μετατροπή. Αυτή η παρέμβαση δεν έχει κίνδυνο να αυξήσει τη συνολική προσφορά χρήματος στο σύστημα.

- Ø Η μετατροπή του νομίσματος μιας χώρας –μέλους σε ευρώ ή σε κάποιο άλλο νόμισμα γίνεται με σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία. Αυτό συμβαίνει, επειδή δεν υπάρχει αγορά ξένου συναλλάγματος στην οποία μπορούν να ανταλλάγουν τα νομίσματα αυτά. Οι ανταλλαγές πραγματοποιούνται μέσω των τραπεζικών λογαριασμών οι οποίοι μετατρέπουν αυτά τα νομίσματα με βάση μια σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία, κρατώντας κάποια προμήθεια για την υπηρεσία όπως άλλωστε συμβαίνει και με άλλες υπηρεσίες που προσφέρει στους πελάτες της.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΧΕΣΕΩΝ

Στην Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση αρχικά συμμετείχαν οι 11 από τις 15 χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανάμεσα στις «εντός» και «εκτός» χώρες της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης έπρεπε να ισχύει ένα καθεστώς συναλλαγματικής ισοτιμίας. Οι αρχές στις οποίες στηρίζονται οι συναλλαγματικές ισοτιμίες των χωρών αυτών, ψηφίστηκαν τον Ιούνιο του 1996 και είναι οι εξής:

- ∅ Ο μηχανισμός ισοτιμιών ERM II ο οποίος ξεκίνησε να λειτουργεί από 1/1/1999 σύμφωνα με διαδικασίες που καθορίζονται μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και των κεντρικών τραπεζών των χωρών που βρίσκονται εκτός της Νομισματικής Ένωσης. Ο μηχανισμός αυτός βασίζεται στην συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ σε σχέση με τα νομίσματα των εκτός της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης χωρών γύρω από τις οποίες έχουν καθοριστεί όρια διακύμανσης τα οποία μπορούν να αποφασιστούν από τις ενδιαφερόμενες χώρες. Σημαντικό ρόλο στη λειτουργία του ERM II κατέχει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα η οποία παρεμβαίνει, όταν οι συναλλαγματικές ισοτιμίες φτάνουν τα όρια του εύρους διακύμανσης. Ακόμα, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μπορεί να αλλάζει τις κεντρικές συναλλαγματικές ισοτιμίες αν έχει δεσμευτεί να παρεμβαίνει. Όμως, μπορεί να το κάνει χωρίς να διακινδυνεύσει τη σταθερότητα των τιμών στην Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση.
- ∅ Από τις «εκτός» Νομισματικής Ένωσης χώρες ιδιαίτερα η Βρετανία, της οποίας η οικονομία είναι ισχυρή, δεν επιθυμεί τη συναλλαγματική ισοτιμία του νομίσματός της σύμφωνα με το ERM II, γεγονός που μακροπρόθεσμα θα μπορούσε να αποτελέσει αγκάθι για την οικονομία της Νομισματικής Ένωσης. Παρόλα αυτά δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο για μελλοντική ένταξη της Βρετανίας στην Νομισματική

Ένωση. Ωστόσο για το χρονικό διάστημα που παραμένει εκτός ισχύει το άρθρο 109 της συνθήκης. Σύμφωνα με αυτό, οι χώρες-μέλη που δεν συμμετείχαν στην Νομισματική Ένωση πρέπει να «χειρίζονται τις πολιτικές που αφορούν τη συναλλαγματική τους ισοτιμία με γνώμονα το κοινό συμφέρον, ενώ συμφωνείται ότι οι συναλλαγματικές ισοτιμίες πρέπει να παρακολουθούνται και να αξιολογούνται σε επίπεδο κοινότητας, με στόχο να αποφευχθεί η οποιαδήποτε παραμόρφωση στη ενιαία αγορά».

- Ø Εκτός από τη Βρετανία, ούτε η Σουηδία συμμετείχε στο ERM για πολιτικούς λόγους. Συνεπώς, νομικά είναι αδύνατη η ένταξη της στη Νομισματική Ένωση.

Τέλος, θα ήταν ορθό να επισημάνουμε ότι ο μηχανισμός ισοτιμιών ERM II έχει νόημα να υφίσταται στην περίπτωση όπου οι «εκτός» Νομισματικής Ένωσης χώρες, πρόκειται να εισέλθουν σε σύντομο χρονικό διάστημα στη Νομισματική Ένωση. Αυτό συμβαίνει καθώς δεν είναι σαφές αν το σχετικά μεγάλο εύρος διακύμανσης των συναλλαγματικών ισοτιμιών του ERM II μπορεί να διατηρηθεί σε μακροχρόνια βάση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΝΟΣ ΚΟΙΝΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με τη δημιουργία της Νομισματικής Ένωσης, έχουμε άσκηση κοινής και ενιαίας νομισματικής πολιτικής (*ύψος επιτοκίων, συναλλαγματική ισοτιμία, προσφορά χρήματος*) από ένα υπεύθυνο όργανο. Δηλαδή, η Κεντρική Τράπεζα μιας χώρας ή παύει να υφίσταται ή δε διαθέτει καμία πραγματική ισχύ. Με λίγα λόγια, μια χώρα που εντάσσεται σε μια Νομισματική Ένωση δεν έχει τη δυνατότητα να αλλάξει την τιμή του νομίσματός της ή να καθορίζει την ποσότητα του εθνικού της νομίσματος που βρίσκεται σε κυκλοφορία. Άρα **χάνει το εργαλείο άσκησης οικονομικής πολιτικής και τη δυνατότητα εφαρμογής εθνικής νομισματικής πολιτικής.**

Η χρησιμοποίηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας ως εργαλείο πολιτικής είναι χρήσιμη επειδή τα κράτη έχουν διαφορετικές πολιτικοοικονομικές προτεραιότητες, η ύπαρξη των οποίων απαιτεί να γίνονται αλλαγές στη συναλλαγματική ισοτιμία.

Παρότι η συναλλαγματική ισοτιμία αποτελεί ένα κίνητρο για την ένταξη μιας χώρας στη Νομισματική Ένωση το κόστος που προκύπτει από την εγκατάλειψη του εθνικού νομίσματος είναι πολύ μεγαλύτερο εφόσον χάνει το εργαλείο άσκησης οικονομικής πολιτικής.

1.1 ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΗ ΖΗΤΗΣΗ (MUNDSELL)

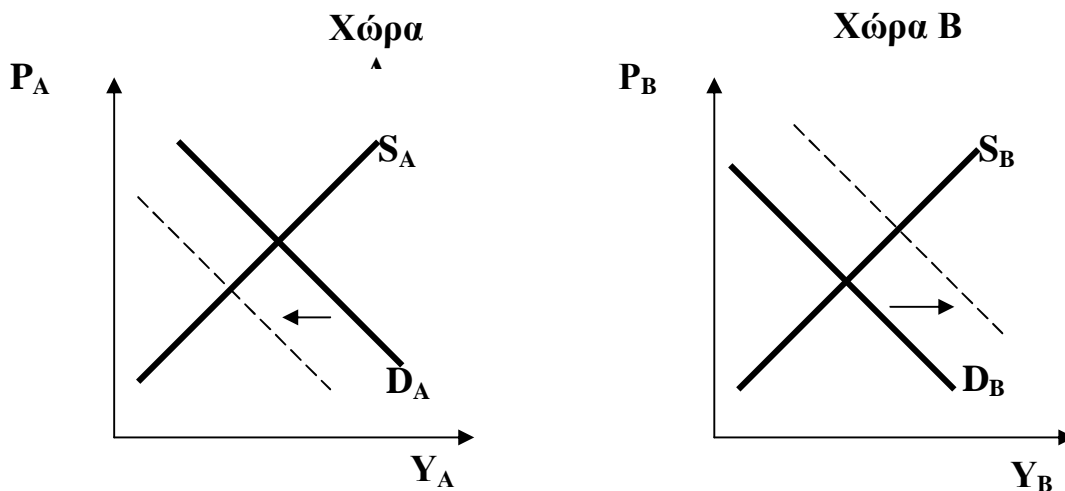
Στο άρθρο που διατύπωσε ο Mundell σχετικά με τις άριστες νομισματικές περιοχές αναλύεται η μεταβολή που επιφέρει μια μεταστροφή της ζήτησης σε μια χώρα της Νομισματικής Ένωσης υπέρ μιας άλλης, λόγω αλλαγής των

προσδιοριστικών παραγόντων της ζήτησης (π.χ. αλλαγή στις προτιμήσεις των καταναλωτών).

Για παράδειγμα, μια αλλαγή στις προτιμήσεις των καταναλωτών θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγής και της απασχόλησης στη μια χώρα και αύξηση στη άλλη αντίστοιχα.

Ας υποθέσουμε, ότι για κάποιο λόγο οι καταναλωτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης στρέφουν τις προτιμήσεις τους από τα προϊόντα που παράγονται στη χώρα Α προς τα προϊόντα που παράγονται στη χώρα Β. Οι συνέπειες αυτής της μεταβολής στη συνολική ζήτηση απεικονίζονται στο παρακάτω σχήμα.:

Σχήμα 1.1 Συνολική ζήτηση και προσφορά στη χώρα Α και στη χώρα Β

Οι καμπύλες του σχήματος απεικονίζουν την προσφορά και τη ζήτηση σε μια ανοιχτή οικονομία. Η καμπύλη ζήτησης, η γραμμή με την αρνητική κλίση δείχνει ότι, όταν το εγχώριο επίπεδο τιμών αυξάνεται, η ζήτηση για το εγχώριο προϊόν μειώνεται, η ζήτηση για το εγχώριο προϊόν μειώνεται. Η καμπύλη προσφοράς δείχνει ότι όταν αυξάνεται η τιμή του εγχώριου προϊόντος, οι εγχώριες επιχειρήσεις αυξάνουν την προσφορά τους για να επωφεληθούν από

την υψηλότερη τιμή. Άρα, οι καμπύλες προσφοράς παρουσιάζουν τον ανταγωνισμό στις αγορές προϊόντος.

Η καμπύλη ζήτησης δείχνει την αύξηση της παραγωγής με μια μετατόπιση προς τα πάνω και δεξιά για την χώρα Β και την μείωση με μετατόπιση προς τα κάτω και αριστερά για την χώρα Α. Έτσι, θα έχουμε ως αποτέλεσμα τη **μείωση της παραγωγής στη χώρα Α και την αύξηση της παραγωγής στη χώρα Β**, γεγονός που κατά πάσα πιθανότητα θα οδηγήσει σε επιπλέον **ανεργία στη χώρα Α** και σε **μείωση της ανεργίας στη χώρα Β**.

Σημαντικά επηρεάζεται και το **ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών** και των δύο χωρών, το οποίο εκφράζεται από τη σχέση: **εγχώριο προϊόν - εγχώριες δαπάνες**. Αυτές οι μεταβλητές εκφράζονται σε χρηματικούς όρους.

Στη χώρα Α, η αξία του εγχώριου προϊόντος έχει μειωθεί εξ' αιτίας της μεταβολής της συνολικής ζήτησης. Αν οι δαπάνες εκ μέρους των κατοίκων της χώρας Α δεν μειωθούν κατά το ίδιο ποσό, η χώρα αυτή θα εμφανίσει **έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών**. Αυτό είναι το πιο πιθανό αποτέλεσμα, αφού το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης καταβάλλει αυτόματα επιδόματα ανεργίας. Οπότε το διαθέσιμο εισόδημα των κατοίκων της χώρας Α δεν μειώνεται τόσο όσο μειώνεται η παραγωγή. Συνεπώς, σημειώνεται αύξηση του κρατικού ελλείμματος της χώρας Α.

Στη χώρα Β, η κατάσταση θα είναι αντίθετη. Είναι πολύ πιθανόν η αξία των συνολικών δαπανών επιμέρους των κατοίκων της χώρας Β να μην αυξηθεί στον ίδιο βαθμό. Ένα μέρος του επιπλέον διαθέσιμου εισοδήματος, ίσως να αποταμιευθεί. Αυτό θα έχει αποτέλεσμα, η χώρα Β να εμφανίσει **πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών**.

Και οι δύο χώρες, θα αντιμετωπίσουν πρόβλημα προσαρμογής. Η χώρα Α θα μαστιζέται από ανεργία και έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ενώ η χώρα Β θα γνωρίζει οικονομική άνθηση, που θα οδηγήσει σε ανοδικές πιέσεις στο επίπεδο τιμών (**πληθωρισμός**), ενώ θα παρουσιάζει πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Για αυτό το λόγο, υπάρχουν δύο **μηχανισμοί προσαρμογής** που οδηγούν σε αυτόματη εξισορρόπηση, χωρίς να είναι αναγκασμένες οι χώρες να καταφύγουν σε **ανατίμηση ή υποτίμηση** του νομίσματος τους αντίστοιχα.

Ο ένας μηχανισμός βασίζεται:

- Στην ευελιξία των μισθών, και ο άλλος
- Στην κινητικότητα της εργασίας

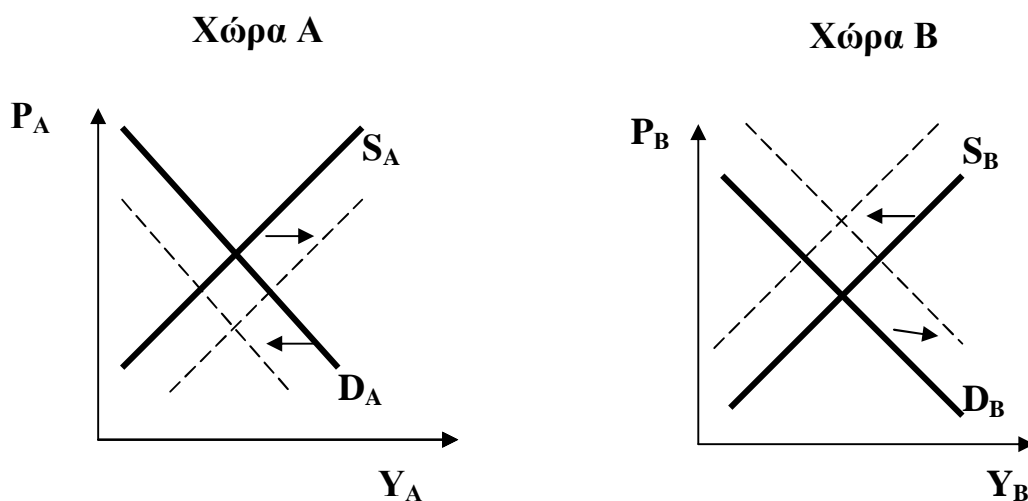

Η ΕΥΕΛΙΞΙΑ ΤΩΝ ΜΙΣΘΩΝ

Όσον αφορά την ευελιξία των μισθών συμβαίνουν τα εξής:

Οι εργάτες που απασχολούνται στην χώρα Α και είναι άνεργοι θα μειώσουν τις απαιτήσεις τους για μισθό. Αντίθετα στη χώρα Β η πλεονάζουσα ζήτηση εργασίας θα αυξήσει τους μισθούς.

Σχήμα 1.2 Η διαδικασία της αυτόματης προσαρμογής

Η μείωση των μισθών στη χώρα Α έχει ως αποτέλεσμα, να μετατοπιστεί η καμπύλη συνολικής προσφοράς προς τα κάτω και δεξιά. Αντίθετα, στη χώρα Β, οι αυξήσεις των μισθών μετατόπισαν την καμπύλη προσφοράς προς τα πάνω και αριστερά. Οι μετατοπίσεις αυτές έχουν ως στόχο να επαναφέρουν την ισορροπία. Οι τιμές των προϊόντων στη χώρα Α μειώνονται, έτσι τα προϊόντα της γίνονται πιο ανταγωνιστικά, ενώ στη χώρα Β συμβαίνουν τα αντίθετα. Η παραπάνω διαδικασία, βελτιώνει το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της χώρα Α, ενώ την ίδια στιγμή μειώνει το πλεόνασμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της χώρας Β.

Πρέπει, επίσης να σημειωθεί ότι οι δευτερεύουσες επιδράσεις πάνω στη συνολική ζήτηση θα ενισχύσουν τον μηχανισμό εξισορρόπησης. Οι αυξήσεις στους μισθούς και στις τιμές της χώρας Β κάνουν τα προϊόντα της χώρας Α πιο ανταγωνιστικά. Αυτό οδηγεί σε μια μετατόπιση προς τα πάνω και δεξιά της καμπύλης συνολικής ζήτησης της χώρας Α. Ομοίως, η μείωση του κόστους και των τιμών στην χώρα Α κάνει τα προϊόντα της χώρας Β λιγότερο ανταγωνιστικά και μετατοπίζει προς τα κάτω και αριστερά την καμπύλη συνολικής ζήτησης της χώρας Β.

ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Όσον αφορά την ύπαρξη ενός ικανοποιητικού βαθμού κινητικότητας της εργασίας, συμβαίνουν τα εξής: Μετανάστες θα οδηγηθούν από τη χώρα Α στη χώρα Β ζητώντας εργασία, όπου υπάρχει πλεόνασμα εργασίας λόγω αύξησης της παραγωγής. Έτσι, η χώρα Α λύνει το πρόβλημα της ανεργίας και η χώρα Β εξαλείφει το πρόβλημα του πληθωριστικών πιέσεων που προέρχεται από μισθολογικές αυξήσεις. Την ίδια στιγμή θα μειωθούν και οι ανισορροπίες στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της χώρας Α. Με λίγα λόγια, οι μετανάστες της χώρας Α, δαπανούσαν χρήματα σε αγαθά χωρίς να παράγουν τίποτα. Το παραπάνω πρόβλημα, τείνει να εκλείψει με την μετανάστευση τους στη χώρα Β.

Άρα, το πρόβλημα προσαρμογής της χώρας Α και της χώρας Β, παύει να υφίσταται, αν οι μισθοί είναι ευέλικτοι και αν η κινητικότητα της εργασίας των δύο χωρών είναι επαρκώς υψηλή. Το παραπάνω πρόβλημα προσαρμογής, δεν θα εξαλειφθεί αν τουλάχιστον μία από τις δύο συνθήκες δεν ικανοποιείται πλήρως.

Στην περίπτωση που οι μισθοί στη χώρα Α δεν μειώνονται, παρά την ανεργία που επικρατεί και οι εργάτες δεν μετακινούνται στη χώρα Β, τότε η χώρα Α θα αντιμετωπίσει την κατάσταση ισορροπίας που απεικονίζεται στο **Σχήμα 1.1**

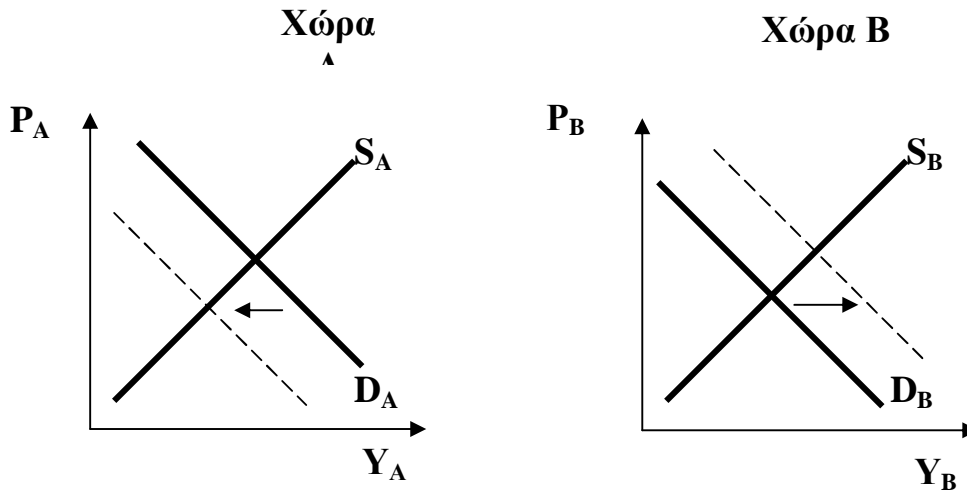
Στη χώρα Β, η πλεονάζουσα ζήτηση εργασίας ασκεί ανοδικές πιέσεις στους μισθούς μετατοπίζοντας την καμπύλη προσφοράς προς τα πάνω και αριστερά.

Η προσαρμογή στην ανισορροπία, πρέπει πρώτα να προέλθει αποκλειστικά μέσω αυξήσεων των τιμών στη χώρα Β. Τα προϊόντα της χώρας Α, γίνονται περισσότερο ανταγωνιστικά λόγω της αύξησης των τιμών της χώρας Β. Το γεγονός αυτό οδηγεί σε μια προς τα πάνω και δεξιά μετατόπιση της καμπύλης συνολικής ζήτησης στη χώρα Α. Συνεπώς, αν οι μισθοί δε μειωθούν στη χώρα Α, η προσαρμογή στην ανισορροπία θα πάρει τη μορφή πληθωρισμού στη χώρα Β.

Οι αρχές της χώρας Β θα αντιμετωπίσουν τώρα ένα δίλημμα. Αν ενδιαφερθούν για τον πληθωρισμό, θα θέλουν να αντισταθούν σ' αυτές της πληθωριστικές πιέσεις μέσω περιοριστικών νομισματικών και δημοσιονομικών πολιτικών. Ωστόσο, σ' αυτήν την περίπτωση το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (που ταυτόχρονα είναι και το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της χώρας Α) δεν θα εξαλειφθεί. Αν θέλουν να εξαλείψουν το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, οι αρχές της χώρας Β θα πρέπει να αποδεχθούν τον υψηλότερο πληθωρισμό.

Ο μοναδικός τρόπος να λυθεί το πρόβλημα αυτό είναι: **Η ανατίμηση του νομίσματος της χώρας B έναντι του νομίσματος της χώρας A.**

Σχήμα 1.3 Συνέπειες της ανατίμησης του νομίσματος της χώρας B

Η ανατίμηση του νομίσματος της χώρας B, μειώνει τη συνολική ζήτηση στη χώρα A και έτσι η καμπύλη ζήτησης μετατοπίζεται προς τα κάτω και αριστερά. Το αντίθετο συμβαίνει στη χώρα A όπου η υποτίμηση του νομίσματος της αυξάνει την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων της. Έτσι, η καμπύλη συνολικής ζήτησης μετατοπίζεται προς τα επάνω και δεξιά.

Οι συνέπειες των μετατοπίσεων της καμπύλης ζήτησης είναι ότι η χώρα A λύνει το πρόβλημα της ανεργίας που αντιμετωπίζει και η χώρα B αποφεύγει τις πληθωριστικές πιέσεις. Την ίδια στιγμή, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών στη χώρα A και το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών στη χώρα B τείνουν να εξαλειφθούν.

Στην περίπτωση που οι δύο αυτές χώρες ενταχθούν στην Νομισματική Ένωση και η χώρα A αντιμετωπίζει μια αρνητική διαταραχή στη ζήτηση, θα οδηγηθεί σε επίμονη ανεργία και σε έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Αυτό θα συμβεί γιατί δεν θα μπορεί να ασκήσει νομισματική πολιτική. Δηλαδή να υποτιμήσει ή να ανατιμήσει το νόμισμά της. Το κόστος το

οποίο συνεπάγεται η ένταξη της χώρας Β είναι ο **υψηλός πληθωρισμός** εξαιτίας της χώρας Α. Για να αποφευχθεί το κόστος αυτό, η χώρα Β αποφάσισε να μεταφέρει οικονομικούς πόρους στη χώρα Α, της οποίας η οικονομία είναι προβληματική, έτσι ώστε να ισοσκελιστεί το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της χώρας Α, εφόσον είναι και οι δύο ενταγμένες στην Νομισματική Ένωση.

Θα ήταν ορθό να σημειωθεί ότι : οι οικονομικοί πόροι που μεταβιβάζονται από την ευημερούσα χώρα στην προβληματική, δεν λύνουν μόνιμα το πρόβλημα, απλά διευκολύνουν την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα, η οποία αντιμετωπίζει μια διαταραχή αρνητικής ζήτησης και εισπράττει μεταβιβαστικές πληρωμές από τις άλλες χώρες. Όταν η διαταραχή της ζήτησης είναι μόνιμη, θα χρειαστούν ρυθμίσεις στις τιμές και στους μισθούς καθώς και κινητικότητα των παραγωγικών συντελεστών για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Οι δημοσιονομικές μεταβιβαστικές πληρωμές χρησιμεύουν **μόνο** για την αντιμετώπιση προσωρινών διαταραχών στη συνολική ζήτηση.

Συμπερασματικά, αν οι μισθοί δεν είναι ευέλικτοι και αν η κινητικότητα της εργασίας είναι περιορισμένη, οι χώρες που σχηματίζουν μια Νομισματική Ένωση θα δυσκολευτούν να προσαρμοστούν στις μεταβολές της ζήτησης περισσότερο από τις χώρες που έχουν διατηρήσει το εθνικό τους νόμισμα και μπορούν να κάνουν υποτίμηση ή ανατίμηση του νομίσματος τους. **Στη δεύτερη περίπτωση**, η συναλλαγματική ισοτιμία προσδίδει κάποια ευελιξία σε ένα σύστημα που είναι εξαιρετικά δύσκαμπτο.

Για να το θέσουμε διαφορετικά, μια Νομισματική Ένωση ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες χώρες είναι **άριστη** αν ικανοποιείται μια από τις παρακάτω συνθήκες :

- **να υπάρχει επαρκής ευελιξία των μισθών,**
- **να υπάρχει επαρκής κινητικότητα της εργασίας**

Ο σχηματισμός μιας Νομισματικής Ένωσης βοηθάει, αν η διαδικασία του προϋπολογισμού είναι επαρκώς συγκεντρωτική έτσι ώστε οι μεταβιβαστικές πληρωμές να μπορούν να οργανωθούν ομαλά ανάμεσα στις χώρες της ένωσης.

1.2 Η ΣΧΕΣΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΜΠΥΛΗΣ PHILLIPS

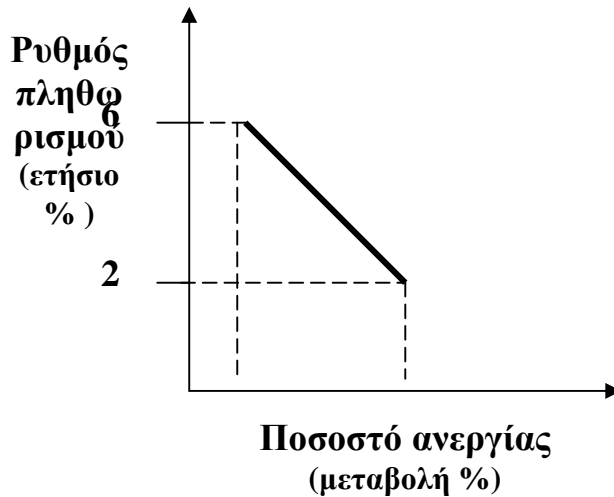
Μια από τις «**10 αρχές της οικονομικής**» τονίζει ότι ο πληθωρισμός έχει αντίστροφη ή εναλλακτική σχέση με την ανεργία ως εξής:

Αν περιοριστεί η συνολική ζήτηση, μπορεί να μειωθεί ο πληθωρισμός αλλά με το κόστος μιας παροδικά υψηλής ανεργίας και αντίστροφα.

Ο A. W. Phillips έδειξε μια αρνητική σχέση μεταξύ του ποσοστού ανεργίας και του ρυθμού του πληθωρισμού. Δηλαδή, **οι περίοδοι με χαμηλή ανεργία τείνουν να έχουν υψηλό πληθωρισμό και οι περίοδοι με υψηλή ανεργία, τείνουν να έχουν χαμηλό πληθωρισμό.** Ο παραπάνω συσχετισμός προέκυψε γιατί η χαμηλή ανεργία ήταν συσχετισμένη με την συνολική ζήτηση και επειδή η υψηλή ζήτηση πίεζε προς τα πάνω τους μισθούς και τις τιμές σε όλη την οικονομία.

Βέβαια, οι πολιτικοί μια χώρας θα προτιμούσαν και χαμηλό πληθωρισμό και χαμηλή ανεργία πράγμα ανέφικτο βάσει της καμπύλης Phillips.³

Σχήμα 1.4 Καμπύλη Phillips

Γνωρίζουμε ότι όσο μεγαλύτερη είναι η συνολική ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες, τόσο μεγαλύτερη είναι η παραγωγή της οικονομίας και υψηλότερο το επίπεδο τιμών. Η μεγαλύτερη παραγωγή σημαίνει χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας αλλά υψηλότερο πληθωρισμό. Όταν η ανεργία μειώνεται σε χαμηλά επίπεδα, οι μισθοί και οι τιμές αρχίζουν να αυξάνονται πιο γρήγορα. Αύξηση των μισθών σημαίνει περισσότερες καταθέσεις και μεγαλύτερη ζήτηση αγαθών.

Σήμερα, κατά γενική παραδοχή η καμπύλη Phillips δεν είναι σταθερή, δηλαδή μετατοπίζεται προς τα επάνω όταν οι προσδοκίες για πληθωρισμό αυξάνονται. Συνεπώς, μια χώρα που επιλέγει πολύ υψηλό δείκτη πληθωρισμού θα διαπιστώσει ότι η καμπύλη Phillips που την αφορά μετατοπίζεται προς τα επάνω. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, οι Αρχές έχουν ελάχιστη δυνατότητα ελεύθερης επιλογής ανάμεσα στον πληθωρισμό και την ανεργία.

³ Η καμπύλη Phillips απεικονίζει μία αντίστροφη σχέση μεταξύ του ρυθμού του πληθωρισμού και του ποσοστού ανεργίας. Στο σημείο A ο πληθωρισμός είναι χαμηλός και η ανεργία υψηλή. Στο σημείο B ο πληθωρισμός είναι υψηλός και η ανεργία χαμηλή. Μεταβάλλοντας τη νομισματική και δημοσιονομική πολιτική για να επηρεάσουν τη συνολική ζήτηση οι σχεδιαστές της οικονομικής πολιτικής μπορούν να διαλέξουν οποιοδήποτε σημείο πάνω σε αυτή καμπύλη.

1.3 ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟΥΣ ΘΕΣΜΟΥΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στις αγορές εργασίας των ευρωπαϊκών χωρών, έχουν παρατηρηθεί σημαντικές θεσμικές διαφορές. Συγκεκριμένα αναφερόμαστε στα **εργατικά σωματεία**, όπου στη **Γερμανία** για παράδειγμα εμφανίζονται **συσπειρωμένα**, ενώ σε άλλες χώρες όπως το **Ηνωμένο Βασίλειο** δείχνουν **αποδυναμωμένα**. Η κατάσταση αυτή, οδηγεί σε κόστος το οποίο προκαλείται, από δυσμενείς εξελίξεις στους μισθούς και στις τιμές, ακόμα και όταν οι χώρες αντιμετωπίζουν τις ίδιες διαταραχές.

Για παράδειγμα, έστω ότι δύο χώρες υπόκεινται στην ίδια αύξηση τιμής του πετρελαίου. Η επίδραση αυτής της αύξησης στους εγχώριους μισθούς και στις τιμές, οφείλεται κατά κύριο λόγο, στον τρόπο με τον οποίο αντιδρούν τα εργατικά σωματεία στις διαταραχές αυτές.

Για να κατανοήσουμε τη σπουδαιότητα των θεσμών στις αγορές εργασίας, έχουν αναπτυχθεί διάφορες **μακροοικονομικές θεωρίες** με σημαντικότερη, τη **θεωρία των Bruno και Sachs**.

Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, όταν υπάρχουν διαταραχές στην προσφορά (εργασίας), η διαπραγμάτευση των μισθών εξαρτάται από το βαθμό συσπείρωσης των εργατικών σωματείων. Όταν αυτές οι **διαπραγματεύσεις** για τους μισθούς είναι **κεντρικά ελεγχόμενες**, τα εργατικά σωματεία δεν επιθυμούν την **αύξηση των πραγματικών μισθών** καθώς το γεγονός αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα, την **αύξηση του πληθωρισμού**. Συνεπώς, όταν συμβαίνει μια διαταραχή της προσφοράς, δεν μπορεί να αντισταθμιστεί με αύξηση των ονομαστικών μισθών.

Αντίθετα, στις χώρες που τα σωματεία εργαζομένων δεν είναι τόσο οργανωμένα, επιθυμούν αύξηση στους ονομαστικούς μισθούς έχοντας ως δεδομένο ότι η αύξηση του επιπέδου των τιμών θα είναι μικρή, επειδή τα

οργανωμένα σωματεία αντιπροσωπεύουν απλώς ένα μικρό τμήμα του εργατικού δυναμικού.

Ένα ακόμη πρόβλημα που δημιουργείται είναι το λεγόμενο **free riding**, όπου κάθε εργατικό σωματείο ενδιαφέρεται αποκλειστικά για τα συμφέροντα των μελών του, δηλαδή την αύξηση στους ονομαστικούς τους μισθούς. Αν κάτι τέτοιο δεν συμβεί, ο πραγματικός μισθός των μελών του συγκεκριμένου σωματείου θα μειωθεί, σε αντίθεση με όλα τα άλλα σωματεία, που είναι πιθανό να έχουν διεκδικήσει αύξηση στους ονομαστικούς μισθούς των μελών τους.

Στη θέση ισορροπίας της συνεργασίας μεταξύ της κυβέρνησης και των σωματείων, δηλαδή το σημείο που συμφέρει και τους δύο, τα μη συσπειρωμένα σωματεία θα έχουν διεκδικήσει ένα υψηλότερο επίπεδο ονομαστικών μισθών από ότι τα συσπειρωμένα σωματεία. Συνεπώς, οι χώρες που δεν έχουν στενό πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ των εργαζομένων είναι δυσκολότερο να καταλήξουν σε μείωση μισθών ύστερα από μια διαταραχή της προσφοράς. Σε αυτήν την περίπτωση, κανένα σωματείο δεν παίρνει πρωτοβουλία να μειώσει τις αυξήσεις του σχετικά με τον ονομαστικό μισθό, γιατί κατά πάσα πιθανότητα, κανένα άλλο σωματείο δε θα ακολουθήσει την πρωτοβουλία αυτή και έτσι, το επίπεδο των πραγματικών μισθών θα μειωθεί μόνο για τα μέλη του.

Για την κατανόηση του παραπάνω τίθεται ο παρακάτω παραλληλισμός με τους θεατές σε ένα ποδοσφαιρικό γήπεδο. Όταν όλοι οι θεατές έχουν θέση, ένας μεμονωμένος θεατής, έχει κίνητρο, να σταθεί όρθιος για να έχει καλύτερη θέση. Η δυναμική αυτού του παιχνιδιού είναι ότι αν όλοι σηκωθούν όρθιοι κανένας δεν θα δει καλύτερα, αντίθετα θα νιώσουν μεγάλη δυσφορία. Μόλις σηκωθούν είναι δύσκολο να τους παρακινήσει κάποιος να καθίσουν. Το άτομο που θα πάρει την πρωτοβουλία να καθίσει δε θα βλέπει τίποτα αν οι άλλοι δεν μιμηθούν το παράδειγμά του. Κι όταν ακόμα καθίσει, οι περισσότεροι θεατές του γηπέδου ούτε καν θα προσέξουν το καλό παράδειγμα.

Συμπερασματικά, οι χώρες που ακολουθούν **κεντρικά ελεγχόμενες ή αποκεντρωμένες διαπραγματεύσεις για τους μισθούς** μπορούν ευκολότερα

να **αντιμετωπίσουν διαταραχές προσφοράς**, από ότι οι χώρες που έχουν έναν ενδιάμεσο βαθμό κεντρικού ελέγχου. Στις χώρες των οποίων τα εργατικά σωματεία ακολουθούν αυτές τις ακραίες θέσεις ο μετριασμός των μισθών είναι μεγαλύτερος από ότι στις ενδιάμεσες χώρες. Ως αποτέλεσμα οι χώρες με ακραία συσπείρωση ή αντίθετα αποσυσπείρωση, έχουν την τάση να επιτυγχάνουν καλύτερα αποτελέσματα από άποψη πληθωρισμού και ανεργίας έπειτα από διαταραχές της προσφοράς, από ότι οι άλλες χώρες.

Τέλος, το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι οι χώρες με πολύ διαφορετικούς θεσμούς στην αγορά εργασίας, μπορεί να θεωρούν δαπανηρό το σχηματισμό μιας Νομισματικής Ένωσης. Κάθε διαταραχή της προσφοράς επηρεάζει τους μισθούς και τις τιμές στις χώρες αυτές με διαφορετικό τρόπο, κάνοντας δύσκολη τη διόρθωση των διαφορών αυτών, όταν η συναλλαγματική ισοτιμία είναι αμετάκλητα σταθερή.

1.4 ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Όσα χρόνια και να πέρασαν από τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εξακολουθούν να υπάρχουν διαφορές στα νομικά συστήματα των χωρών – μελών.

Οι διαφορές αυτές είναι μεγάλες και ορισμένες φορές επιδρούν σημαντικά στον τρόπο λειτουργίας των αγορών.

Μεγάλη έμφαση σε αυτό το θέμα θα δοθεί, με την παράθεση των παρακάτω **παραδειγμάτων** :

- Ø Οι αγορές στεγαστικών δανείων λειτουργούν με πολύ διαφορετικό τρόπο στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο σημαντικότερος λόγος είναι ότι διαφέρουν τα νομικά συστήματα. Σε κάποιες χώρες ο νόμος προστατεύει περισσότερο τις τράπεζες που χορηγούν στεγαστικά δάνεια από ότι σε άλλες. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τα δάνεια να είναι πολύ διαφορετικά με διαφορετικό βαθμό κινδύνου από τη μία χώρα στην άλλη εξ' αιτίας αυτών των διαφορών. Οι τράπεζες σε μερικές χώρες ζητούν **100% κάλυψη** για τα στεγαστικά δάνεια, ενώ σε άλλες η εγγύηση είναι πολύ μικρότερη του 100% της αξίας του δανείου. Η συχνότητα αναπροσαρμογής των επιτοκίων, διαφοροποιείται λόγω των νομικών αποκλίσεων των κρατών – μελών. Άρα, υπάρχουν χώρες, στις οποίες οι τράπεζες χορηγούν δάνεια με **κυμαινόμενο επιτόκιο**, ενώ σε άλλες τα επιτόκια δανείων είναι **σταθερά** για ολόκληρη τη διάρκεια του δανείου. Ως αποτέλεσμα, οι ίδιες διαταραχές (π.χ. μια αύξηση του επιτοκίου από την Κεντρική Ευρωπαϊκή Τράπεζα) μεταβιβάζονται με πολύ διαφορετικούς τρόπους στις χώρες– μέλη της Νομισματικής Ένωσης.

Ø Η χρηματοδότηση των εταιριών διαφέρει σημαντικά από τη μια χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην άλλη. Στις **χώρες με Αγγλοσαξονική νομική παράδοση**, οι επιχειρήσεις απευθύνονται στην αγορά κεφαλαίου (*χρηματιστήριο, αγορά ομολόγων*) για να χρηματοδοτήσουν τα επενδυτικά τους προγράμματα. Έτσι, οι χώρες αυτές είναι καλά **ανεπτυγμένες και προηγμένες**. Αντίθετα, στις **χώρες με νομική παράδοση της Ηπειρωτικής Ευρώπης**, οι επιχειρήσεις προσελκύουν οικονομικούς πόρους κυρίως μέσω του τραπεζικού συστήματος. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι κεφαλαιαγορές να είναι **λιγότερο ανεπτυγμένες**. Οι ίδιες διαταραχές στο επιτόκιο έχουν διαφορετικές συνέπειες σε κάθε χώρα.

Για παράδειγμα, αν αυξηθεί το επιτόκιο σε μια χώρα με Αγγλοσαξονικό νομικό σύστημα, αυτό θα επιφέρει μεγάλες επιπτώσεις στον πλούτο των καταναλωτών. Οι επιπτώσεις αυτές οφείλονται στο γεγονός ότι οι καταναλωτές έχουν στην κατοχή τους πολλά ομόλογα και μετοχές. Με μια αύξηση του επιτοκίου θα μειωθούν οι τιμές των ομολόγων και των μετοχών και κατά συνέπεια, πιθανόν και ο πλούτος των καταναλωτών. Σε χώρες με νομική παράδοση της Ηπειρωτικής Ευρώπης οι επιπτώσεις θα είναι λιγότερο αισθητές.

Αναλυτικότερα, στις χώρες αυτές, μια αύξηση στο επιτόκιο θα επηρεάσει τις δαπάνες των καταναλωτών κυρίως μέσω του καναλιού των τραπεζικών δανείων. Η προσφορά του χρήματος μπορεί να μεταβληθεί από τις μεταβολές του προεξοφλητικού επιτοκίου. Ένα υψηλό προεξοφλητικό επιτόκιο, αποθαρρύνει τις τράπεζες να δανείζονται. Επομένως, μειώνεται η ποσότητα των διαθέσιμων στο τραπεζικό σύστημα χρήματος. Αντίθετα, ένα χαμηλό προεξοφλητικό επιτόκιο ενθαρρύνει τις τράπεζες να δανειστούν και αυξάνει την ποσότητα των διαθέσιμων άρα και την προσφορά χρήματος.

Στην οικονομία, το επίπεδο των τιμών και οι αυξομειώσεις στις καταθέσεις επηρεάζουν το ύψος του επιτοκίου.

Για παράδειγμα, αν το επίπεδο των τιμών είναι χαμηλό, το επιτόκιο μειώνεται και έτσι ενθαρρύνει τις μεγαλύτερες δαπάνες σε επενδυτικά αγαθά και αυξάνει τη ζητούμενη ποσότητα αγαθών και υπηρεσιών. Αυτό συμβαίνει διότι όταν μειώνονται, το νόμισμα κάθε χώρας έχει μεγαλύτερη αξία και οι καταναλωτές μπορούν να αγοράζουν περισσότερα αγαθά. Επομένως, η πτώση των τιμών, άρα και των επιτοκίων, κάνει τους καταναλωτές να νιώθουν πιο πλούσιοι. Όσον αφορά τις καταθέσεις, όταν έχουμε αύξηση των καταθέσεων στις τράπεζες, αυτό οδηγεί προς τα κάτω την τιμή των επιτοκίων. Τα χαμηλά επιτόκια ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις να δανειστούν καθώς επίσης και τους καταναλωτές που θέλουν να αγοράσουν νέες κατοικίες. Αντίθετα, όταν έχουμε μείωση των καταθέσεων και αύξηση των επιτοκίων, το χρήμα γίνεται ακριβό για τους δανειολήπτες.⁴

Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η ίδια αύξηση του επιτοκίου στην κατανάλωση και στις επενδυτικές δαπάνες θα έχει πολύ διαφορετικό αντίκτυπο από τη μια χώρα – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην άλλη.

⁴ Αύξηση επιτοκίου, σημαίνει ότι μια επιχείρηση θα πληρώσει περισσότερους τόκους για την αποπληρωμή του δανείου της, οπότε στην προκειμένη περίπτωση αποθαρρύνεται για τυχόν νέες επενδύσεις, περισσότερες καταθέσεις, περισσότερα διαθέσιμα για τις τράπεζες, μεγαλύτερη δημιουργία χρήματος και μεγαλύτερη προσφορά.

1.5 ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΑ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ «ΕΣΟΔΩΝ ΕΚΛΟΤΙΚΟΥ ΠΡΟΝΟΜΙΟΥ»

Οι χώρες που εντάσσονται σε μια Νομισματική Ένωση διαφέρουν μεταξύ τους και ως προς τα δημοσιονομικά συστήματα. Χρησιμοποιούν διαφορετικούς συνδυασμούς χρηματοδότησης μέσω χρέους και νομισματικής χρηματοδότησης του ελλείμματος του κρατικού προϋπολογισμού. Όταν οι χώρες αυτές ενταχθούν σε μια Νομισματική Ένωση, θα κληθούν να αντιμετωπίσουν περιορισμούς όσον αφορά στον τρόπο χρηματοδότησης των ελλειμμάτων του προϋπολογισμού τους.

Η θεωρία της άριστης δημόσιας χρηματοδότησης μας λέει ότι: οι «λογικές» κυβερνήσεις θα χρησιμοποιήσουν τις διαφορετικές πηγές εσόδων έτσι ώστε το οριακό κόστος άντλησης εσόδων μέσω των διαφόρων αυτών μέσων να εξισωθεί. Συνεπώς, αν το οριακό κόστος άντλησης εσόδων μέσω της αύξησης των φόρων υπερβαίνει την αύξηση εσόδων μέσω του πληθωρισμού, θα είναι άριστο να μειωθούν οι φόροι και να αυξηθεί ο πληθωρισμός. Αυτό σημαίνει ότι οι χώρες θα έχουν διαφορετικά άριστα ύψη πληθωρισμού. Δηλαδή, οι χώρες που δεν έχουν καλά ανεπτυγμένο φορολογικό σύστημα θα θεωρήσουν ότι είναι προτιμότερο να αντλήσουν έσοδα μέσω πληθωρισμού.

Για παράδειγμα, μια χώρα που διαθέτει υπό ανάπτυξη δημοσιονομικό σύστημα, γνωρίζει υψηλό κόστος σε ότι αφορά την αύξηση εσόδων μέσω αύξησης των φορολογικών συντελεστών, ενώ τα κρατικά έσοδα μέσω πληθωρισμού θα είναι λιγότερο δαπανηρά.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, υποθέτουμε ότι οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες που εντάσσονται σε μια Νομισματική Ένωση, με τις αρκετά πιο ανεπτυγμένες, οι οποίες έχουν χαμηλό δείκτη πληθωρισμού, θα πρέπει επίσης να μειώσουν τον πληθωρισμό. Δηλαδή, για ένα συγκεκριμένο ύψος δαπάνης,

χρειάζεται να αυξηθούν κάποιοι φόροι. Κάποιοι οικονομολόγοι το 1987 (όπως ο Dornbusch) ισχυρίζονται ότι αυτό είναι ένα σημαντικό πρόβλημα για νότιες χώρες της Ευρωπαϊκής κοινότητας. Έτσι, αν αυτές οι χώρες ενταχθούν στην Βόρεια νομισματική ζώνη του χαμηλού πληθωρισμού, θα πρέπει να αυξήσουν τους φόρους ή να αφήσουν το έλλειμμα να αυξηθεί περισσότερο. Συμπερασματικά, γι' αυτές τις χώρες, το κόστος της Νομισματικής Ένωσης είναι ότι θα χρειαστεί να βασιστούν σε μια δαπανηρή μέθοδο άντλησης εσόδων.

Θα σας παρουσιάσουμε τον **πίνακα 1.1** με κάποια στοιχεία για να κατανοηθεί η έκταση των εσόδων από το εκδοτικό προνόμιο για αυτές τις νότιες χώρες σε σύγκριση με τη Γερμανία.

Πίνακας 1.1: *Κρατικά έσοδα από εκδοτικό προνόμιο ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (G.N.P)*

ΧΩΡΕΣ	1976 - 1985	1986 – 1990	1993
<i>ΓΕΡΜΑΝΙΑ</i>	0,2	0,6	0,5
<i>ΕΛΛΑΔΑ</i>	3,4	1,5	0,7
<i>ΙΤΑΛΙΑ</i>	2,6	0,7	0,5
<i>ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ</i>	3,4	1,9	0,6
<i>ΙΣΠΑΝΙΑ</i>	2,9	0,8	0,6

Βλέπουμε έως τα μέσα του 1980 οι χώρες της νότιας Ευρώπης είχαν υψηλά έσοδα από το εκδοτικό προνόμιο. Τα έσοδα αυτά ανέρχονταν σε ποσοστό 2 – 3% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (G.N.P.) στο σύνολο αυτών των χωρών. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 και μετά, τα έσοδα αυτών των χωρών από εκδοτικό προνόμιο έχουν μειωθεί αρκετά, λόγω της μείωσης του ύψους του πληθωρισμού τους. Συμπεραίνουμε ότι, αν οι χώρες αυτές αποφασίσουν να ενταχθούν σε μια Νομισματική Ένωση χαμηλού πληθωρισμού κατά τη δεκαετία του 1990, το επιπλέον κόστος πιθανότατα δεν θα είναι πολύ σημαντικό.

1.6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο παραπάνω κεφάλαιο αναφερθήκαμε στις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα σε χώρες που συμμετέχουν σε μια Νομισματική Ένωση.

Αρχικά, εξετάσαμε τις **συνέπειες που επιφέρουν οι μεταβολές της ζήτησης κατά Mundell** σε δύο χώρες σε σχέση με την **ανεργία** και την **ανταγωνιστικότητα** των προϊόντων. Οι μηχανισμοί που μπορούν να επαναφέρουν την ισορροπία στις δύο χώρες, βασίζονται στην ευελιξία των μισθών και στην κινητικότητα της εργασίας. Αν οι μηχανισμοί αυτοί δεν ενεργοποιηθούν θα υπάρξουν πληθωριστικές πιέσεις και έλλειμμα στο ισοζύγιο των τρεχουσών συναλλαγών. Μέσω των μηχανισμών αυτών, μεταφέρεται χρηματική βοήθεια από την ευημερούσα χώρα στην προβληματική χώρα.

Στη συνέχεια, αναλύσαμε την αντίστροφη – αρνητική σχέση μεταξύ της ανεργίας και του πληθωρισμού, παρουσιάζοντας την διαγραμματικά με την **καμπύλη Phillips**.

Ακολούθως, αναλύσαμε τις **διαφορές που υπάρχουν στους θεσμούς της αγοράς εργασίας**. Διαπιστώσαμε ότι σε ορισμένες χώρες υπάρχουν οργανωμένα εργατικά σωματεία που μπορούν να διεκδικήσουν συνολικές αυξήσεις στους μισθούς. Ενώ σε κάποιες άλλες, η συσπείρωση των συνδικάτων

είναι μικρότερη. Σε αυτήν την περίπτωση, το κάθε σωματείο αγωνίζεται αποκλειστικά και μόνο για τα συμφέροντα των μελών του.

Επιπλέον, εξετάσαμε τις **διαφορές στα νομικά συστήματα** και διαπιστώσαμε ότι στις χώρες με Αγγλοσαξονικό χαρακτήρα, οι επιχειρήσεις χρηματοδοτούνται απευθείας από την αγορά κεφαλαίου. Ενώ στις χώρες με νομική παράδοση της Ηπειρωτικής Ευρώπης, οι επιχειρήσεις χρηματοδοτούνται μέσω του τραπεζικού συστήματος.

Τέλος, επισημάναμε τις **διαφορές στα δημοσιονομικά συστήματα**. Πιο συγκεκριμένα, οι χώρες που εντάσσονται σε μια Νομισματική Ένωση χρησιμοποιούν διαφορετικούς συνδυασμούς χρηματοδότησης μέσω χρέους και νομισματικής χρηματοδότησης του ελλείμματος του κρατικού προϋπολογισμού.

Έτσι, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι όλες οι παραπάνω διαφορές **αντιμετωπίζονται με τη χρήση των μεταβολών της συναλλαγματικής ισοτιμίας ή άλλων νομισματικών πολιτικών**. Διαπιστώσαμε ότι στις περισσότερες περιπτώσεις υπάρχει εναλλακτική λύση, αντί να χρησιμοποιήσουμε τη συναλλαγματική ισοτιμία σαν εργαλείο πολιτικής. Όταν κάποια χώρα καλείται να αντιμετωπίσει μια απώλεια της εγχώριας ανταγωνιστικότητας, μπορεί να χρησιμοποιήσει πολιτικές συρρίκνωσης της ζήτησης που στοχεύουν στην ανάκτηση της ανταγωνιστικότητας. Ωστόσο, αυτές οι εναλλακτικές λύσεις είναι περισσότερο επώδυνες και λιγότερο επιθυμητές. Στο βαθμό που αυτές οι εναλλακτικές πολιτικές είναι πιο επώδυνες από ότι η μεταβολή της συναλλαγματικής ισοτιμίας, τότε η υπό εξέταση χώρα δεν οφελείται να εγκαταλείψει το νόμισμά της και να ενταχθεί σε μια Νομισματική Ένωση, αφού πρώτα δεν προσμετρήσει τα οφέλη που μπορεί να έχει με την ένταξη της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΕΝΟΣ ΚΟΙΝΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ

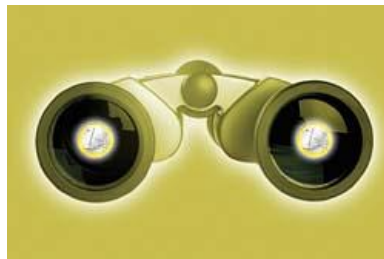
ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την ένταξη των χωρών σε μια Νομισματική Ένωση, εκτός από το σημαντικό κόστος που ασχοληθήκαμε στα προηγούμενα κεφάλαια, υπάρχουν και οφέλη τα οποία οδηγούν στην βελτίωση της οικονομικής αποτελεσματικότητας. Τα οφέλη προέρχονται από **δύο σημαντικές πηγές**. **Η πρώτη** είναι η κατάργηση του κόστους μετατροπής των νομισμάτων που προκαλείται από την μετατροπή ενός νομίσματος σε ένα άλλο και επιβαρύνει τις συναλλαγές ανάμεσα στις χώρες-μέλη.

Το όφελος αυτό είναι ιδιαίτερος σημαντικό, τόσο για τους πολίτες των χωρών-μελών της Νομισματικής Ένωσης που ταξιδεύουν εκτός της χώρας τους, όσο και για πολλές επιχειρήσεις. Το κόστος των συναλλαγών που εξαλείφθηκαν με τη χρήση ενός κοινού νομίσματος έχει υπολογιστεί ότι έφτανε στο **0,5% του ΑΕΠ** το χρόνο.

Η δεύτερη είναι η εξάλειψη των συναλλαγματικών κινδύνων που προκύπτει από την αβεβαιότητα των μελλοντικών διακυμάνσεων των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Η αβεβαιότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας επηρεάζει τις μελλοντικές τιμές των αγαθών και υπηρεσιών αλλά και την ανάληψη των επενδυτικών πρωτοβουλιών.

Τέλος, οι αυξημένοι κίνδυνοι που προκαλεί η παραπάνω αβεβαιότητα των τιμών αλλά και των ισοτιμιών οδηγεί σε αύξηση των πραγματικών επιτοκίων.

2.1 Η ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Όταν οι χώρες ενταχθούν σε μια Νομισματική Ένωση και χρησιμοποιούν ένα κοινό νόμισμα, το κόστος ανταλλαγής ενός νομίσματος με κάποιο άλλο νόμισμα παύει να υφίσταται. Έτσι διάφοροι συμμετέχοντες στο οικονομικό κύκλωμα θα ωφεληθούν από τη Νομισματική Ένωση.

2.1.1 Οφέλη από το ελεύθερο εμπόριο και από την ελευθερία στις συναλλαγές

Μέσα σε μια μεγαλύτερη και περισσότερο «ενιαία» ευρωπαϊκή αγορά, υπάρχουν περισσότερες επιλογές, ευκαιρίες και λιγότερα εμπόδια για να αναπτύξει κάποιος τη δραστηριότητα και τη δημιουργικότητά του. Το ελεύθερο εμπόριο διευκολύνει την ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας και συμβάλλει στη ευημερία, επειδή όσο πιο μεγάλη είναι η αγορά και ευρύτερο το πεδίο επιχειρηματικής δράσης, τόσο πιο πολύ μπορεί να εξειδικευθεί ο καθένας και να επικεντρωθεί σε αυτά τα οποία είναι ιδιαίτερα καλός ή συγκριτικά καλύτερος από τους άλλους. Έτσι, μπορεί να γίνει πιο ορθολογικός καταμερισμός της εργασίας και της παραγωγής σε παγκόσμιο επίπεδο.

Σε μία μεγαλύτερη αγορά, υπάρχουν περισσότερες δυνατότητες για μεγαλύτερο τζίρο. Έτσι επιτυγχάνονται οι οικονομίες κλίμακας και γίνεται πιο αποτελεσματική η χρήση των ανθρώπινων πόρων, των κεφαλαίων, των συστημάτων και των ιδεών. Με αυτό τον τρόπο, μπορεί και το κόστος παραγωγής να είναι χαμηλότερο και η τιμολόγηση ελκυστικότερη προς όφελος των καταναλωτών.

Τέλος, σε μια αγορά που το εμπόριο είναι πιο ελεύθερο, διευκολύνεται η εισαγωγή και η χρησιμοποίηση προϊόντων και συστημάτων που βελτιώνουν την παραγωγικότητα και επιτυγχάνουν την ανάπτυξη.

2.1.2 Οφέλη για τις επιχειρήσεις

Οι επιχειρήσεις σαν σύνολο είναι οι κύριοι επωφελούμενοι από ένα νόμισμα. Σε μία αγορά, όπου τα αγαθά και τα κεφάλαια διακινούνται ελεύθερα, οι επιχειρήσεις που βρίσκονται σε χώρες με **υπερτιμημένο** νόμισμα διαπιστώνουν ότι η ανταγωνιστικότητά τους σταδιακά μειώνεται. Αντίθετα, οι επιχειρήσεις που βρίσκονται σε χώρες με **υποτιμημένο** νόμισμα, κερδίζουν σε ανταγωνιστικότητα.

Με το κοινό νόμισμα, θα δημιουργηθεί μια τεράστια και ακόμη πιο ομοιογενή αγορά. Αυτή η νέα αγορά, θα συμβάλλει και στη μείωση του κόστους παραγωγής. Μέσα σε μια μεγαλύτερη αγορά, οι επιχειρήσεις θα βελτιώσουν τις προοπτικές τους για την επίτευξη οικονομιών κλίμακας. Έτσι, θα βελτιωθεί και η δυνατότητά τους για συγκράτηση του κόστους παραγωγής και για μείωση των τιμολογίων τους.

Με την εξάλειψη του συναλλαγματικού κινδύνου, καταργείται το κόστος της συναλλαγματικής κάλυψης για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε κράτη—μέλη της Νομισματικής Ένωσης.

Με το ίδιο νόμισμα και με μηδέν συναλλαγματικό κίνδυνο, οι επιχειρήσεις μπορούν να διαλέξουν προμηθευτές σε όλη την ευρωζώνη ανάλογα με τις απαιτήσεις τους, γεγονός που καθίσταται ιδιαίτερα ευνοϊκό για τις περαιτέρω δραστηριότητες των επιχειρήσεων. Επιπροσθέτως, υπάρχει μεγάλη διευκόλυνση πρόσβασης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων σε τράπεζες του εξωτερικού. Η δυνατότητα των επιχειρήσεων που λειτουργούσαν σε μία περιορισμένη χρηματοοικονομική τοπική αγορά να απευθύνονται στη διευρυμένη πλέον χρηματοοικονομική αγορά της ζώνης του ευρώ, συνετέλεσε λόγω του ανταγωνισμού στη μείωση των επιτοκίων και κατά ακολουθία στη μείωση των χρηματοοικονομικών εξόδων των επιχειρήσεων, γεγονός επίσης θετικό για τον επιχειρηματικό κλάδο.

Με την αντικατάσταση τόσων νομισμάτων από ένα κοινό νόμισμα, απλοποιείται η χρηματοοικονομική διαχείριση των επιχειρήσεων και μειώνεται ο όγκος εργασίας τους, αφού:

- Ø Μειώνεται ο χρόνος που χάνεται για την παρακολούθηση των εξελίξεων στις αγορές συναλλάγματος.
- Ø Εξαλείφεται το κόστος μετατροπής από νόμισμα σε νόμισμα.
- Ø Εξαλείφεται το κόστος από τα λάθη για τέτοιες μετατροπές.
- Ø Μειώνεται το κόστος παρακολούθησης των συναλλαγματικών κινδύνων.
- Ø Μειώνεται ο χρόνος που χάνεται περιμένοντας σε ουρές στις τράπεζες για μετατροπές και εμβάσματα.
- Ø Εξαλείφεται το κόστος από καθυστερήσεις στα εμβάσματα από τη μία περιοχή της Ευρώπης στην άλλη.
- Ø Εξαλείφεται το κόστος διατήρησης λογαριασμών σε πολλά νομίσματα.

2.1.3 Οφέλη για τους καταναλωτές

Η εξάλειψη του κόστους συναλλαγών συνεπάγεται ένα ακόμη όφελος, τη **μείωση των περιθωρίων για διαφοροποίηση των τιμών των επιχειρήσεων ανάμεσα στις αγορές των χωρών-μελών.**

Έτσι, η ζωή των Ευρωπαίων πολιτών θα γίνει πολύ πιο εύκολη όταν ταξιδεύουν, αφού δεν χρειάζεται πια να κρατούν διάφορα νομίσματα για τις αγορές τους. Θα μπορούν να χρησιμοποιούν τα μηχανήματα αυτόματης ανάληψης χρημάτων (ATM'S) στο εξωτερικό, με την ίδια ευκολία που τα χρησιμοποιούν στη χώρα τους.

Η σύγκριση μεταξύ τιμών σε διάφορες χώρες θα είναι ευκολότερη. Πριν την ένταξη των χωρών στην Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση οι επιχειρήσεις τιμολογούσαν με πολύ διαφορετικό τρόπο τα ίδια προϊόντα.

Ένα ακόμη όφελος που προκύπτει για τους καταναλωτές προέρχεται από τη μεριά των επιχειρήσεων. Οι επιχειρήσεις ήταν αναγκασμένες να αναβαθμιστούν ποιοτικά και να αναδιοργανωθούν ώστε να επιβιώσουν από τον επικείμενο ανταγωνισμό. Έτσι, οι καταναλωτές μπορούν να επιλέξουν μεταξύ πληθώρας υπηρεσιών και προϊόντων (*ανανεωμένων πλέον*) προς ικανοποίηση των αναγκών τους.

Στον **Πίνακα 2.1** παρουσιάζουμε τις πωλήσεις του ίδιου αυτοκινήτου σε 9 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα έτη 1993, 1995 και 1997

Μέσες διαφορές στις τιμές (χωρίς φόρους) για το ίδιο αυτοκίνητο στην Ευρώπη τα έτη 1993, 1995 και 1997. (Φθηνότερη χώρα 100)

ΧΩΡΕΣ	1993	1995	1997
ΒΕΛΓΙΟ	116	122	106
ΓΑΛΛΙΑ	121	121	106
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	124	128	112
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	115	112	112
ΙΤΑΛΙΑ	100	100	109
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	115	121	100
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	108	108	–
ΙΣΠΑΝΙΑ	108	105	64
ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	120	120	140

Οι διαφορές αυτές στις τιμές οφείλονται στην ύπαρξη πολλών διαχωρισμένων αγορών, οι συναλλαγές μεταξύ των οποίων συνεπάγονται κόστος. Αν φυσικά δεν υπήρχε αυτό το κόστος συναλλαγών, οι καταναλωτές θα προμηθεύονταν αγαθά από χώρες όπου είναι φθηνότερα.

Με το ενιαίο νόμισμα οι πολίτες δεν θα προχωρούσαν λόγω της άγνοιας της ακριβής τιμής του ξένου νομίσματος σε λανθασμένη εκτίμηση αν ένα

προϊόν είναι ακριβό ή φθηνό. Οι πολίτες, θα μπορούν πιο εύκολα να συγκρίνουν τις προσφορές και να επιλέγουν μεταξύ περισσότερων προμηθευτών. Ο ανταγωνισμός θα οξυνθεί και θα συμβάλλει ώστε οι προσφερόμενες τιμές να συγκλίνουν και να είναι πιο ανταγωνιστικές και πιο ομοιόμορφες. **Για παράδειγμα**, θα είναι πιο εύκολο για έναν καταθέτη, να μπορεί να συγκρίνει τα επιτόκια καταθέσεων εξαμήνου σε κοινό νόμισμα από τις 6000 περίπου τράπεζες που υπάρχουν στη Νομισματική Ένωση.

Βέβαια, λόγω των διαφορών στη φορολογία των χωρών-μελών στη Νομισματική Ένωση, του κόστους μεταφορών των συστημάτων διάθεσης και διανομής, των προτιμήσεων των καταναλωτών, των προδιαγραφών, των αμοιβών εργασίας και των εισοδημάτων σε κάθε χώρα-μέλος θα συνεχίσουν να υπάρχουν διαφορές στις τιμές. Ωστόσο, παρά τις διαφορές αυτές, θα υπάρχει σύγκλιση των τιμών λόγω της ενιαίας αγοράς.

2.2 ΟΦΕΛΗ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ ΛΟΓΩ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑΣ

Με την εξάλειψη του κόστους συναλλαγών οι **πολίτες** δεν θα ανησυχούν για τις μελλοντικές μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Οι **επιχειρήσεις** θα μπορούν να είναι **σίγουρες** για τις τιμές πώλησης των αγαθών και των υπηρεσιών τους, δηλαδή **για τα έσοδα τους**. Ακόμη, θα αναλαμβάνουν και **επενδυτικές πρωτοβουλίες** χάρη στην σιγουριά που θα τους προσφέρει το καινούριο νόμισμα.

Όσον αφορά τους πολίτες, η αβεβαιότητα για τις μελλοντικές εξελίξεις τη συναλλαγματικής ισοτιμίας, τους οδηγεί σε απώλεια της ευημερίας τους. Αυτό συμβαίνει, γιατί τα άτομα αποστρέφονται τον κίνδυνο. Προτιμούν να επενδύσουν σε κάτι που θα τους προσφέρει **εγγυημένη μελλοντική απόδοση**, από το να επενδύσουν σε κάτι άλλο που δεν θα είναι τόσο σίγουρο, ακόμα και αν η αξία των αποδόσεων δεν θα είναι η ίδια. Με άλλα λόγια, θα προτιμούσαν

να κάνουν μια επένδυση με υψηλότερο ρίσκο, μόνο αν ήταν σίγουροι ότι η απόδοση της θα ήταν μεγαλύτερη απ' ό,τι μια λιγότερο επικίνδυνη επένδυση.

Από τη μεριά των επιχειρήσεων, η αβεβαιότητα που προκαλείται από τις μελλοντικές εξελίξεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας είναι πιθανό να οδηγήσει σε ζημιολύγες επενδύσεις. Με βάση εκτιμήσεις για τις συναλλαγματικές ισοτιμίες, σήμερα μπορεί να αποφασιστεί μια επένδυση, που στο μέλλον να αποδειχθεί λανθασμένη. Έτσι, υπάρχει μεγάλος κίνδυνος οι επιχειρήσεις να αντιμετωπίσουν μεγάλα έξοδα που οφείλονται σε υψηλότερα πραγματικά επιτόκια δανεισμού.

2.3 Η ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ ΙΣΟΤΙΜΙΑ ΚΑΙ Ο ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ

Ένα ακόμη σημαντικό όφελος που προκύπτει από την κατάργηση του συναλλάγματος είναι η **κατάργηση της αβεβαιότητας για τις μελλοντικές τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών**. Είναι γνωστό εξάλλου, ότι όταν σε μια οικονομία οι τιμές είναι σχετικά σταθερές, ευνοείται ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας. Οι επιχειρήσεις παίρνουν τις αποφάσεις τους για επενδύσεις, παραγωγή ή κατανάλωση, σύμφωνα με το επίπεδο των τιμών. Αν οι τιμές είναι αβέβαιες, η ποιότητα των αποφάσεων υποβαθμίζεται.

Για την καλύτερη κατανόηση των παραπάνω τίθεται το εξής **παράδειγμα**. Υποθέτουμε ότι μια επιχείρηση αποφασίζει να κάνει μια επένδυση σε μια ξένη χώρα. Η απόφαση αυτή στηρίζεται σε διάφορους παράγοντες. Ένας από αυτούς είναι η μελλοντική εξέλιξη της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Έστω ότι η συναλλαγματική ισοτιμία εξελίχθηκε διαφορετικά από ό,τι είχε προβλέψει η επιχείρηση με αποτέλεσμα η επένδυση της να είναι ζημιολύγος. Βλέπουμε ότι ο μηχανισμός των τιμών δεν λειτούργησε θετικά στη απόφαση της επιχείρησης.

Δηλαδή, οι μεταβολές στη συναλλαγματική ισοτιμία δεν φανερώνουν και την εξέλιξη των τιμών.

Επίσης, η συναλλαγματική ισοτιμία και οι τιμές συνδέονται με τον κίνδυνο για επενδύσεις. Μια αύξηση του κινδύνου, που οφείλεται στην αβεβαιότητα για την εξέλιξη των τιμών, αυξάνει τα πραγματικά επιτόκια. Αυτό συμβαίνει διότι όταν υπάρχει αυξημένος κίνδυνος σε μια επένδυση, οι δανειστές απαιτούν μεγαλύτερη ασφάλεια για τα χρήματα που δανείζουν.

Στις επενδύσεις υψηλού ρίσκου προκύπτουν διλήμματα που σχετίζονται με τον ηθικό κίνδυνο και τη **δυσμενή επιλογή**. Αν αυξηθεί η συναλλαγματική ισοτιμία, ο δανειζόμενος μεταβάλλει τα κίνητρά του. Έτσι, προκύπτει το πρόβλημα του ηθικού κινδύνου. Αν μια επένδυση υπόσχεται υψηλά κέρδη, παρότι παρουσιάζει υψηλό κίνδυνο, ο δανειζόμενος θα το τολμήσει. Αν η επένδυση πετύχει, τα επιπλέον κέρδη καταλήγουν στο δανειζόμενο. Στην αντίθετη περίπτωση, η ζημιά που θα υποστεί, περιορίζεται στο ύψος των χρημάτων που έχει επενδύσει. **Έτσι, ένα επενδυτικό πρόγραμμα υψηλού ρίσκου, έχει υψηλότερο πραγματικό επιτόκιο.**

Όσον αφορά το πρόβλημα της δυσμενούς επιλογής, οι επενδυτές δεν βρίσκουν καλή την ιδέα να δανείζονται και να επενδύουν σε προγράμματα χαμηλού ρίσκου που έχουν όμως αυξημένο επιτόκιο.

Και τα δύο αυτά προγράμματα οδηγούν στην επιλογή πιο επικίνδυνων επενδυτικών προγραμμάτων. Δηλαδή, οι επενδυτές επιλέγουν προγράμματα υψηλού ρίσκου και μεγαλύτερο επιτόκιο δανεισμού. Το ενιαίο νόμισμα μειώνει επενδυτικά προγράμματα υψηλού κινδύνου. Έτσι οι επενδυτές είναι πιο ασφαλείς.

Συμπερασματικά, βλέπουμε ότι **ένα κοινό νόμισμα, εξαφανίζει τον κίνδυνο των επενδύσεων από τις μεταβολές της συναλλαγματικής ισοτιμίας και οδηγεί σε αποτελεσματικότερη λειτουργία του μηχανισμού των τιμών, έτσι προκύπτει ένα ακόμη όφελος.**

2.4 ΤΟ ΕΥΡΩ ΕΝΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑ

Όταν σχηματιστεί μια Νομισματική Ένωση στην οποία θα χρησιμοποιείται ένα κοινό νόμισμα υπάρχει η δυνατότητα να είναι πιο ισχυρό στη διεθνή οικονομία από ότι τα εθνικά νομίσματα των χωρών. Το **ευρώ** μαζί με το **δολάριο** των ΗΠΑ και το **γεν** της Ιαπωνίας γίνεται ένα από τα **τρία κύρια διεθνή νομίσματα**. Αυτό επιτρέπει μια ακριβέστερη απεικόνιση της τωρινής παγκόσμιας οικονομικής και εμπορικής κατάστασης και παρέχει στην ένωση ένα νόμισμα που θα αντιστοιχεί στο κύρος της, ως ενός από τους σημαντικότερους εταίρους στο παγκόσμιο εμπόριο.

Προκειμένου να εξεταστεί η σημασία του ευρώ στο διεθνές προσκήνιο είναι σκόπιμο να υπενθυμίσουμε ορισμένες από τις λειτουργίες που ένα διεθνές νόμισμα πρέπει να πληροί. Αυτές είναι:

- Ø μέτρο αξίας
- Ø μέσο πληρωμών και
- Ø μέσο διαφύλαξης της αξίας.

Οι λειτουργίες αυτές παρουσιάζονται συνοπτικά στον παρακάτω πίνακα και αναφέρονται στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2 – Οι λειτουργίες ενός διεθνούς νομίσματος

ΤΟΜΕΑΣ		
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ	ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ	ΔΗΜΟΣΙΟΣ
Μέτρο αξίας	Χρησιμοποιείται για την έκδοση αποδείξεων που αφορούν στο διεθνές εμπόριο και διεθνή χρηματοοικονομικά προϊόντα.	Εκφράζει τις σχέσεις μεταξύ των συναλλαγματικών ισοτιμιών.
Μέσο πληρωμών	Χρησιμοποιείται για τη διευθέτηση του διεθνούς εμπορίου και για τη χρέωση των διεθνών χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων.	Μεσολαβεί στις διεθνείς συναλλαγματικές αγορές και χρησιμοποιείται για τη χρηματοδότηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων.
Μέσο αποθησαυρισμού	Βάση αυτού γίνονται καταθέσεις, ιδιωτικές επενδύσεις, χορηγήσεις δανείων και εκδίδονται ομόλογα.	Χρησιμοποιείται ως συναλλαγματικό απόθεμα από τις νομισματικές αρχές.

2.4.1 Πλεονεκτήματα ενός διεθνούς νομίσματος

Με βάση τα παραπάνω, το κοινό νόμισμα θα χρησιμοποιείται όλο και περισσότερο στις συναλλαγές με τις εξωτερικές χώρες. Έτσι, δημιουργούνται επιπλέον πλεονεκτήματα.

Αρχικά, όταν ένα νόμισμα χρησιμοποιείται στη διεθνή οικονομία ο εκδότης του έχει πρόσθετα έσοδα. Δηλαδή, αν η μεγαλύτερη ποσότητα του νομίσματος που εκδίδεται χρησιμοποιείται σε συναλλαγές εκτός της ένωσης, ο ισολογισμός της Κεντρικής Τράπεζας της ένωσης υπερδιπλασιάζεται. Αν το νόμισμα χρησιμοποιούταν στο εσωτερικό της ένωσης αυτό δε θα συνέβαινε. Έτσι, τα κέρδη της Κεντρικής Τράπεζας υπερδιπλασιάζονται. Τα κέρδη αυτά, καταλήγουν στις κυβερνήσεις των χωρών-μελών με αποτέλεσμα οι κάτοικοι τους να πληρώνουν λιγότερους φόρους, που είναι απαραίτητοι για κυβερνητικές δαπάνες.

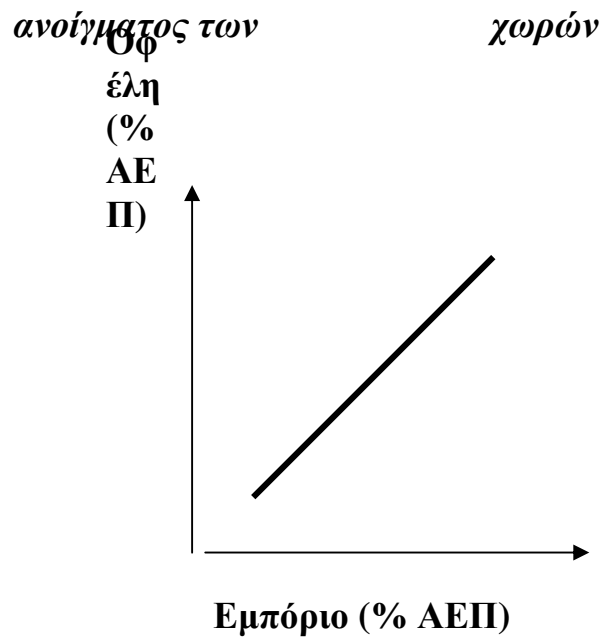
Επίσης, όταν ένα νόμισμα χρησιμοποιείται διεθνώς δημιουργούνται νέες ευκαιρίες για τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα στις χώρες-μέλη. Πιο αναλυτικά, οι ξένοι κάτοικοι θα θελήσουν να δανείζονται και να επενδύουν σε περιουσιακά στοιχεία σε αυτό το νόμισμα. Άρα, οι εγχώριες τράπεζες και η χρηματαγορά (χρηματιστήριο, αγορά ομολόγων) θα προσελκύουν πελατεία. Έτσι, θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας.

2.5 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΜΙΑΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ Ο ΒΑΘΜΟΣ ΑΝΟΙΓΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιάσουμε τα οφέλη που προκύπτουν από μια Νομισματική Ένωση σε σχέση με το βαθμό ανοίγματος των χωρών. Είναι πιθανό όσο πιο εξωστρεφής είναι μια χώρα, η ευημερία της να **αυξάνεται**.

Σχήμα 2.1 Οφέλη μιας Νομισματικής Ένωσης και ο βαθμός

Στο σχήμα αυτό απεικονίζεται η σχέση ανάμεσα στο βαθμό εξωστρέφειας μιας χώρας και στα οφέλη τα οποία προκύπτουν από μια Νομισματική Ένωση. Στον κάθετο άξονα παρουσιάζονται τα οφέλη (ως ποσοστό του ΑΕΠ) και στον οριζόντιο άξονα ο βαθμός ανοίγματος μιας χώρας σε σχέση με τις άλλες χώρες που είναι υποψήφιες προς ένταξη στη Νομισματική Ένωση. Σύμφωνα με το σχήμα, όσο αυξάνεται η εξωστρέφεια μιας χώρας σε σχέση με τους άλλους εταίρους της ένωσης, αυξάνονται τα οφέλη από την ένταξη της χώρας αυτής σε μια Νομισματική Ένωση.

Για παράδειγμα, όταν εξαλειφθεί το κόστος συναλλαγών οι επιχειρήσεις και οι καταναλωτές των χωρών που αγοράζουν και πωλούν μεγάλο ποσοστό

αγαθών και υπηρεσιών σε ξένες χώρες, θα ωφεληθούν περισσότερο. Επίσης, επειδή τα διαφορετικά νομίσματα θα εξαλειφθούν, οι επιχειρήσεις και οι καταναλωτές των χωρών αυτών θα έχουν μεγαλύτερο όφελος ευημερίας.

2.6 ΚΟΙΝΟ ΝΟΜΙΣΜΑ ΚΑΙ ΕΠΙΤΟΚΙΑ

Επειδή το περιβάλλον της Νομισματικής Ένωσης χαρακτηρίζεται από χαμηλό πληθωρισμό και οικονομική σταθερότητα, **τα επίπεδα των επιτοκίων και το κόστος του χρήματος είναι ελκυστικά** και συμβάλλουν στη δυνατότητα συγκράτησης του κόστους παραγωγής. Τα χαμηλά επιτόκια αποτελούν βασικό παράγοντα για την επίτευξη διαρκούς βελτίωσης στη Νομισματική Ένωση.

Τα επιτόκια του κοινού νομίσματος (ευρώ) είναι χαμηλά για τον εξής λόγο: **το ευρώ έχει τέτοιο μέγεθος που του επιτρέπεται να ανταγωνίζεται το δολάριο σαν κύριο νόμισμα για τα διεθνή συναλλαγματικά αποθέματα.** Οι επενδύσεις από τρίτες χώρες σε καταθέσεις, τίτλους και χρεόγραφα σε ευρώ, συμβάλλουν στο να διατηρούνται τα επιτόκια του ευρώ χαμηλά και οπωσδήποτε χαμηλότερα από ότι θα ήταν χωρίς τέτοια ζήτηση.

2.7 ΚΟΙΝΟ ΝΟΜΙΣΜΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Όσον αφορά την οικονομία σαν σύνολο, το κοινό νόμισμα θα λειτουργεί ως εξής:

- Ø Η μεταφορά πόρων σε περιοχές που μειονεκτούν θα τις κάνει να έχουν και αυτές άμεση πρόσβαση στην Ευρωπαϊκή κεφαλαιαγορά. Το έλλειμμα

του ισοζυγίου πληρωμών δεν υφίσταται μεταξύ των χωρών της Νομισματικής Ένωσης.

- Ø Με το κοινό νόμισμα, προσφέρεται **χρήμα** σε επίπεδο κοινότητας και όχι πλέον σε εθνικό επίπεδο. Έτσι, δημιουργείται μια κεφαλαιαγορά σε ευρωπαϊκή κλίμακα.
- Ø Θα δημιουργηθεί ένας ομοιογενής οικονομικός χώρος που λόγω των αυστηρών κριτηρίων ένταξης και λόγω του **συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης** θα απολαμβάνει μεγάλη σταθερότητα. Δηλαδή, μέσο πληθωρισμό χαμηλότερο από 2%, δημοσιονομικά ελλείμματα της τάξης περίπου του 1% του ΑΕΠ για κάθε χώρα, πολύ ισχυρό νόμισμα κ.λ.π
- Ø Θα πάψουν οι οικονομίες να ταλαιπωρούνται από τις επιπτώσεις των υποτιμήσεων, αλλά και από την απειλή νομισματικών κρίσεων (*εκροή συναλλάγματος, αύξηση επιτοκίων κ.λ.π*). Οι ανταγωνιστικές υποτιμήσεις στη ζώνη του ευρώ εξαφανίζονται. Το ενιαίο νόμισμα σημαίνει ότι οι επιμέρους χώρες δεν θα μπορούν πλέον να χρησιμοποιούν την υποτίμηση για να ενισχύσουν την εμπορική τους ανταγωνιστικότητα. Επίσης, δεν θα επιτρέπεται να αυξήσουν τα επιτόκια τους προκαλώντας έτσι υπερτίμηση του νομίσματός τους για να προσελκύσουν ξένα κεφάλαια.

Τέλος, όλα τα παραπάνω θα ενθαρρύνουν την αύξηση των ενδοκοινοτικών εμπορικών και επενδυτικών συναλλαγών, ως ποσοστό του ΑΕΠ.

2.8 ΚΟΙΝΟ ΝΟΜΙΣΜΑ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

Γενικά, οι επιπτώσεις πρέπει να είναι θετικές, κυρίως λόγω της μείωσης των επιτοκίων και της ανάπτυξης της αγοράς για μακροπρόθεσμα στεγαστικά δάνεια. Θα αυξηθεί η ζήτηση επενδύσεων για ακίνητα, για εξασφάλιση δεύτερης κατοικίας, αλλά και για διακοπές.

2.9 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

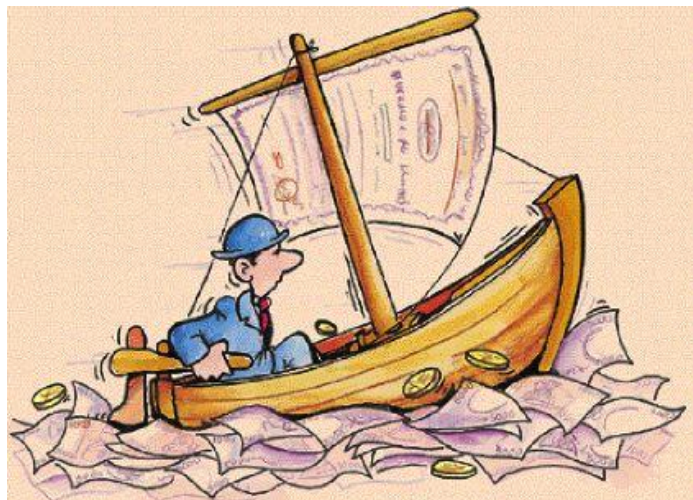
Στο κεφάλαιο αυτό, αναλύσαμε κάποια από τα σημαντικότερα οφέλη ενός του κοινού νομίσματος. **Αρχικά**, επισημάναμε τη μείωση του κόστους συναλλαγών ιδιαίτερα στον τομέα του ελεύθερου εμπορίου. Οι επιχειρήσεις θα έχουν ένα ευρύτερο πεδίο δράσης αφού θα υπάρχει μεγαλύτερος καταμερισμός της εργασίας. Επίσης, θα αυξηθεί και η παραγωγικότητά τους. Ακόμα, με τη δημιουργία της ομοιογενούς αγοράς θα μειωθεί το κόστος παραγωγής, θα αυξηθούν οι προοπτικές για οικονομίες κλίμακας και η χρηματοοικονομική διαχείριση των επιχειρήσεων θα απλουστευθεί.

Στη συνέχεια, αναφερθήκαμε στο γεγονός ότι η μεγαλύτερη διαφάνεια των τιμών που εξασφαλίζεται με τη χρήση του κοινού νομίσματος είναι πιθανόν να **αυξήσει τον ανταγωνισμό** και να **ευνοήσει τους καταναλωτές**. Ακολούθως, με την κατάργηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας, δεν υπάρχει κίνδυνος να αποδειχθεί ζημιόγωνα μια επένδυση.

Τέλος, αν το νέο ενιαίο νόμισμα αναδειχθεί σε πραγματικά παγκόσμιο νόμισμα μπορούν να υπάρξουν και άλλα οφέλη με τη μορφή κυβερνητικών εσόδων. Επίσης, θα δημιουργηθούν νέες ευκαιρίες για τη χρηματιστηριακή αγορά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΚΟΣΤΟΥΣ ΚΑΙ ΟΦΕΛΟΥΣ

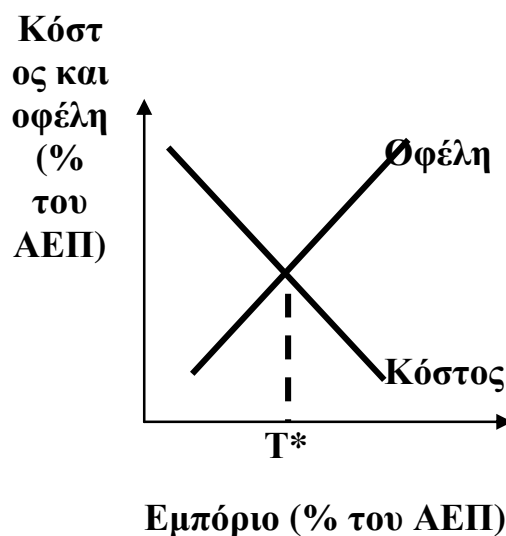
ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στα προηγούμενα κεφάλαια, ασχοληθήκαμε με το κόστος και τα οφέλη που θα έχει μία χώρα αν ενταχθεί σε μία Νομισματική Ένωση. Με βάση την ανάλυση που προηγήθηκε, μία χώρα μπορεί να προγραμματίσει την οικονομική της πολιτική, έτσι ώστε να πετύχει το καλύτερο αποτέλεσμα, από την ένταξή της σε μία Νομισματική Ένωση. Παρακάτω, θα γίνει μια σύγκριση του κόστους και των ωφελειών. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στους τομείς: βιομηχανία, εμπόριο, τράπεζες, κεφαλαιαγορές–επενδυτές και καταναλωτές. Επίσης θα παρουσιαστεί το κόστος και το όφελος που απορρέει από τη συμμετοχή μιας χώρας, σε μία νομισματική περιοχή.

3.1 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΚΟΣΤΟΥΣ ΚΑΙ ΟΦΕΛΟΥΣ

Οι απόψεις των οικονομολόγων σχετικά με τα οφέλη και το κόστος μιας Νομισματικής Ένωσης διαφέρουν. Συνδυάζουμε το κόστος και τα οφέλη, σε σχέση με την εξωστρέφεια μιας χώρας, για να δούμε τις σκέψεις τους.

Σχήμα 3.1 Κόστος και οφέλη μιας Νομισματικής Ένωσης

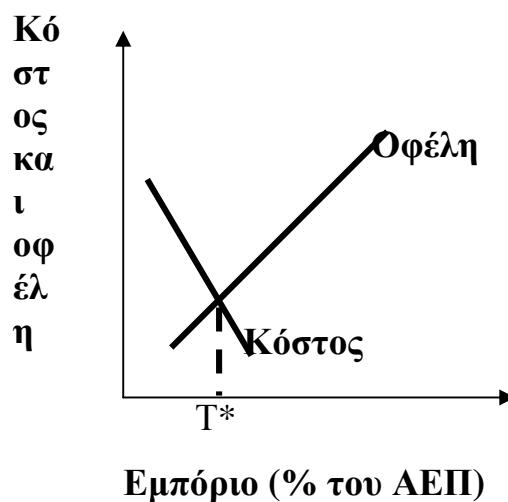
Το σημείο τομής των δύο καμπυλών δείχνει το ύψος της εξωστρέφειας μιας χώρας. Είναι καλύτερο μία χώρα να βρίσκεται στα δεξιά του σημείου αυτού, διότι θα είναι καλύτερο για τη χώρα αυτή να εγκαταλείψει το εθνικό της νόμισμα και να αποδεχθεί ένα ενιαίο νόμισμα. Αριστερά του σημείου αυτού, είναι προτιμότερο για τη χώρα να διατηρήσει το εθνικό της νόμισμα και να μην ενταχθεί σε μία Νομισματική Ένωση.

Το σχήμα και η θέση της καμπύλης κόστους εξαρτώνται από την αντίληψη του καθενός για την αποτελεσματικότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας ως εργαλείο για τη διόρθωση των επιπτώσεων των διαφόρων αλλαγών στη ζήτηση και στο κόστος ανάμεσα στις εμπλεκόμενες χώρες.

Έχουν αναπτυχθεί δύο απόψεις για το κόστος και τα οφέλη των χωρών που θα ενταχθούν σε μία Νομισματική Ένωση. **Η πρώτη άποψη** ονομάζεται **Μονεταριστική** και η **δεύτερη** **Κευνσιανή**.

Σχήμα 3.2 Κόστος και οφέλη μιας Νομισματικής Ένωσης

- Η μονεταριστική άποψη

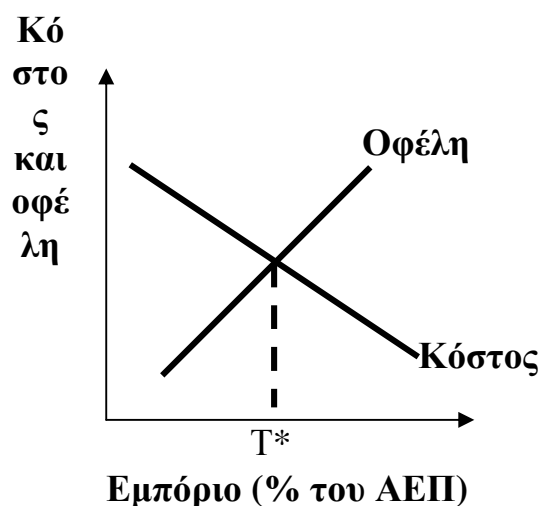

Σύμφωνα με την άποψη του Μονεταρισμού, οι μεταβολές στη συναλλαγματική ισοτιμία, δεν είναι αποτελεσματικό εργαλείο για την άσκηση νομισματικής πολιτικής. Αυτό συμβαίνει διότι, δεν μπορούν να διορθώσουν τις επιπτώσεις στις διάφορες αλλαγές στη ζήτηση και στο κόστος, ανάμεσα στις χώρες που πρόκειται να σχηματίσουν μία Νομισματική Ένωση.

Στο **σχήμα 3.2** παρουσιάζεται το σημείο που είναι προτιμότερο για μια χώρα να ενταχθεί στη Νομισματική Ένωση. Παρατηρούμε ότι το σημείο αυτό, βρίσκεται πολύ κοντά στην αρχή των αξόνων. Αυτό σημαίνει ότι όσο τα οφέλη, όσο και το κόστος βρίσκονται σε χαμηλά επίπεδα. Επομένως, συμφέρει τη χώρα να ενταχθεί στη Νομισματική Ένωση, να υιοθετήσει ένα κοινό νόμισμα και να εγκαταλείψει το δικό της.

Σχήμα 3.3 Κόστος και οφέλη μιας Νομισματικής Ένωσης

- Η κείνσυσανή άποψη

Σύμφωνα με την Κευνσιανή άποψη, οι οικονομίες των χωρών παρουσιάζουν δυσκαμψίες που αφορούν την κινητικότητα της εργασίας, τους μισθούς και τις τιμές. Οι οικονομολόγοι αυτοί, θεωρούν ότι η συναλλαγματική ισοτιμία, μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν αποτελεσματικό εργαλείο για να εξαλειφθούν ή να διορθωθούν οι ανισορροπίες.

Στο **σχήμα 3.3**, το σημείο που συμφέρει μια χώρα να ενταχθεί σε μία Νομισματική Ένωση, βρίσκεται μακριά από την αρχή των αξόνων. Παρατηρούμε ότι η καμπύλη κόστους, βρίσκεται και αυτή μακριά από την αρχή των αξόνων. Άρα, θα είναι λίγες οι χώρες που θα θεωρήσουν ότι θα τις ωφελήσει να ενταχθούν σε μία Νομισματική Ένωση.

Συνεπώς, με βάση τις δύο παραπάνω απόψεις, μπορούμε να δούμε αν οι χώρες ωφελούνται από την ένταξη τους στη Νομισματική Ένωση.

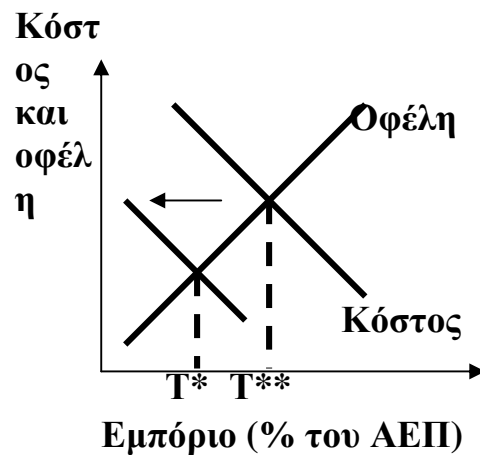
3.2 ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ, ΑΚΑΜΨΙΕΣ ΤΙΜΩΝ- ΜΙΣΘΩΝ- ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν το κόστος και τα οφέλη μιας χώρας για να αποφασίσει αν θα ενταχθεί σε μία Νομισματική Ένωση, είναι οι δυσκαμψίες που αφορούν του μισθούς, τις τιμές και την κινητικότητα εργασίας.

Στο **σχήμα 3.4** παρουσιάζονται το κόστος και τα οφέλη σε χώρες με μικρή ακαμψία, στους μισθούς και στις τιμές.

Σχήμα 3.4 Κόστος και οφέλη με μειούμενες ακαμψίες

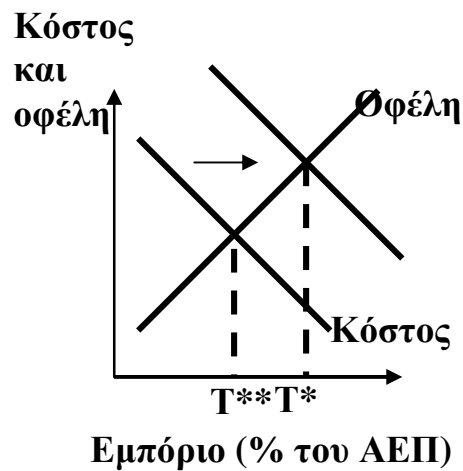

Αν μειωθεί η ακαμψία στους μισθούς και στις τιμές, η καμπύλη του κόστους μετατοπίζεται κάτω και αριστερά. Άρα, το σημείο στο οποίο μια χώρα αποφασίζει αν τη συμφέρει να ενταχθεί ή όχι στη Νομισματική Ένωση, μετατοπίζεται και αυτό προς τα κάτω. Επομένως, περισσότερες χώρες, επιθυμούν να ενταχθούν στη Νομισματική Ένωση.

Αν αυξηθεί ο βαθμός κινητικότητας της εργασίας, η καμπύλη του κόστους μετατοπίζεται πάλι προς τα αριστερά. Έτσι, θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι αν αυξηθεί η κινητικότητα της εργασίας στα πλαίσια μιας ενιαίας αγοράς, η Νομισματική Ένωση θα ενδιαφέρει περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Όμως, υπάρχει και η πιθανότητα η οικονομική ενοποίηση να οδηγήσει τις βιομηχανίες να συγκεντρωθούν πιο περιφερειακά. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα, να αλλάξει τη συσχέτιση κόστους και ωφελειών. Δηλαδή, στο **σχήμα 3.4**, η καμπύλη κόστους θα μετατοπιστεί επάνω και δεξιά. Έτσι το σημείο στο οποίο μια χώρα αποφασίζει αν την ωφελεί να ενταχθεί στη Νομισματική Ένωση, μετατοπίζεται προς τα πάνω. Άρα, λιγότερες χώρες θα επιθυμούν να ενταχθούν στη Νομισματική Ένωση.

Σχήμα 3.5 Κόστος και οφέλη με αυξούμενες ακαμψίες

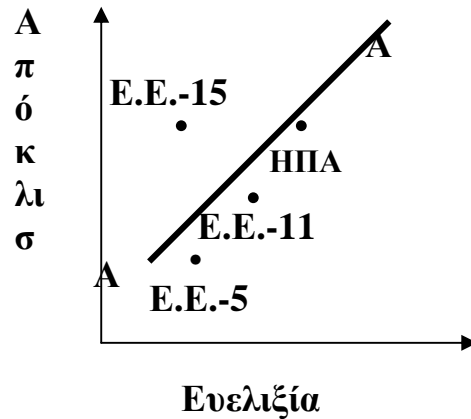

3.3 ΑΣΥΜΜΕΤΡΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΚΑΙ ΕΥΕΛΙΞΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Όταν οι χώρες αξιολογούν αν τις συμφέρει να ενταχθούν στη Νομισματική Ένωση, λαμβάνουν υπόψη τους και το μέγεθος και τη συχνότητα των ασύμμετρων διαταραχών, που συμβαίνουν σε αυτές. Γνωρίζουμε ότι οι διαταραχές στη ζήτηση και στη προσφορά, σχετίζονται με τις παραγωγικές δομές μιας χώρας. Έτσι, οι χώρες που έχουν διαφορετική ανάπτυξη στο δευτερογενή τομέα παραγωγής (βιομηχανία) και γνωρίζουν διαφορετικές διαταραχές, θα κρίνουν ότι αποτελεί μεγάλο κόστος η ένταξή τους σε μία Νομισματική Ένωση.

Στο **σχήμα 3.6**, παρουσιάζεται η σχέση μεταξύ των ασύμμετρων διαταραχών και η ευέλικτη αγορά εργασίας.

Σχήμα 3.6 Πραγματική απόκλιση και ευελιξία στην αγορά εργασίας σε Νομισματικές Ενώσεις⁵

Στο κάθετο άξονα, τοποθετείται ο βαθμός της πραγματικής απόκλισης ανάμεσα στις χώρες που είναι υποψήφιες για να σχηματίσουν Νομισματική Ένωση. Στον οριζόντιο, τοποθετείται ο βαθμός ευελιξίας των αγορών εργασίας σε αυτές τις χώρες.

Σύμφωνα με τη **θεωρία των Άριστων Νομισματικών Περιοχών**, οι χώρες με υψηλή απόκλιση στην ανάπτυξη του προϊόντος και της απασχόλησης χρειάζονται μεγάλη ευελιξία στις αγορές εργασίας για να σχηματίσουν Νομισματική Ένωση, που να λειτουργεί ομαλά. Οι χώρες που βρίσκονται κάτω από τη γραμμή ΑΑ μπορούν να σχηματίσουν Νομισματική Ένωση, χωρίς το κόστος να υπερβαίνει τα οφέλη μιας Νομισματικής Ένωσης. Αντίθετα, οι χώρες που βρίσκονται πάνω από τη γραμμή, θα αντιμετωπίσουν μεγάλο κόστος προσαρμογής, αφού έχουν πολύ χαμηλό βαθμό ευελιξίας στις αγορές εργασίας τους. Οι χώρες αυτές θα έχουν επιπτώσεις αν αποφασίσουν να ενταχθούν στη Νομισματική Ένωση γιατί δεν σχηματίζουν άριστες νομισματικές περιοχές. **Ωστόσο, θα ήταν προτιμότερο για αυτές να διατηρήσουν το εργαλείο της συναλλαγματικής ισοτιμίας.**

⁵ EE-5=BENELUX, ΓΑΛΛΙΑ, ΓΕΡΜΑΝΙΑ
EE-11=ΧΩΡΕΣ-ΜΕΛΗ(2000)

Σύμφωνα με οικονομολόγους **η Ευρωπαϊκή Ένωση των 15 δεν είναι μία άριστα νομισματική περιοχή**. Δηλαδή, βρίσκεται πάνω από τη γραμμή ΑΑ. Το αποτέλεσμα από οικονομική άποψη είναι ότι μία Νομισματική Ένωση που θα περιλαμβάνει και τις 15 χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν συμφέρει. Άρα, για ένα σημαντικό αριθμό χωρών είναι πιθανό το οικονομικό κόστος να είναι μεγαλύτερο από τα οφέλη.

Παρότι υπήρχε ομοφωνία μεταξύ των οικονομολόγων ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση των 15 δεν έπρεπε να σχηματίσει Νομισματική Ένωση υπήρχε η ισχυρή πεποίθηση ότι κάποιες χώρες της ένωσης αποτελούσαν μία άριστη νομισματική περιοχή. Οι οικονομολόγοι που εξέφραζαν την άποψη αυτή, πίστευαν ότι οι χώρες που θα σχηματίσουν την Νομισματική Ένωση ήταν οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 5, δηλαδή, **η Γερμανία, η Γαλλία και οι χώρες της BENELUX**.

Ωστόσο, σύμφωνα με εμπειρικές αναλύσεις των τελευταίων ετών παρατηρούμε ότι οι επιχειρηματικοί κύκλοι των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιδεικνύουν πολύ μεγαλύτερη συσχέτιση απ' ό,τι παλαιότερα. Συνεπώς, σήμερα οι ασύμμετρες διαταραχές μεταξύ των χωρών-μελών είναι λιγότερες. Αυτό συμβαίνει γιατί το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα υποχρέωσε τις χώρες να ακολουθήσουν παρόμοιες νομισματικές πολιτικές. Με αυτή την ενέργεια μειώθηκε η πιθανότητα να ακολουθηθούν ανεξάρτητες νομισματικές πολιτικές, οι οποίες αποτελούν σημαντική πηγή ασύμμετρων διαταραχών. Έτσι, με την οικονομική ενοποίηση, η εμφάνιση ασύμμετρων διαταραχών γίνεται όλο και πιο σπάνια, γεγονός που αποτελεί όφελος για τις χώρες-μέλη της Νομισματικής Ένωσης.

Παρόλα αυτά όμως, άλλες μελέτες διαπιστώνουν ότι στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι νομισματικές πολιτικές δε μπορούν να επηρεάσουν την παραγωγή και την απασχόληση. Σύμφωνα με τις μελέτες αυτές, οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ακόμη και αν αντιμετωπίζουν ασύμμετρες διαταραχές, δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν το εργαλείο της εθνικής τους

νομισματικής πολιτικής για να τις αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα η απώλεια αυτών των εργαλείων να μην έχει μεγάλο κόστος για τις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παρατηρούμε, ότι τα αποτελέσματα των μελετών είναι αντικρουόμενα. Οι περισσότερες μελέτες, οδηγούν σε περισσότερη αισιοδοξία σχετικά με το ερώτημα πόσες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα ωφεληθούν από τη Νομισματική Ένωση. Παρόλα αυτά, παραμένει η άποψη ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση των 15 δεν αποτελεί μία άριστα νομισματική περιοχή.

Σύμφωνα με το **σχήμα 3.6** οι ΗΠΑ τοποθετήθηκαν κάτω από τη γραμμή ΑΑ χωρίς να υπάρχει βεβαιότητα ότι είναι μία άριστα νομισματική περιοχή. Σε ότι αφορά το ύψος της απόκλισης των περιφερειών των ΗΠΑ δε διαφέρει πολύ από την πραγματική απόκλιση ανάμεσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γι' αυτό τοποθετούνται συμμετρικά δεξιά και αριστερά της καμπύλης ΑΑ. Όμως, η σημαντικότερη διαφορά τους φαίνεται να είναι ο βαθμός ευελιξίας των αγορών εργασίας. Πολλές εμπειρικές μελέτες δείχνουν ότι στην Ευρώπη οι πραγματικοί μισθοί ανταποκρίνονται λιγότερο στην ανεργία από ότι συμβαίνει στις ΗΠΑ. Επίσης, η κινητικότητα της εργασίας είναι πολύ υψηλότερη εντός των ΗΠΑ από ότι είναι ανάμεσα στις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ανάλυση της παραπάνω ενότητας βασίζεται στην θεωρία των άριστων νομισματικών περιοχών. Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονίσουμε ότι με την ένταξη μιας χώρας σε μία Νομισματική Ένωση είναι πιθανό να μειωθούν οι ασύμμετρες διαταραχές της, διότι θα ακολουθεί ανεξάρτητη νομισματική πολιτική.

Η μετακίνηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15 από την αριστερή πλευρά της καμπύλης στα δεξιά έτσι ώστε να σχηματιστεί μία Νομισματική Ένωση για να είναι λιγότερο δαπανηρή μπορεί να πραγματοποιηθεί με **δύο στρατηγικές**.

Η πρώτη επιβάλλει τη μείωση της έκτασης της πραγματικής απόκλισης μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και η άλλη την αύξηση του βαθμού ευελιξίας.

Σύμφωνα με την **πρώτη στρατηγική**, η έκταση της πραγματικής απόκλισης εξαρτάται από παράγοντες στους οποίους οι υπεύθυνοι για τη διαμόρφωση πολιτικής έχουν ελάχιστη επιρροή. Παρόλα αυτά, υπάρχει κάποιος τομέας όπου μπορούν να επέμβουν οι υπεύθυνοι για τη διαμόρφωση πολιτικής και να κάνουν κάτι ώστε να μειωθεί η έκταση της πραγματικής απόκλισης. Αυτός είναι ο τομέας της πολιτικής ενοποίησης. Αναφέραμε πιο πριν ότι μία σημαντική πηγή ασύμμετρων διαταραχών είναι η ύπαρξη των χωρών-μελών με ανεξάρτητες πολιτικές δαπανών και φορολόγησης. Έτσι, με τον συντονισμό αυτής της οικονομικής πολιτικής οι ασύμμετρες διαταραχές θα μειωθούν.

Ακολουθώντας, η **δεύτερη στρατηγική** που αναφέρεται στην μετακίνηση ολόκληρης της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τη μία πλευρά της καμπύλης ΑΑ στην άλλη, γίνεται με την αύξηση του βαθμού ευελιξίας των αγορών εργασίας. Η στρατηγική αυτή υποδηλώνει μία μεταρρύθμιση των θεσμών στην αγορά εργασίας. Αν και τέτοιες μεταρρυθμίσεις δεν είναι εύκολο να εφαρμοστούν, είναι αναγκαίες αν θέλει κανείς να έχει μία Νομισματική Ένωση που να αφορά σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

3.4 Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩ

1. ΟΦΕΛΗ

- Ø Το πλέον προφανές όφελος για τις επιχειρήσεις από το ενιαίο νόμισμα είναι η εξάλειψη του συναλλαγματικού κινδύνου και η μείωση των δαπανών για αγοροπωλησίες συναλλάγματος και για κάλυψη από συναλλαγματικούς κινδύνους *(η κατάργηση του κόστους που σχετίζεται με την ανταλλαγή νομισμάτων στη ζώνη του ευρώ επιφέρει ετήσια εξοικονόμηση χρημάτων εκτιμούμενη στο 0,5% της ετησίου ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης)*.

- Ø Πρόσθετο όφελος έχουν οι επιχειρήσεις από τη δυνατότητα να αποφασίζουν σε ποια χώρα θα εγκαταστήσουν φυσικό κεφάλαιο για την παραγωγή προϊόντων χωρίς να ανησυχούν για συναλλαγματικές μεταβολές.
- Ø Επιπλέον, η τιμολόγηση ομοειδών προϊόντων σε ενιαίο νόμισμα, ανεξάρτητα από τον τόπο παραγωγής, διευκολύνει τις επιχειρήσεις στην αναζήτηση νέων αγορών και νέων ευκαιριών.
- Ø Ακόμη, το κόστος χρηματοδότησης θα μειωθεί αισθητά, λόγω διεύρυνσης της αγοράς κεφαλαίων, αυξήσεις του ανταγωνισμού στον πιστωτικό τομέα και σύγκλιση των επιτοκίων σε σχετικά χαμηλά επίπεδα λόγω των δημοσιονομικών και νομισματικών κανόνων της Νομισματικής Ένωσης. Συνεπώς, η εξάλειψη στο κόστος δανεισμού μεταξύ των επιχειρήσεων και η μείωση του κόστους των κεφαλαίων συντελεί στην αύξηση των επενδύσεων.

Ø ΚΟΣΤΟΣ

- Ø Το κόστος για τις βιομηχανίες από την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος πηγάζει κυρίως από τις αλλαγές τις οποίες πραγματοποιούν οι επιχειρήσεις ως αποτέλεσμα της καθιέρωσης του. Οι αλλαγές αυτές αφορούν :Τα συστήματα πληροφορικής, την τροποποίηση των εντύπων, των συμβολαίων που συνάπτονται, των συστημάτων μισθοδοσίας, τη διαχείριση των δανειακών εισροών, τη χρηματοπιστωτική πολιτική και το λογιστικό σύστημα. Οι Ευρωπαϊκές επιχειρήσεις λοιπόν, επιβαρύνονται με το κόστος της προετοιμασίας για την υιοθέτηση του ευρώ.
- Ø Επίσης, η απώλεια του εργαλείου των υποτιμήσεων θα στερήσει από επιχειρήσεις ορισμένων κρατών–μελών τη δυνατότητα επηρεασμού της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων τους μέσω των υποτιμήσεων. Οι επιχειρήσεις βέβαια υποχρεώθηκαν να προβούν σε αναδιαρθρώσεις που

βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητά τους προκειμένου να ελαχιστοποιήσουν το κόστος αυτό.

- Ø Κόστος επίσης συνεπάγεται για τις επιχειρήσεις η καθυστέρηση ένταξης στη Νομισματική Ένωση ορισμένων χωρών αφού το χρονικό αυτό διάστημα της καθυστέρησης, οι επιχειρήσεις υφίστανται υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης έναντι των επιχειρήσεων ενταγμένων χωρών, ενώ ταυτόχρονα δεν θα μπορούν να εκμεταλλεύονται τα απορρέοντα από το ενιαίο νόμισμα οφέλη.

3.5 ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩ

1. ΟΦΕΛΗ

- Ø **Αύξηση του ενδοευρωπαϊκού εμπορίου ως αποτέλεσμα της εξαφάνισης των συναλλαγματικών κινδύνων.** Το 32% των εταιρειών στην ευρωπαϊκή ένωση δηλώνουν ότι μετά την εισαγωγή του ευρώ ενδιαφέρονται περισσότερο να πουλήσουν τα εμπορεύματά τους στο εξωτερικό. Αν και δεν μπορεί να μετρηθεί με απόλυτη επιστημονική ακρίβεια πόσο επηρεάζεται το διεθνές εμπόριο από τις συναλλαγματικές διακυμάνσεις, μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επισημαίνει ότι οι βραχυπρόθεσμες συναλλαγματικές διακυμάνσεις μπορούν να οδηγήσουν σε μείωση του όγκου εμπορικών συναλλαγών, ενώ οι μεσοπρόθεσμες διακυμάνσεις μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τις διασυνοριακές ανταλλαγές.
- Ø **Επιλογή του χώρου εγκατάστασης των εμπορικών επιχειρήσεων με οικονομικά κριτήρια,** χωρίς να υπεισέρχονται στους υπολογισμούς οι αβεβαιότητες που συνδέονται με το συναλλαγματικό καθεστώς.
- Ø **Μείωση του κόστους λειτουργίας των εμπορικών επιχειρήσεων ως αποτέλεσμα της εξοικονόμησης των δαπανών συναλλαγής σε**

πολλαπλά νομίσματα (π.χ τραπεζικές προμήθειες για την αγορά συναλλάγματος, απασχόληση ατόμων στα λογιστήρια για να παρακολουθούν λογαριασμούς σε διαφορετικά νομίσματα κ.λ.π). Το κόστος αυτό είναι αρκετά υψηλό και, σύμφωνα με μελέτη της ευρωπαϊκής κοινότητας για τις μικρές επιχειρήσεις. Αντιπροσωπεύει το 30% των κερδών στις συναλλαγές τους με άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Ø **Δημιουργία ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς** που καθιστά ευκολότερη και φθηνότερη τη μεταφορά κεφαλαίων, εντείνει τον ανταγωνισμό και οδηγεί στη διαμόρφωση χαμηλών τιμών. (Οι εξαγωγές, που συνήθως παρουσίαζαν δυσχέρειες, μετατρέπονται σε εγχώριες επιχειρηματικές δραστηριότητες με ελάχιστες δυσκολίες για τα ΜΜΕ).

○

ΚΟΣΤΗ

Όπως οι βιομηχανικές επιχειρήσεις, έτσι και οι εμπορικές αντιμετώπισαν κυρίως το άμεσο κόστος της αλλαγής λογισμικού, των ταμειακών μηχανών και της ενημέρωσης πελατών κ.α. Επίσης οι εμπορικές επιχειρήσεις αντιμετώπισαν και το πρόσθετο κόστος μετατροπής του συστήματος τιμολόγησης.

3.6 Ο ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

Ο τραπεζικός τομέας είναι ο τομέας που γνώρισε τις πιο σημαντικές αλλαγές από την καθιέρωση του ευρώ. Παρά το υψηλό κόστος προσαρμογής (σύμφωνα με σχετική έρευνα της τραπεζικής ομοσπονδίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανέρχεται σε 8-10 δις ECU), οι μεγάλες ευρωπαϊκές τράπεζες υπήρξαν από τους πιο ένθερμους υποστηρικτές της Νομισματικής Ένωσης. Η καθιέρωση του ευρώ προκάλεσε αλλαγές στις συνθήκες λειτουργίας και νέες ευκαιρίες ανάπτυξης του τραπεζικού τομέα, διότι έκανε πιο ανταγωνιστικό το περιβάλλον στο οποίο λειτουργούν οι τράπεζες. Ο αυξημένος ανταγωνισμός οδήγησε σε

μεγαλύτερη σύγκλιση των τιμών των τραπεζικών υπηρεσιών, καθώς οι πελάτες των τραπεζών (*ιδιώτες, επιχειρήσεις, επενδυτές*) μπορούν να συγκρίνουν άμεσα τις τιμές υπηρεσιών των διαφόρων ευρωπαϊκών τραπεζικών ιδρυμάτων.

- **ΟΦΕΛΗ**

Τα οφέλη των τραπεζών από την καθιέρωση του ευρώ είναι σημαντικά και προκύπτουν τόσο από τη διεύρυνση όσο και από την εμβάθυνση των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών αγορών. **Συγκεκριμένα:**

- Ø Η ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συνδυασμό με το σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον, έδωσε νέα ώθηση στις τραπεζικές δραστηριότητες. Η Νομισματική Ένωση ξεκίνησε με 290 εκατομμύρια πολίτες και συνέχισε με 371 εκατομμύρια πολίτες, πληθυσμός πολύ υψηλότερος από εκείνου των ΗΠΑ.
- Ø Κύριο όφελος, η δραστική μείωση των λογαριασμών που υπήρχαν σε διάφορα νομίσματα και η αντικατάστασή τους από το ευρώ. Η αντικατάσταση αυτή, αφορούσε τόσο τους λογαριασμούς των ευρωπαίων πολιτών όσο και τους λογαριασμούς μεταξύ των ευρωπαϊκών τραπεζών.

Τέλος, από τη διεύρυνση όσο και την εμβάθυνση των Ευρωπαϊκών αγορών προέκυψαν **μακροοικονομικά οφέλη**. **Συγκεκριμένα:**

- Ø Η σταθερότητα του μακροοικονομικού περιβάλλοντος
- Ø Η οικονομική ανάπτυξη
- Ø Ο μικρός πληθωρισμός
- Ø Τα χαμηλά επιτόκια
- Ø Η διαφάνεια στην αγορά

• **ΚΟΣΤΟΣ**

Το κόστος των τραπεζών από την καθιέρωση του ευρώ διαχωρίζεται σε :

(α) προσαρμογής και

(β) απορρέον από την μείωση των εσόδων

Η καθιέρωση του ευρώ επιβάρυνε τις τράπεζες με σημαντικό κόστος.

Συγκεκριμένα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έπρεπε :

- Ø Να μετατρέψουν τα συστήματα πληροφορικής, των συστημάτων πληρωμών και των αυτόματων ταμειολογιστικών μηχανών (*ATM'S, μηχανές καταμέτρησης, συστήματα ηλεκτρονικών συναλλαγών*)
- Ø Να μετατρέψουν τις συμβάσεις. Οι συμβάσεις των χωρών μελών της Νομισματικής Ένωσης στις οποίες αναφερόταν το νόμισμα της εκάστοτε χώρας αντικαταστάθηκαν με νέες που αναφέρθηκε το ευρώ.
- Ø Να ενημερώσουν το προσωπικό και την πελατεία. Η τράπεζα ήταν η καταλληλότερη πηγή για να λυθούν όλες οι απορίες των πελατών και αυτό έχει ως συνέπεια την καθυστέρηση των συναλλαγών και την απασχόληση του προσωπικού.
- Ø Να συγκεντρώσουν και να αποσύρουν τα εθνικά χαρτονομίσματα και κέρματα. **Ήταν πραγματικά μεγάλο κατόρθωμα των τραπεζών που παραμονή του 2002 τα μηχανήματα αυτόματης ανάληψης χρημάτων ήταν εφοδιασμένα με το καινούριο νόμισμα τουλάχιστον κατά το 90% του συνόλου τους.**

Μετά το ευρώ καταργήθηκαν οι προμήθειες των τραπεζών για αγοροπωλησίες συναλλάγματος, που ήταν μια από τις βασικές δραστηριότητες τους. Σύμφωνα με την τράπεζα διεθνών διακανονισμών (BIS), τα καθαρά έσοδα από αγοροπωλησίες συναλλάγματος μειώθηκαν κατά 10%. Η εξάλειψη των ευρωπαϊκών νομισμάτων επηρέασε και τα έσοδα από τις λειτουργίες τους, ως

ανταποκρίτριες τράπεζες, καθώς οι λογαριασμοί που διατηρούσαν οι τράπεζες σε άλλες χώρες για το διακανονισμό διασυνοριακών πληρωμών δεν είχαν λόγο ύπαρξης μετά τη φυσική κυκλοφορία του ευρώ.

Εφόσον εκμηδενίζονται οι συναλλαγματικοί κίνδυνοι, οι επιχειρήσεις (για τις εμπορικές ανταλλαγές τους στην ένωση) δεν έχουν πλέον ανάγκη να προστατευθούν από τις διακυμάνσεις των ευρωπαϊκών νομισμάτων, προκαλώντας πτώση των προμηθειών (εκμηδενισμός από 01.01.1999) που εξασφαλίζουν οι τράπεζες από τέτοιου είδους συναλλαγές.

Τέλος, μια άλλη απώλεια εισοδήματος για τις τράπεζες προέρχεται από τη μείωση της ζήτησης προϊόντων για την κάλυψη από τις διακυμάνσεις των επιτοκίων, απόρροια της μείωσης των ρυθμών πληθωρισμού στην Νομισματική Ένωση που οδηγεί και σε μείωση της διακύμανσης του πληθωρισμού και κατ' επέκταση των επιτοκίων.

3.7 ΟΙ ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ, ΟΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩ

Η διεύρυνση της αγοράς κεφαλαίων και η εξάλειψη των συναλλαγματικών κινδύνων πολλαπλασιάζει τις επενδυτικές εταιρείες επιτρέποντας έτσι τη διεύρυνση του χαρτοφυλακίου των επενδυτών. Η διεύρυνση και η ενοποίηση των ευρωπαϊκών αγορών και μετοχών οδήγησε τόσο τους θεσμικούς επενδυτές όσο και τους απλούς ιδιώτες να επενδύουν ολοένα και περισσότερα κεφάλαια σε ευρωπαϊκές αγορές. Η προσοχή των επενδυτών στρέφεται πλέον στους κλάδους και όχι στη χώρα προέλευσης των μετόχων. Οι νομικοί περιορισμοί σχετικά με την σύνθεση των χαρτοφυλακίων πολλών συνταξιοδοτικών ταμείων (που δεν επιτρέπουν επενδύσεις σε ονομαστικούς τίτλους σε ξένο νόμισμα) χάνουν την ισχύ τους και δίνουν τη δυνατότητα στα ταμεία να συμπεριλάβουν μετοχές από όλη τη ζώνη του ευρώ. Αλλά και για λόγους διασποράς κινδύνου, πολλά χαρτοφυλάκια συμπεριλαμβάνουν στη σύνθεση τους μετοχές κλάδων, που δεν έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα εκτός των εθνικών ορίων. Η νομισματική σταθερότητα της ΟΝΕ έχει καταστήσει τις μετοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ελκυστικές και στους επενδυτές από τρίτες χώρες (Ιαπωνία, ΗΠΑ). Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει πιθανότητες να σταθεί με αξιώσεις απέναντι στη Wall Street μόνο εφόσον προωθηθεί η ενοποίηση των κυριότερων κεφαλαιαγορών.

3.8 ΟΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩ

- ΟΦΕΛΗ

- Ø Εξοικονόμηση των τραπεζικών προμηθειών για αγοροπωλησίες συναλλάγματος, κάθε φορά που ο πολίτης θέλει να ταξιδέψει στο εσωτερικό της Νομισματικής Ένωσης.

Ø Μεγαλύτερη διαφάνεια όσον αφορά τις τιμές των προϊόντων. Οι καταναλωτές σε κάθε χώρα θα μπορούν πλέον να συγκρίνουν την τιμή που πληρώνουν για ένα προϊόν με την τιμή που θα πλήρωναν οι υπόλοιποι Ευρωπαίοι. (Πιθανόν να εξακολουθούν να υπάρχουν κάποιες διαφορές μεταξύ των κρατών-μελών λόγω διαφοράς επιπέδων έμμεσης φορολογίας, οι οποίες τείνουν να εξαλειφθούν περιορίζοντας τις διακυμάνσεις τιμών στο επίπεδο του κόστους συναλλαγών). Αποτέλεσμα αυτής της διαφάνειας είναι η αύξηση του ανταγωνισμού και η πτώση των τιμών. Μετά την εισαγωγή του ευρώ, το 12% των Ευρωπαίων καταναλωτών ενδιαφέρεται περισσότερο για την αγορά αγαθών σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης με μεγαλύτερο το ενδιαφέρον στις κάτω χώρες.

- Ø Εξοικονόμηση χρόνου. Οι επιχειρηματίες, που ταξιδεύουν συνέχεια, δεν θα είναι πια υποχρεωμένοι να μετατρέπουν τα νομίσματά τους. Δεν ξοδεύεται πλέον χρόνος για συγκρίσεις τιμών ούτε και για την αναζήτηση καλύτερης συναλλαγματικής ισοτιμίας.
- Ø Σταθερότητα χρόνου. Οι αντιπληθωριστικές δυνατότητες του ευρώ ωφελούν τον καταναλωτή καθώς μειώνεται στο ελάχιστο η διόγκωση της αγοραστικής δύναμης των εισοδημάτων, που συνεπάγεται ο πληθωρισμός.
- Ø Σταθερότητα στις τιμές λόγω της εξάλειψης του συναλλαγματικού κινδύνου από τις διακυμάνσεις των τιμών των ειδών που προέρχονται από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Ø Διατήρηση της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών σε σταθερά επίπεδα λόγω της εξάλειψης του κινδύνου της υποτίμησης του εθνικού νομίσματος.

3.9 Η ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

Είναι αλήθεια ότι το ενιαίο νόμισμα αποτελεί σημαντική συνιστώσα της εθνικής ταυτότητας σε ορισμένα κράτη-μέλη. Στη διαμόρφωση όμως της εθνικής ταυτότητας συμβάλλουν πολλά στοιχεία ακόμα συμπεριλαμβανομένων της κοινής ιστορίας, της γλώσσας και του πολιτισμού. Τα στοιχεία αυτά θα συνεχίσουν να υπάρχουν και μετά την εξαφάνιση του εθνικού νομίσματος. **Το ευρώ εν τω μεταξύ, έχει καταστεί το σύμβολο της κοινής ευρωπαϊκής ταυτότητας που δεν αποτελεί απειλή για την εθνική ταυτότητα των κρατών-μελών.**

Το ευρώ δεν αποτελεί λοιπόν απειλή για την πολιτισμική ποικιλομορφία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεν επηρεάζει τις γλώσσες που μιλούν οι πολίτες, τα βιβλία που διαβάζουν, τις αθλητικές δραστηριότητες στις οποίες επιδίδονται,

την ιστορία, τις λαϊκές μνήμες, τα έθιμα και τις παραδόσεις της. Αυτά και πολλά άλλα συμβάλλουν στον εθνικό πολιτισμό και κανένα από αυτά τα στοιχεία δεν έχει επηρεαστεί από το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα.

3.10 ΚΟΣΤΟΣ ΚΑΙ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΜΙΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

- **ΟΦΕΛΗ**

Ένα από τα σημαντικότερα οφέλη που απορρέουν από τη συμμετοχή σε μια νομισματική περιοχή είναι η ενίσχυση της χρησιμότητας του ενιαίου νομίσματος. Το νόμισμα είναι ένα δημόσιο αγαθό, η χρησιμότητα του οποίου αυξάνεται με το μέγεθος της περιοχής στην οποία χρησιμοποιείται. Η χρησιμοποίηση ενός ενιαίου νομίσματος εξαφανίζει τον κίνδυνο που προέρχεται από τις μελλοντικές απρόβλεπτες μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών και συντελεί στη μεγιστοποίηση των κερδών από το εμπόριο και την εξειδίκευση.

Επίσης δεν θα υπάρχει δυνατότητα υποτίμησης με αποτέλεσμα να διασφαλίζεται το εισόδημα και οι αποταμιεύσεις. Όσοι ταξιδεύουν στο εσωτερικό της ευρωζώνης θα εξοικονομούν το κόστος της αλλαγής νομισμάτων όσο διασχίζουν τα σύνορα.

Για παράδειγμα, στην περίπτωση όπου δεν υπάρχει Νομισματική Ένωση και κάποιος κάτοικος της Ελλάδας ξεκινάει από την Αθήνα να κάνει το γύρο της Ευρώπης, αν μετατρέψει τα χρήματα τα οποία έχει σε μια από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε τοπικό νόμισμα, όταν επιστρέψει πίσω στην Ελλάδα το μισό ποσό θα έχει χαθεί κατά την ανταλλαγή των νομισμάτων σε προμήθειες. Η εμφάνιση του ευρώ θα εξαλείψει αυτό το κόστος για όλους τους ταξιδιώτες.

1. ΚΟΣΤΟΣ

Η πολιτική των εύκαμπτων συναλλαγματικών ισοτιμιών επιτρέπει σε κάθε χώρα τη διατήρηση της νομισματικής αυτονομίας της. Αντίθετα, το σύστημα των σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών απαιτεί κοινή ή απόλυτα συντονισμένη νομισματική πολιτική, περιορίζοντας την ελευθερία των συμμετεχουσών χωρών στο να εφαρμόζουν μια ανεξάρτητη νομισματική πολιτική. Η απώλεια νομισματικής ανεξαρτησίας μιας χώρας θεωρείται ως το μεγαλύτερο κόστος που υφίσταται από τη συμμετοχή της σε μια Νομισματική Ένωση, καθότι την υποχρεώνει να επιδιώκει την εξωτερική και όχι την εσωτερική ισορροπία της. Το κόστος αυτό είναι ιδιαίτερα μεγάλο, αν η συγκεκριμένη χώρα δεν μπορεί να ανεχθεί την ανεργία και αν χαρακτηρίζεται από ισχυρές πιέσεις στις τιμές και στους μισθούς. Αυτό συναντάται σε οικονομίες τις οποίες λειτουργούν πολλές μονοπωλιακές βιομηχανίες, εργατικά σωματεία και οι εργάτες προσλαμβάνονται με μακροχρόνια συμβόλαια. Επίσης στο άμεσο μέλλον, στον ιδιωτικό τομέα αρκετές επιχειρήσεις πρέπει να υποστούν ένα «σοκ» ανταγωνιστικότητας, το οποίο συνεπάγεται λουκέτο σε ένα μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων που δεν τα καταφέρνουν (*κυρίως μικρομεσαίων*).

3.11 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο κεφάλαιο αυτό έγινε μία σύγκριση του κόστους και του οφέλους που προκύπτουν από τη συμμετοχή μιας χώρας στη Νομισματική Ένωση. Η σύγκριση αυτή στηρίχτηκε:

- Ø Στην εξωστρέφεια των χωρών
- Ø Στις ακαμψίες μισθών–τιμών
- Ø Στα δεδομένα που επικρατούν στην αγορά εργασίας (κινητικότητα και ευελιξία της αγοράς εργασίας).

Στη συνέχεια συγκρίναμε τα **πλεονεκτήματα** και τα **μειονεκτήματα** που προκύπτουν από τη συμμετοχή μιας χώρας στη Νομισματική Ένωση σε σχέση με διάφορους τομείς.

Από τα παραπάνω προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα: **Αρχικά**, διαπιστώνουμε ότι η ένταξη των χωρών στη Νομισματική Ένωση δεν μπορεί να είναι ωφέλιμη για όλες τις υποψήφιες χώρες. Κάποιες δεν τις συμφέρει να εγκαταλείψουν το εθνικό τους νόμισμα και να προσκολληθούν σε μια Νομισματική Ένωση, αφού το κόστος που αποκομίζουν είναι μεγαλύτερο από τα οφέλη. Φυσικά, σε κάποιες άλλες συμβαίνει το αντίθετο. Βεβαίως, μία νομισματική ενοποίηση θα ταιριάζει καλύτερα στα οικονομικά συμφέροντα των διαφόρων χωρών, αν μπορεί να προχωρήσει με διαφορετικές ταχύτητες, δηλαδή, αν κάποιες χώρες που σήμερα αισθάνονται ότι δεν τις συμφέρει να το πράξουν, έχουν την επιλογή να αναμένουν πριν ενταχθούν στην ένωση.

Ακολούθως, συμπεράναμε ότι καθώς προχωρεί η διαδικασία της ολοκλήρωσης, ο αριθμός των χωρών που είναι πιθανό να επωφεληθούν από τη Νομισματική Ένωση θα αυξηθεί. Συνεπώς, μελλοντικά η Νομισματική Ένωση θα αποτελεί **ελκυστική πρόταση** για τις περισσότερες, αν όχι για όλες χώρες–μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος, ακόμη και οι χώρες που σαφώς θα ωφεληθούν από μία Νομισματική Ένωση, αναλαμβάνουν ένα κίνδυνο με την ένταξη τους αυτή. Ο κίνδυνος είναι ότι όταν συμβαίνουν μεγάλες διαταραχές, θα διαπιστώνουν ότι είναι πιο δύσκολο να προσαρμοστούν, αν έχουν εγκαταλείψει το εθνικό τους νόμισμα.

Η συζήτηση που έγινε σε αυτό και στα προηγούμενα κεφάλαια βασίστηκε σε μία οικονομική ανάλυση κόστους-οφέλους. Οι χώρες μπορεί, επίσης, να αποφασίσουν να υιοθετήσουν ένα κοινό νόμισμα και για πολιτικούς λόγους. Το κοινό νόμισμα μπορεί να είναι το πρώτο βήμα προς μία πολιτική ένωση που επιθυμούν να επιτύχουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος και η συμμετοχή της Ελλάδας στη Νομισματική Ένωση έχουν μεταβάλλει ριζικά τις νομισματικές συνθήκες αλλά και το οικονομικό περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργεί η Ελληνική Οικονομία. Στην μετά ΟΝΕ εποχή η Ελληνική οικονομική πολιτική έχει λιγότερα μέσα αλλά μεγαλύτερη αξιοπιστία για να ικανοποιήσει τους στόχους της. Η εθνική νομισματική και συναλλαγματική πολιτική δεν υφίσταται πλέον και η δημοσιονομική πολιτική περιορίζεται από το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης.

Στις παρακάτω ενότητες θα εξετάσουμε τις συνέπειες για την Ελληνική οικονομία και την οικονομική πολιτική από την ένταξη στην ΟΝΕ. Στη συνέχεια θα αναλύσουμε τα προβλήματα της Ελληνικής Οικονομίας πριν και μετά την ένταξη στην ΟΝΕ. Με δεδομένα τα προβλήματα της Ελληνικής οικονομίας, που εξακολουθούν να υπάρχουν, διευρύνονται επίσης οι προοπτικές της Ελληνικής οικονομίας μετά την ένταξη στην ΟΝΕ. Το κεφάλαιο αυτό ολοκληρώνεται με την παρουσίαση κάποιων συμπερασμάτων.

4.1 Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΟΝΕ

Η θεωρία των άριστων νομισματικών περιοχών δίνει σαφείς απαντήσεις σχετικά με το κόστος και τα οφέλη που έχει η συμμετοχή μιας χώρας σε μια Νομισματική Ένωση όπως η ΟΝΕ.

Αρχικά, τα οφέλη σχετίζονται με την οικονομική αποτελεσματικότητα που προκύπτει από την κατάργηση των εθνικών νομισμάτων και την υιοθέτηση ενός κοινού νομίσματος. Αυτά τα οφέλη προέρχονται από **δυο πηγές**.

Η μια είναι η εξάλειψη του κόστους των συναλλαγών και η άλλη είναι η αποφυγή της αβεβαιότητας και της σύγχυσης που απορρέουν από τη μετατροπή των νομισμάτων στις εμπορικές και επενδυτικές συναλλαγές. Η θεωρία υποστηρίζει ότι ο υψηλός βαθμός οικονομικής ολοκλήρωσης μεταξύ μιας χώρας και μιας περιοχής σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών διευρύνει τα οφέλη νομισματικής αποτελεσματικότητας που αποκομίζει η χώρα όταν κρατάει σταθερές τις ισοτιμίες του νομίσματος της έναντι των νομισμάτων της περιοχής. Όσο πιο εκτεταμένες είναι οι διασυνοριακές συναλλαγές και η κίνηση των συντελεστών παραγωγής, τόσο μεγαλύτερα είναι τα οφέλη που απορρέουν από τις σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες.

Αναφορικά με το κόστος, όταν μια χώρα εγκαταλείπει το εθνικό της νόμισμα, ταυτόχρονα παραιτείται ενός εργαλείου οικονομικής πολιτικής, χάνει τη δυνατότητα άσκησης εθνικής νομισματικής πολιτικής. Ωστόσο, με την ένταξη της σε μια περιοχή σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών, διευρύνεται η οικονομική ολοκλήρωση της χώρας με την περιοχή.

Στο σημείο αυτό, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι **άριστες νομισματικές περιοχές είναι οι ομάδες περιοχών των οποίων οι οικονομίες συνδέονται στενά μέσω του εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών και της κινητικότητας των συντελεστών παραγωγής.** Απόρροια της θεωρίας των άριστων νομισματικών περιοχών, είναι ότι ο υπολογισμός του κόστους και του οφέλους από μια Νομισματική Ένωση επηρεάζεται πολύ από το βαθμό της ακαμψίας των μισθών και των τιμών. Χώρες οι οποίες χαρακτηρίζονται από ευκαμψία στους μισθούς και στις τιμές αντιμετωπίζουν χαμηλότερο κόστος, όταν κινούνται προς μια Νομισματική Ένωση. Ακόμη, σπουδαίο ρόλο παίζει το μέγεθος και η συχνότητα των ασύμμετρων διαταραχών στις οποίες υπόκεινται μια Νομισματική Ένωση. Δηλαδή, οι χώρες που γνωρίζουν πολύ διαφορετικές διαταραχές ζήτησης και προσφοράς θα κρίνουν ότι είναι περισσότερο δαπανηρό να σχηματίσουν μια Νομισματική Ένωση.

Επομένως, η νομισματική ενοποίηση ενδείκνυται μόνο για οικονομίες με ευέλικτες αγορές, κινητικότητα εργασίας και χαμηλής συχνότητας ασύμμετρων διαταραχών. Είναι εμφανές ότι οι προϋποθέσεις αυτές δεν ίσχυαν και δεν ισχύουν για τη ζώνη του ευρώ. Εξάλλου, η ευρωζώνη χαρακτηρίζεται από σημαντικά στοιχεία δυσκαμψίας σε αγορές εργασίας και προϊόντων, από έλλειψη ενός ισχυρού κεντρικού μηχανισμού δημοσιονομικών μεταβιβάσεων και από εθνικές οικονομίες, όπου η κάθε μια από αυτές έχει τα δικά της θεσμικά και οικονομικά χαρακτηριστικά. Εξ' αίτιας των συνθηκών αυτών, η συχνότητα εμφάνισης ασύμμετρων διαταραχών είναι υψηλή και οι επιδράσεις τους έντονες. Σύμφωνα με την ίδια επιχειρηματολογία, υπό τις συνθήκες αυτές οι ασύμμετρες διαταραχές είναι πιθανόν να προκαλούν διεύρυνση των διαφορών τιμών, με αποτέλεσμα η ύπαρξη ενός κοινού ονομαστικού επιτοκίου στη Νομισματική Ένωση να οδηγεί στη διαμόρφωση πραγματικών επιτοκίων στις επιμέρους χώρες. Σε χώρες-μέλη με σχετικά ισχυρή εγχώρια ζήτηση και πληθωρισμό υψηλότερο του μέσου όρου, η ύπαρξη χαμηλότερων πραγματικών επιτοκίων αυξάνει την εγχώρια ζήτηση και τον πληθωρισμό. Αντίστροφα, σε χώρες με σχετικά ασθενή εγχώρια ζήτηση και πληθωρισμό χαμηλότερο του μέσου όρου, η ύπαρξη υψηλών πραγματικών επιτοκίων ασκεί περαιτέρω καθοδικές πιέσεις στην εγχώρια ζήτηση και στον πληθωρισμό. Με άλλα λόγια, **η εφαρμογή μιας νομισματικής πολιτικής κοινή για όλους δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες όλων των μελών της ένωσης.**

Η παραδοσιακή θεωρία των άριστων νομισματικών περιοχών είναι μάλλον απαισιόδοξη σχετικά με το ενδεχόμενο να ενταχθούν κάποιες χώρες σε μία Νομισματική Ένωση με χαμηλό κόστος. Ωστόσο, σύγχρονες απόψεις ασκούν κριτική στη θεωρία αυτή, και διατυπώνουν λιγότερο απαισιόδοξες προτάσεις. Οι **κύριοι λόγοι** για τους οποίους καταλήγουν σε αυτό το συμπέρασμα είναι **δύο**:

- Ø Η δυνατότητα που έχουν οι μεταβολές της συναλλαγματικής ισοτιμίας να απορροφούν ασύμμετρες διαταραχές είναι μικρότερη

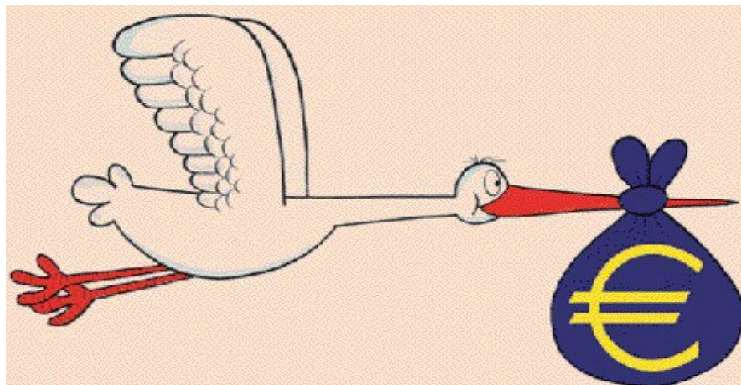
από ότι υποστηρίζει η θεωρία των άριστων νομισματικών περιοχών. Συνήθως, οι μεταβολές στη συναλλαγματική ισοτιμία δεν έχουν μόνιμες επιδράσεις στην παραγωγή και στην απασχόληση. Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι το όφελος μιας υποτίμησης, για παράδειγμα, ενδέχεται να είναι προσωρινό και όχι μόνο. Το συμπέρασμα αυτό φαίνεται να ισχύει στην περίπτωση της Ελλάδας και ειδικότερα στη δεκαετία του 1980. Η υποτίμηση τόσο του 1983 όσο και του 1985 βοήθησαν στη σταθεροποίηση της οικονομίας για πολύ μικρό χρονικό διάστημα που δεν ξεπέρασε τη δεκαετία.

- Ø Οι χώρες που διαθέτουν ανεξαρτησία στην άσκηση νομισματικής πολιτικής ενδέχεται να τη χρησιμοποιήσουν ως πηγή μακροοικονομικών διαταραχών αντί για εργαλείο μακροοικονομικής σταθεροποίησης. Αυτό φαίνεται ότι έκαναν οι ασκούντες τη νομισματική πολιτική στην Ελλάδα όλα τα χρόνια που προηγήθηκαν της ένταξης στην ΟΝΕ. Μια σειρά από νομισματικά μέτρα που μείωναν την ανεξαρτησία της Κεντρικής Τράπεζας και επομένως της νομισματικής πολιτικής καταργήθηκαν μόλις το 1993. **Για παράδειγμα**, καταργήθηκε η τραπεζική χρηματοδότηση του προϋπολογισμού και με σειρά νομοθετικών ρυθμίσεων ενισχύθηκε η ανεξαρτησία της Κεντρικής Τράπεζας.

Εξαιτίας της ένταξης της Ελλάδας στην ΟΝΕ αρκετές θεσμικές μεταρρυθμίσεις που έγιναν, δημιούργησαν επίσης εμπόδια στη δράση των οργανωμένων συμφερόντων. Η ΟΝΕ, πίεσε τις ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα στην κατεύθυνση της διαφάνειας και ανεξαρτησίας. Η δημιουργία του ΑΣΕΠ., του συνηγόρου του πολίτη, η εισαγωγή επιχειρήσεων στο χρηματιστήριο Αθηνών, η ανάληψη της διοίκησης δημόσιων οργανισμών από μάνατζερ, η ανεξάρτητη εκτίμηση και αξιολόγηση των επιχειρήσεων αποτελούν μόνο μερικά παραδείγματα, που συνετέλεσαν στην αύξηση της αυτοδέσμευσης

των κυβερνήσεων. Η δέσμευση αυξάνει το προσδοκώμενο όφελος και διευκολύνει τις μεταρρυθμίσεις. Έχει το πλεονέκτημα ότι δένει τα χέρια των κυβερνήσεων ώστε να μην μπορούν να υποκύψουν στους εκάστοτε πολιτικούς περιορισμούς και δεν επιτρέπει στις δημόσιες αρχές να επηρεάσουν το κοινό.

Ωστόσο, η ένταξη στην ΟΝΕ, παρά τα θετικά της αποτελέσματα στην άσκηση οικονομικής πολιτικής, δεν ήταν σε θέση να εξαλείψει σημαντικά και χρόνια προβλήματα της Ελληνικής οικονομίας, τα οποία θα εξεταστούν στις επόμενες ενότητες.

4.2 ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΟΝΕ

Ένα από τα σπουδαιότερα προβλήματα της Ελληνικής οικονομίας, τόσο πριν όσο και μετά την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ είναι το χαμηλό επίπεδο ανταγωνιστικότητας, το οποίο μπορεί εύκολα να διαπιστωθεί με τη βοήθεια διαφόρων δεικτών. **Για παράδειγμα**, από το ύψος του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, το οποίο κυμαίνεται γύρω στο 0,7 % του ΑΕΠ τα τελευταία χρόνια.

Η ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ, συνοδεύτηκε από σημαντική μείωση των επιτοκίων και του συναλλαγματικού κινδύνου. Μαζί με την απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος, οδήγησαν σε ιδιαίτερα σημαντική αύξηση του δανεισμού προς τα νοικοκυριά, με αντίστοιχη αύξηση της ζήτησης και του ρυθμού ανόδου του ΑΕΠ. Η τόνωση της ζήτησης συνέβαλλε στη διατήρηση του πληθωρισμού, σε επίπεδα άνω του μέσου όρου της ευρωζώνης και της ΕΕ-15, **υπονομεύοντας με τον τρόπο αυτό την ανταγωνιστικότητα της χώρας.**

Η επιδείνωση αυτή, έχει αυξημένη σημασία για τη χώρα, δεδομένου ότι η Ελλάδα σε γενικές γραμμές, δεν εξάγει αγαθά που διακρίνονται για τη μοναδικότητα ή τη σχετικά υψηλή ποιότητα τους. Στην επιδείνωση του προβλήματος τα τελευταία χρόνια έχει συμβάλει και η ανατίμηση του ευρώ ως προς το δολάριο των ΗΠΑ και τα άλλα νομίσματα.

Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας εξαρτάται από **δύο παράγοντες:**

Ø Τη μακροοικονομική σταθερότητα

Στην μετά ΟΝΕ εποχή, ύψιστη προτεραιότητα έχει η άσκηση αξιόπιστης πολιτικής για την επίτευξη δημοσιονομικής σταθερότητας, η οποία είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της μακροχρόνιας σταθερότητας των τιμών. Παράλληλα, οι αυξήσεις των πραγματικών μισθών είναι απαραίτητο να συμβαδίζουν με την εξέλιξη της παραγωγικότητας, έτσι ώστε να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα ως προς τις τιμές.

Ø Τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις

Οι μεταρρυθμίσεις αυτές, οι οποίες επιτρέπουν την αύξηση της απασχόλησης και την ταχύτερη άνοδο της παραγωγικότητας, πρέπει να επηρεάζουν την πλευρά της προσφοράς ενθαρρύνοντας τις καινοτομίες, την επιχειρηματικότητα, την παραγωγικότητα και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Ένα ακόμη πρόβλημα της Ελληνικής οικονομίας είναι η **ανεργία**, η οποία υποχωρεί με μεγάλη βραδύτητα. Το ποσοστό της παραμένει σε απaráδεκτα υψηλό επίπεδο **περίπου στο 10%**. Αυτό σημαίνει ότι το πρόβλημα της

ανεργίας είναι διαρθρωτικό, δηλαδή συνδέεται με δυσκαμψίες τις Ελληνικής οικονομίας.

Επίσης, παρά την υιοθέτηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ, ο **πληθωρισμός** επί σειρά ετών είναι **υψηλότερος από τον μέσο πληθωρισμό στη ζώνη του ευρώ**. Η απόκλιση αυτή, κατά ένα μέρος συνεπάγεται απώλεια της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Πράγματι, αν γίνει σύγκριση με 27 χώρες που είναι οι κυριότεροι εμπορικοί εταίροι μας και αφού ληφθούν υπόψη οι μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών, οι σχετικές τιμές καταναλωτή στην Ελλάδα αυξήθηκαν σωρευτικά κατά την πενταετία 2001-2005 κατά 12,5% περίπου (*εκφρασμένες σε κοινό νόμισμα*), ενώ το σχετικό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στη μεταποίηση αυξήθηκε σωρευτικά κατά 27,5% περίπου. Η επιμονή των διαφορών πληθωρισμού στις οικονομίες της ζώνης του ευρώ, έστω και σε χαμηλό επίπεδο, οφείλεται σε **διάφορους παράγοντες**. Σε χώρες με σχετικά χαμηλά εισοδήματα όπως η Ελλάδα, ένας τέτοιος παράγοντας είναι η λεγόμενη Balassa-Sam nelson, σύμφωνα με την οποία οι μακροχρόνιες διαφορές του πληθωρισμού μεταξύ οικονομιών οφείλονται στους διαφορετικούς ρυθμούς αύξησης της παραγωγικότητας στους τομείς παραγωγής εμπορευσίμων και μη εμπορευσίμων αγαθών των οικονομιών αυτών. Η επίδραση αυτή, αν και είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ποσοτικά, φαίνεται ότι εξηγεί μόνο εν μέρει τις επίμονες διαφορές πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ. Σε κάθε περίπτωση, η επίδραση αυτή είναι παροδική και αποτελεί μέρος του «μηχανισμού προσαρμογής», δηλαδή προσαρμογή σε υψηλότερο βιοτικό επίπεδο.

Άλλοι **παράγοντες** που συμβάλλουν στην διαχείριση των διαφορών του πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ είναι:

- Ø Ο ανεπαρκής συντονισμός των δημοσιονομικών πολιτικών.
- Ø Το γεγονός ότι η εξέλιξη των μισθών δεν συμβαδίζει με την εξέλιξη της παραγωγικότητας.

Ø Η ύπαρξη διαρθρωτικών ανεπαρκειών, όπως είναι τα στοιχεία δυσκαμψίας στις αγορές προϊόντων και συντελεστών παραγωγής.

Επιπλέον πρόβλημα για την Ελληνική οικονομία, αποτελεί ο **υψηλός βαθμός φτώχειας**. Ο υψηλός ρυθμός ανάπτυξης που επιτεύχθηκε την τελευταία δεκαετία δεν αφορούσε στον ίδιο βαθμό όλες τις γεωγραφικές περιοχές και όλους τους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας. Κατ' επέκταση, παρά τον υψηλό βαθμό βελτίωσης του μέσου βιοτικού επιπέδου, **δεν ενισχύθηκε σημαντικά η σχετική οικονομική θέση ορισμένων κοινωνικών ομάδων με αποτέλεσμα να παραμένει σημαντική η κοινωνική ανισότητα**. Κατά την τελευταία δεκαετία «ο κίνδυνος φτώχειας» στην Ελλάδα, εξακολουθεί να είναι μάλλον **σταθερός** και κυμαίνεται **μεταξύ 20 και 22%**.

Τέλος, η Ελλάδα αντιμετωπίζει περισσότερο από κάθε άλλη ευρωπαϊκή χώρα μια σημαντική **δημογραφική πρόκληση**. Παρατηρείται γήρανση του πληθυσμού, η γεννητικότητα είναι ανεπαρκής και το εργατικό δυναμικό βρίσκεται μπροστά σε μια προοπτική συρρίκνωσης, με αποτέλεσμα να προβλέπεται ότι στο μέλλον θα υπάρχουν όλο και λιγότερα άτομα σε ηλικία απασχόλησης για να υποστηρίζουν όλο και περισσότερα άτομα που έχουν υπερβεί την ηλικία αυτή. Επειδή η γήρανση του πληθυσμού έχει σοβαρές συνέπειες για τις μακροπρόθεσμες προοπτικές ανάπτυξης, απαιτείται η λήψη άμεσων μέτρων για την αντιμετώπιση της πρόκλησης αυτής. Επιπλέον, το δημόσιο χρέος εξακολουθεί να βρίσκεται σε ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο σε σχέση με το ΑΕΠ, γεγονός που καθιστά επιτακτική την ανάγκη μείωσης του, ιδιαίτερα αν ληφθούν υπόψη οι δυσμενείς δημογραφικές πολιτικές και οι επιπτώσεις της γήρανσης στο ασφαλιστικό σύστημα.

4.3 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΟΝΕ

Οι δυνατότητες ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας μετά την ένταξη στην ΟΝΕ **στηρίχθηκαν τόσο σε ενδογενείς όσο και σε εξωγενείς παράγοντες**. Στους **εξωγενείς παράγοντες** συγκαταλέγονται οι διεθνείς οικονομικές και γεωπολιτικές εξελίξεις, καθώς και η πορεία των τιμών των πρώτων υλών (*κυρίως του πετρελαίου*). Μεταξύ των **ενδογενών παραγόντων**, κυρίαρχο ρόλο παίζει το μίγμα οικονομικής πολιτικής που θα εφαρμόζεται και ιδιαίτερα η δημοσιονομική και διαρθρωτική πολιτική. Το μίγμα αυτό θα πρέπει να αποσκοπεί στη δημοσιονομική σταθερότητα, στη σταθερότητα των τιμών και στον συνεχή μετασχηματισμό της Ελληνικής οικονομίας.

4.3.1 Δημοσιονομική σταθερότητα

Η δημοσιονομική σταθερότητα εξασφαλίζεται από τη συμμόρφωση της δημοσιονομικής πολιτικής με τις κατευθύνσεις του **συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης**. Αυτό, στην πράξη σημαίνει ότι η κατεύθυνση της Ελληνικής δημοσιονομικής πολιτικής πρέπει να είναι περιοριστική, συμβάλλοντας έτσι σε διόρθωση των δημοσιονομικών ανισορροπιών και έμμεσα σε συγκράτηση της ανόδου του πληθωρισμού. Η αποκατάσταση της δημοσιονομικής σταθερότητας είναι απαραίτητη στην Ελληνική οικονομία, μεταξύ άλλων και για να μειωθεί το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ, πριν αρχίσουν να αυξάνονται οι δαπάνες που σχετίζονται με τη γήρανση του πληθυσμού. Παράλληλα, όταν το δημόσιο χρέος είναι υψηλό και ταυτόχρονα αυξάνονται τα δημοσιονομικά βάρη -λόγω των σημερινών κανόνων λειτουργίας του συστήματος συντάξεων- δεν καθίσταται δυνατό να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το πρόβλημα της φτώχειας, κατά το μέρος που αυτό συνδέεται με το χαμηλό επίπεδο συντάξεων

μιας σημαντικής μερίδας του πληθυσμού. **Πρέπει λοιπόν να μειωθεί ταχύτερα το δημόσιο χρέος και να προχωρήσει το γρηγορότερο η μεταρρύθμιση του συστήματος συντάξεων.** Έτσι θα δημιουργηθούν τα περιθώρια για την αντιμετώπιση της επιπλέον επιβάρυνσης των συστημάτων συντάξεων και υγείας από τη γήρανση. Θα δημιουργηθούν όμως και οι πόροι που θα επιτρέψουν μακροπρόθεσμα να ενισχυθούν, με μια αναδιανεμητική πολιτική μέσω του κρατικού προϋπολογισμού εκείνες οι κοινωνικές ομάδες, όπως οι χαμηλό συνταξιούχοι, που βρίσκονται μόνιμα κάτω από το όριο της φτώχειας αλλά δεν είναι δυνατό να ευεργετηθούν από μέτρα τόνωσης της απασχόλησης, εφόσον έχουν οριστικά βγει από την αγορά εργασίας.

4.3.2 Σταθερότητα των τιμών

Η ενιαία νομισματική πολιτική δεν είναι σε θέση από μόνη της να οδηγήσει στην εξάλειψη της διαφοράς πληθωρισμού μεταξύ της Ελλάδας και της ζώνης του ευρώ ως συνόλου. Αυτό συμβαίνει επειδή η πολιτική αυτή αποσκοπεί στο να διασφαλίσει πληθωρισμό ελαφρά χαμηλότερο από του 2% μεσοπρόθεσμα στη ζώνη του ευρώ ως σύνολο και όχι σε επιμέρους χώρες. Η διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών μπορεί να προέλθει κυρίως από την δημοσιονομική εξυγίανση και σταθερότητα, από την συμβατότητα της εισοδηματικής πολιτικής και την πολιτική διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που θα αποσκοπεί στη συνεχή βελτίωση της παραγωγικότητας, στην ενίσχυση του εξαγωγικού προσανατολισμού και της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

4.3.3 Διαρθρωτικός μετασχηματισμός της ελληνικής οικονομίας

Ο διαρθρωτικός μετασχηματισμός της Ελληνικής οικονομίας είναι απαραίτητος, προκειμένου να ενισχυθεί ο ανταγωνισμός και να γίνει πιο αποτελεσματική η λειτουργία των αγορών, να επιτευχθεί η σταθερότητα των τιμών, να βελτιωθεί η παραγωγικότητα και να αυξηθεί το παραγωγικό δυναμικό της Ελληνικής οικονομίας, ώστε τελικά να ενισχυθεί ουσιαστικά η διεθνής ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα ενθαρρύνουν και τη μεγαλύτερη δραστηριοποίηση του επιχειρηματικού τομέα, τόσο με επενδύσεις όσο και με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, ώστε να ενισχυθεί η ανάπτυξη και να μειωθεί η ανεργία. Ειδικότερα, μεταρρυθμίσεις είναι απαραίτητες στους **επιμέρους τομείς**:

- **ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

Η αγορά εργασίας στην Ελλάδα παρουσιάζει **σημαντικά προβλήματα** : **10-11% ανεργία** (σε σύγκριση με 2-3% στις αρχές της δεκαετίας του 1980) και **απασχόληση που φτάνει το 55,4% του ενεργού πληθυσμού** (σε σύγκριση με το 64,5% του κοινοτικού μέσου όρου). Τα προβλήματα εμφανίζονται πολύ περισσότερο οξυμένα, αν ανατρέξουμε στα ποιοτικά στοιχεία της ανεργίας και της απασχόλησης (*ανεργία των γυναικών, των νέων, μακροχρόνια ανεργία κλπ*). Παράλληλα, **η ελληνική αγορά εργασίας παρουσιάζει αποθαρρυντικές δυσκαμψίες**.

Τα βήματα που έγιναν την τελευταία δεκαπενταετία προς την κατεύθυνση της ευελιξίας υπήρξαν δειλά και μικρά σε σύγκριση με ότι έχει να κάνει σε άλλες χώρες, με αποτέλεσμα η ήδη χαμηλά συγκριτικά θέση της Ελλάδας να μην παρουσιάσει βελτίωση.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει συγκεκριμένους δείκτες –στόχους , στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής στρατηγικής απασχόλησης. Σύμφωνα με αυτούς, η **απασχόληση στην Ελλάδα θα πρέπει να φτάσει το 2010 το 63% του ενεργού πληθυσμού**. Αυτό σημαίνει, ότι τα επόμενα χρόνια η απασχόληση θα πρέπει να αυξάνεται με έναν ετήσιο ρυθμό της τάξης περίπου του 1%, δηλαδή να εντάσσονται στην αγορά εργασίας 35000 επιπλέον άτομα. Μια τέτοια εξέλιξη θα έχει ως αποτέλεσμα την αντίστοιχη ραγδαία μείωση της ανεργίας. Τα σημαντικότερα μέτρα που οφείλουν να λάβουν οι κυβερνήσεις προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί, βρίσκονται τόσο στην πλευρά της προσφοράς όσο και της ζήτησης.

Στην πλευρά της προσφοράς, η αύξηση της μπορεί να προέλθει από τη θεσμική και παραγωγική αναδιάρθρωση της οικονομίας μας.

Μέτρα που αρμόζουν στον παραπάνω συλλογισμό είναι τα εξής:

- Ø Η καθιέρωση κανόνων και ανεξάρτητων θεσμών, που περιορίζουν την ευχέρεια των κυβερνήσεων να παρεμβαίνουν στις οικονομικές διαδικασίες και έτσι να δημιουργούν στρεβλώσεις στη λειτουργία της αγοράς,
- Ø Παράλληλα είναι επιτακτικό να μειωθεί το μέγεθος του κράτους, γιατί οι πολιτικοί συμπεριφέρονται ως επιχειρηματίες. Λειτουργούν ορθολογικά και συνεπώς υπηρετούν πρώτιστα το δικό τους συμφέρον, βρίσκονται δε σε μια συνεχή συνδιαλλαγή με τις πάσης φύσεως οργανωμένες ομάδες συμφερόντων (π.χ εργατικά σωματεία–συνδικάτα) , που επίσης επιδιώκουν το δικό τους συμφέρον και όχι το συλλογικό, δηλαδή ολοκλήρωσης της κοινωνίας .
- Ø Στο πλαίσιο της ONE, οι αγορές εργασίας πρέπει να εμφανίζουν υψηλό βαθμό ευελιξίας, που θα επιτρέπει τις παραγωγικές αναδιαρθρώσεις, θα αποτρέπει την εμφάνιση υψηλής ανεργίας διαρκείας, και θα εξασφαλίζει την προσαρμογή της οικονομίας σε περιπτώσεις απότομων εξωτερικών διαταραχών.

Ø Δημιουργία κίνητρων για την ενθάρρυνση συμμετοχής των ατόμων στην αγορά εργασίας. **Συγκεκριμένα**, η επιλογή των ατόμων να μπουν στην αγορά εργασίας ή να εργαστούν περισσότερο επηρεάζεται σημαντικά από τα λεγόμενα μικροοικονομικά κίνητρα. Ένα τέτοιο **κίνητρο** είναι η **φορολογία εισοδήματος**. Μια γυναίκα για **παράδειγμα**, μη εργαζόμενη, κατανέμει τις 24 ώρες που έχει στη διάθεσή της για διάφορες δραστηριότητες. Δεν έχει εισόδημα αλλά αυξάνεται η ευημερία της. Όταν η φορολογία είναι χαμηλή, η επιθυμία για εργασία είναι μεγάλη, γιατί τα χρήματα που απομένουν στο πορτοφόλι της είναι πολλά. Καθώς αυξάνεται ο φορολογικός συντελεστής, τόσο περισσότερο μειώνεται το κίνητρο και η διάθεση της γυναίκας να μπει στην αγορά εργασίας ή να δουλέψει περισσότερο, γιατί τόσο λιγότερα είναι τα χρήματα που τελικά της απομένουν. Έτσι, θα προτιμήσει να παραμείνει σπίτι της. **Η ζήτηση εργασίας, αποτελεί επίσης μια σημαντική πτυχή**. Η ζήτηση αυτή συνδέεται άμεσα με την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, η οποία με τη σειρά της **εξαρτάται από τα διαρθρωτικά μέτρα, την ενίσχυση του ανταγωνισμού στις εγχώριες αγορές αγαθών και υπηρεσιών, καθώς και από την πιο αποτελεσματική και ευέλικτη λειτουργία της αγοράς εργασίας**. Το τελευταίο είναι πολύ σημαντικό στοιχείο για περίπτωση της Ελλάδας. Μελέτη του ΚΕΠΕ (2005) σχετικά με τον σημαντικό αριθμό των λεγόμενων «κλειστών» επαγγελματικά κλάδων ανέδειξε την έκταση του προβλήματος στην Ελλάδα.

Ø ΑΓΟΡΑ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Προκειμένου οι επιχειρήσεις να αυξήσουν τις επενδύσεις τους, να επεκτείνουν την δραστηριότητα τους και να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας, είναι απαραίτητο το θεσμικό πλαίσιο των αγορών προϊόντων να

αυξάνει την ανταγωνιστική πίεση πάνω στις επιχειρήσεις και ταυτόχρονα να καθιστά το περιβάλλον φιλικό προς την επιχειρηματική δραστηριότητα. Αυτό για να γίνει, χρειάζεται να απλουστευτεί το ρυθμιστικό πλαίσιο και ειδικότερα το φορολογικό περιβάλλον και να εξαλειφθούν οι φραγμοί στην επιχειρηματικότητα και ιδιαίτερα στην ίδρυση νέων επιχειρήσεων. Τα οφέλη του ανταγωνισμού είναι προφανή στην αγορά κινητής τηλεφωνίας, αφού ο αυξημένος ανταγωνισμός έχει συμβάλλει στη μείωση των τιμών και στη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Επιπλέον, ο ανταγωνισμός μπορεί να ενισχυθεί με τη διευκόλυνση της μετάβασης σε μια οικονομία βασισμένη στη γνώση, την ενθάρρυνση της χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών και την τόνωση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο, έρευνα και ανάπτυξη. Όσον αφορά την διευκόλυνση της μετάβασης σε μια οικονομία της γνώσης, πρέπει να αυξηθούν οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη ως ποσοστά του ΑΕΠ. Ως προς την **τεχνολογική ανάπτυξη** μέχρι σήμερα η Ελλάδα κατατάσσεται στην τελευταία θέση μεταξύ των κρατών-μελών της ένωσης, ενώ εξακολουθεί να υστερεί και στον τομέα της χρήσης των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, αν και οι σχετικές επενδύσεις και η χρήση προσωπικών υπολογιστών και του διαδικτύου αυξήθηκαν σημαντικά την τελευταία δεκαπενταετία. Είναι λοιπόν απαραίτητο, να ενθαρρυνθεί η χρήση των τεχνολογιών αυτών καθώς παίζουν σημαντικό ρόλο στην άνοδο της παραγωγικότητας της εργασίας.

- **ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ**

Σε πρόσφατη κατάταξη 100 χωρών με βάση την **ανταγωνιστικότητα**, ο ερευνητικός οργανισμός IMD κατέταξε την **Ελλάδα** στην **42^η θέση**. Μολονότι υπήρξε πρόοδος σε σχέση με το

προηγούμενο έτος (50^η θέση), αυτή οφείλεται αποκλειστικά στη μείωση της φορολογίας των επιχειρηματικών κερδών και του δημοσίου ελλείμματος. Σε άλλους τομείς, όπως αυτός της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης, μείωση της γραφειοκρατίας, εξάλειψη της διαφθοράς βελτίωσης της παιδείας και ενίσχυση των ξένων άμεσων επενδύσεων, ο IMD διαπίστωσε και δεν κατέγραψε καμία βελτίωση.

Ένας απαραίτητος όρος για τη δημιουργία μιας ανταγωνιστικής, παραγωγικής και δίκαιης κοινωνίας είναι η ύπαρξη ικανής και αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης. Μιας δημόσιας διοίκησης που συνδυάζει το δημόσιο συμφέρον με τα ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια λειτουργίας. Είναι σήμερα αποδεκτό σε όλη την Ευρώπη, ότι η δημόσια διοίκηση διευθύνει και εποπτεύει χάριν του δημόσιου συμφέροντος, αλλά δεν είναι απαραίτητο να παρέχει τις υπηρεσίες, οι οποίες θα πρέπει ανάλογα με την περίπτωση να αφεθούν σε ιδιωτικούς φορείς, οι οποίοι ιδανικά θα πρέπει να λειτουργούν σε συνθήκες ανταγωνιστικής αγοράς. Πρέπει να είναι συμμετοχική και αποκεντρωτική στη λειτουργία, να ευνοείται και να αμείβει την καινοτομία, να στηρίζεται περισσότερο σε κίνητρα παρά σε εντολές και να εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον με καινοτόμο και επιχειρηματικό τρόπο. Η εκπαίδευση των υπαλλήλων, πρέπει να είναι συνεχής και οι αμοιβές όπως και η σταδιοδρομία τους, να βασίζεται σε σημαντικό βαθμό στα αποτελέσματα της δουλειάς τους. Πρέπει να δημιουργηθούν μηχανισμοί ανταγωνισμού μεταξύ των κρατικών μονάδων (π.χ στα πανεπιστήμια, στα σχολεία, στα νοσοκομεία).

Τα πανεπιστήμια σήμερα, δεν ανταγωνίζονται μεταξύ τους για την προσέλκυση επιπλέον κρατικής ενίσχυσης ανάλογα με τις επιδόσεις τους στην έρευνα. Τα σχολεία δεν ανταγωνίζονται μεταξύ τους για την προσέλκυση μαθητών, αφού η χρηματοδότηση τους δεν εξαρτάται από τον αριθμό των μαθητών. Στα νοσοκομεία, ο συνδυασμός ενός συστήματος κινήτρων για μείωση του κόστους θα τα εξαναγκάζει να

προσέχουν τόσο τις υπηρεσίες που προσφέρουν, πόσο καλά τις προσφέρουν, όσο και με πιο κόστος. Οι δημόσιοι φορείς πρέπει επίσης να λογοδοτούν και να αυτοδιορθώνονται με βάση την παραγωγή και τη δημοσιοποίηση πληροφοριών σχετικά με μερικές όψεις της λειτουργίας τους (π.χ τα πανεπιστήμια να δημοσιοποιούν πίνακες κατάταξης σε ότι αφορά την ποιότητα των παρεχόμενων σπουδών, οι αστυνομικές διευθύνσεις να δημοσιεύουν ετησίως μερικούς δείκτες που θα απεικονίζουν τον τρόπο με τον οποίο θα χειρίζονται θέματα της αρμοδιότητάς τους, τα ταχυδρομικά γραφεία να δημοσιοποιούν το χρέος, το χρόνο παράδοσης των επιστολών, τα νοσοκομεία να δημοσιοποιούν τα λειτουργικά έξοδα, το χρόνο αναμονής ασθενών για εγχειρήσεις, οι κρατικές τράπεζες να δημοσιοποιούν στοιχεία κερδοφορίας και εξυπηρέτησης πελατών κ.λ.π). Η θεσμική διαφάνεια **στηρίζεται** στην παραδοχή ότι οι κρατικοί θεσμοί αποτελούν συστήματα μάθησης, τα οποία κάτω από κατάλληλα συνθήκες μπορούν να αυτοβελτιώνονται μέσω της ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας, της δημόσιας διοίκησης, της εισαγωγής του ανταγωνισμού των κρατικών μονάδων και της θεσμικής διαφάνειας. Θα μπορεί να απομακρυνθεί η διαφθορά, να μειωθεί η γραφειοκρατία και να έλθουν ξένα κεφάλαια τα οποία θα βελτιώσουν την ανταγωνιστική θέση της Ελλάδας και θα ενισχύσουν τον ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας της. Μαζί με τη συγκριτικά υψηλή φορολογία και τη δυσκαμψία στην αγορά εργασίας, η ποιότητα της εξυπηρέτησης από τις δημόσιες υπηρεσίες αποτελεί έναν από τους **ισχυρότερους αποθαρρυντικούς παράγοντες στην προσέλκυση ξένων παραγωγικών επενδύσεων.**

4.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με την ένταξη της χώρας μας στην ΟΝΕ, αναπτρώθηκε η ελπίδα των Ελλήνων για ένα καλύτερο αύριο. Ωστόσο, το συναίσθημα αυτό δεν κράτησε πολύ.

Η υιοθέτηση του ευρώ από την Ελληνική οικονομία, επέφερε οφέλη αλλά και σημαντικό κόστος. Πιο συγκεκριμένα, στην μετά ΟΝΕ εποχή, η εθνική νομισματική και συναλλαγματική πολιτική δεν υφίσταται, αφού η χώρα εγκαταλείπει το εθνικό της νόμισμα. Όμως, σημαντικά οφέλη προέρχονται τόσο από την εξάλειψη του κόστους συναλλαγών, όσο και από την αποφυγή της σύγχυσης και της αβεβαιότητας που απορρέουν από τη μετατροπή των νομισμάτων στις εμπορικές συναλλαγές.

Ένα από τα σημαντικότερα μειονεκτήματα της ένταξης μας στη Νομισματική Ένωση (*παρά τα θετικά της κατά τα άλλα αποτελέσματα στην άσκηση οικονομικής πολιτικής*) είναι πως δεν ήταν σε θέση να εξαλείψει σημαντικά και χρόνια προβλήματα της ελληνικής οικονομίας.

Τέτοια προβλήματα αποτελούν:

- ∅ Το χαμηλό επίπεδο ανταγωνιστικότητας, το οποίο διαπιστώνεται για παράδειγμα από το ύψος του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών
- ∅ Η ανεργία, η οποία υποχωρεί με μεγάλη βραδύτητα
- ∅ Ο πληθωρισμός, όπου επί σειρά ετών είναι υψηλότερος από το μέσο όρο πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ
- ∅ Ο υψηλός βαθμός φτώχειας που συνεχίζει να υπάρχει, αφού η ανάπτυξη που επιτεύχθηκε την τελευταία δεκαετία δεν αφορούσε όλες τις περιοχές και όλους τους κλάδους
- ∅ Τέλος, το δημογραφικό πρόβλημα που παρατηρείται στην Ελλάδα και που εξελίσσεται με τέτοιο τρόπο, ώστε σε κάποια χρόνια θα ξεκινήσει να συρρικνώνεται το εργατικό δυναμικό.

Παρόλη την εμφάνιση αυτών των προβλημάτων, θα ήταν σωστό να σημειωθεί πως η ενιαία νομισματική πολιτική από μόνη της δεν είναι σε θέση να δώσει λύσεις. Χρειάζονται μηχανισμοί που θα ενισχύσουν τον εξαγωγικό προσανατολισμό, τη βελτίωση της παραγωγικότητας και τη διεθνή ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.

Τέλος, αναφέρεται πως η ανάπτυξη για την οποία έγινε λόγος παραπάνω, εμφανίζεται να είναι διαρκής και συνεχής. Ωστόσο, σημειώνεται πως είναι περιφερειακή, αφού η Ελλάδα συνολικά βελτίωσε τη θέση της κατά οκτώ περίπου μονάδες. Όμως, οι περιφέρειες παρουσίασαν ανομοιογένεια στο βαθμό επίτευξης του στόχου.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στις 2 Μαΐου συμπληρώθηκαν 10 χρόνια από την ιστορική απόφαση των 15 τότε ηγετών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εκκίνηση του ενιαίου νομίσματος την 1 Ιανουαρίου 1999. Οι 11 χώρες που κρίθηκε ότι είχαν ανταποκριθεί στα κριτήρια του Μάαστριχτ για τον πληθωρισμό, το δημόσιο έλλειμμα και τα επιτόκιά τους κλείδωσαν αμετάκλητα τις ισοτιμίες τους και υιοθέτησαν το νέο, κοινό τους νόμισμα λογιστικά πρώτα και καθώς στο μεταξύ προσχώρησε και η Ελλάδα το 2002, οι πολίτες των 12 χωρών, πήραμε στα χέρια μας τα κέρματα και τα χαρτονομίσματα ευρώ. Το 2007 ακολούθησε η Σλοβενία, το 2008 η Μάλτα και η Κύπρος. Του χρόνου, αναμένεται η Σλοβενία και άλλες χώρες έπονται.

Είμαστε σήμερα, 320.000.000 πολίτες που μιλάμε έντεκα τουλάχιστον διαφορετικές γλώσσες, ψηφίζουμε χωριστά για 15 εθνικά κοινοβούλια και κυβερνήσεις, αλλά μοιραζόμαστε το ίδιο νόμισμα. Αν πάμε πίσω στη 10ετία του 1990, θα θυμηθούμε ότι οικονομολόγοι, πολιτικοί επιστήμονες και άλλοι, δυσπιστούσαν απέναντι στο εγχείρημα. Ποτέ και πουθενά δεν είχε υπάρξει στην ιστορία νόμισμα χωρίς κεντρική κυβέρνηση και προϋπολογισμό, έλεγαν και υπογράμμιζαν τις σημαντικές διαφορές στην οικονομική διάρθρωση των χωρών που το υιοθετούσαν.

Στο μεταξύ, η Νομισματική Ένωση κλείνει δεκαετία. Κανένας από τους τότε δύσπιστους, δεν μπορεί να αμφισβητήσει την εδραίωση του ευρώ, την επιτυχία που είχε η λειτουργία του ως νόμισμα εσωτερικά και στο διεθνές νομισματικό σύστημα.

Ωστόσο, η μελλοντική πορεία του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος και κατ'επέκταση η οικονομική πορεία των χωρών-μελών της ευρωζώνης, δεν αναμένεται να είναι εύκολη. Στις εκθέσεις για την λειτουργία της ONE που

κοινοποιεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τα τελευταία χρόνια, υπογραμμίζεται η θετική συμβολή του ενιαίου νομίσματος στην μακροοικονομική σταθερότητα. Καθώς και ο ουσιαστικός του ρόλος στη επιτάχυνση της οικονομικής ολοκλήρωσης στην Ευρώπη.

Όμως, οι πολιτικές ελπίδες που επενδύθηκαν στο ευρώ δεν ευοδώθηκαν. Η νομισματική πολιτική είναι η μόνη πραγματικά κοινή ευρωπαϊκή πολιτική. Η ΕΚΤ εφαρμόζει με επιτυχία μία νομισματική πολιτική που οδηγεί στη σταθερότητα των τιμών, μέσω του ελέγχου του πληθωρισμού και των χαμηλών επιτοκίων. Έτσι ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες.

Σε δημοσιονομικό επίπεδο, υπάρχουν δύο όψεις. Από τη μία πλευρά δεν υπάρχει επιστροφή στις χαλαρές πολιτικές του παρελθόντος, αλλά υπάρχει επιτάχυνση του ρυθμού οικονομικής ολοκλήρωσης στην Ευρώπη. Υπάρχουν ενδείξεις ότι το ευρώ οδηγεί σε αύξηση των συναλλαγών μεταξύ των χωρών της ζώνης του ευρώ καθώς και στην προώθηση της ολοκλήρωσης των χρηματοπιστωτικών αγορών στην Ευρώπη.

Από την άλλη πλευρά, ενιαία δημοσιονομική πολιτική όπως θα απαιτούνταν για τονωθεί η ανάπτυξη σε περιοχές στάσιμες και με υψηλή ανεργία, για να αντιμετωπίζονται διαρθρωτικές κρίσεις ή μια γενικότερη επιβράδυνση για να αμβλυνθούν μεγάλες ανισότητες, δεν υφίσταται. Ελάχιστα μπορεί να κάνει ένας κοινοτικός προϋπολογισμός που ξεπερνά το 1% του ΑΕΠ της Ένωσης, ενώ οι προϋπολογισμοί των κρατών-μελών καταρτίζονται με εθνικά κριτήρια και απλώς υπόκεινται στον συμφωνημένο περιορισμό του ελλείμματός της.

Μπορούμε να συνεχίσουμε έτσι; Η τωρινή ακρίβεια στην ενέργεια και στα τρόφιμα, κάποιες καταχρηστικές ανατιμήσεις προκαλούν εύλογη δυσφορία, δεν αναιρούν όμως τη σταθερότητα που έφερε το ευρώ. Άλλωστε το σημαντικότερο επιχείρημα υπέρ του ενιαίου νομίσματος είναι ότι αποτελεί απαραίτητο συμπλήρωμα της ενιαίας αγοράς. Η καθιέρωσή του μεγιστοποιεί τα

οικονομικά πλεονεκτήματα που απορρέουν από αυτήν. Το συνολικό όφελος που επιφέρει το ευρώ είναι ένα σταθερό οικονομικό περιβάλλον που οδηγεί σε χαμηλό πληθωρισμό και χαμηλά επιτόκια. Για παράδειγμα, **στην Ελλάδα** την περίοδο **1991-1998** είχαμε **μέσο πληθωρισμό 13,6%**, μόλις το **1998** προσπαθώντας να «πιάσουμε» τα κριτήρια σύγκλισης, **καταφέραμε να τον ρίξουμε στο 4,8%**. Τα πρωτόγνωρα χαμηλά επιτόκια συνέβαλαν στην αύξηση των επενδύσεων, στην απόκτηση κατοικίας, στην κατανάλωση. Είμαστε προστατευμένοι από διεθνείς χρηματοοικονομικές αναταραχές. Ο βραχνάς των υποτιμήσεων εξαλείφθηκε.

Ωστόσο, η ευρωπαϊκή επιτροπή αναγνωρίζει τις προσδοκίες που **δεν** εκπληρώθηκαν. Στη ευρωζώνη συνολικά η ανάπτυξη παραμένει χαμηλή. Οι μεγάλες διαφορές πληθωρισμού μεταξύ των χωρών έφεραν απώλειες ανταγωνιστικότητας και εξωτερικά ελλείμματα. Έτσι, θέτονται πέντε βασικοί στόχοι:

Ø **Αντιμετώπιση των αιτιών του χαμηλού ρυθμού ανάπτυξης:** οι μακροοικονομικές πολιτικές δεν είναι δυνατό να υποκαταστήσουν τις βασικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στις αγορές προϊόντων, υπηρεσιών και εργασίας, που είναι απαραίτητες για την αύξηση των ρυθμών ανάπτυξης και την ενίσχυση της ικανότητας της ζώνης του ευρώ να αντιμετωπίσει με αποτελεσματικότητα τυχόν μελλοντική κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας. Είναι απογοητευτικό το γεγονός ότι η καθιέρωση του ευρώ δεν συνοδεύτηκε από επιτάχυνση του ρυθμού των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Ø **Προετοιμασία για τις οικονομικές και δημοσιονομικές επιπτώσεις της δημογραφικής γήρανσης:** οι κυβερνήσεις είναι αναγκαίο να επιτύχουν ένα σημαντικά ταχύτερο ρυθμό μείωσης του χρέους και αύξησης της απασχόλησης, ενώ παράλληλα θα πρέπει να μεριμνούν για την κατάλληλη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος και του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης.

- Ø **Επιτυχής ολοκλήρωση της διαδικασίας διεύρυνσης:** έμφαση θα πρέπει να δοθεί στη στήριξη της μακροοικονομικής σταθερότητας και στην διευκόλυνση της πορείας προς την υιοθέτηση του ευρώ. Μακροπρόθεσμος στόχος είναι η διαχείριση των όλο και μεγαλύτερων οικονομικών διαφορών μεταξύ των χωρών που συμμετέχουν στην διευρυμένη ζώνη του ευρώ.
- Ø **Ενίσχυση του πλαισίου συντονισμού των οικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών:** απαιτείται η εφαρμογή μιας περισσότερο προληπτικής προσέγγισης για τον έγκαιρο εντοπισμό των δυσκολιών στον τομέα της οικονομικής πολιτικής, και κυρίως η βούληση των κρατών μελών να τηρούν τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Ø **Βελτίωση της εξωτερικής εκπροσώπησης της ζώνης του Ευρώ:** η ύπαρξη μιας ενιαίας και αποτελεσματικής εκπροσώπησης της ζώνης του Ευρώ αποτελεί βασική προϋπόθεση για την προώθηση των συμφερόντων της σε Διεθνές επίπεδο.

Παρόλο λοιπόν που βλέπουμε ότι η Νομισματική Ένωση είναι ένα νόμισμα με δύο όψεις, καταλαβαίνουμε ότι είναι πλέον μια πραγματικότητα. Οι λαοί και οι κυβερνήσεις τους, πρέπει να προσαρμοστούν σε αυτήν, να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητές της και να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της. Όσο περισσότερο συμβιβαστούμε τόσο το καλύτερο για εμάς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✓ Εθνική Τράπεζα Ελλάδος: Ένα νόμισμα για την Ευρώπη- Ευρώ, Αθήνα 1998
- ✓ Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων: Το ευρώ για την Ευρώπη, Εκδόσεις DIAN
- ✓ Ναπ. Μαραβέλας- Θεοδ. Σαγκελαρόπουλος: Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Ελλάδα- Οικονομία- Κοινωνία- Πολιτική, Εκδόσεις ΔΙΟΝΙΚΟΣ, Αθήνα 2006
- ✓ Π. Καπόπουλος-Π. Παπαδημητρίου: Ενιαίο Νόμισμα και ελληνική βιομηχανία, Εκδόσεις ΑΘ. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ, Αθήνα 1997
- ✓ Παναγιώτης Γ. Κορλίρα: Νομισματική Θεωρία, Εκδόσεις ΜΠΕΝΟΥ, Αθήνα 2000
- ✓ Σωτήρης Θεοδωρόπουλος: Εξελίξεις και Προοπτικές της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, Εκδόσεις ΑΘ. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ, Αθήνα 2006
- ✓ Σωτήρης Θεοδωρόπουλος: Ευρωπαϊκή Οικονομική Ολοκλήρωση (θεωρία και πολιτική), Εκδόσεις ΑΘ. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ, Αθήνα 1997
- ✓ Paul De Grauwe, Επιμέλεια: Θεόδωρος Κ. Πελαγίδης-Γεώργιος Χάριτεας-Τα οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης, Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 2001

INTERNET

- ✓ www.aep.gr
- ✓ www.aueb.gr
- ✓ www.europa.eu
- ✓ www.kathimerini.gr
- ✓ www.naftemporiki.gr
- ✓ www.pathfinders.gr
- ✓ www.tanea.gr
- ✓ www.teicrete.gr
- ✓ www.unipi.gr
- ✓ www.ypetho.gr

-
-
-
-

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

I. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ (ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧ)

Σημαντικός σταθμός στην ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπήρξε η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γνωστότερη και ως Συνθήκη του Μάαστριχ, από το όνομα της ολλανδικής πόλης όπου υπογράφηκε στις 7 Φεβρουαρίου 1992. Οι στόχοι που τέθηκαν ήταν σαφώς πιο σφαιρικοί. Συγκεκριμένα, στη Συνθήκη η Ένωση έθεσε σαν στόχους:

- Ø Να προωθήσει την ισόρροπη και σταθερή οικονομική πρόοδο, ιδίως με την δημιουργία ενός χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα, με την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και με την ίδρυση μιας οικονομικής και Νομισματικής ένωσης, η οποία θα περιελάμβανε εν καιρώ ένα ενιαίο νόμισμα.
- Ø Να επιβεβαιώσει την ταυτότητά της στην διεθνή σκηνή, ιδίως με την εφαρμογή μιας Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ), συμπεριλαμβανομένης της διαμόρφωσης μιας κοινής αμυντικής πολιτικής, η οποία ενδεχομένως να οδηγήσει σε κοινή άμυνα.
- Ø Να ενισχύσει την προστασία των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των υπηκόων των κρατών μελών με την θέσπιση της Ιθαγένειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Ø Να αναπτύξει στενή συνεργασία στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων
- Ø Να διατηρήσει στο ακέραιο το Κοινοτικό Κεκτημένο (Acquis Communautaire) και να το αναπτύξει, προκειμένου να εξασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα των μηχανισμών των οργάνων της Ένωσης.

Οι κοινές πολιτικές θα εφαρμόζονται πλέον στα πλαίσια των τριών πυλώνων του Ευρωπαϊκού Οικοδομήματος. Ο κύριος πυλώνας είναι αυτός της Κοινότητας, στον οποίο οι αποφάσεις λαμβάνονται με την κοινοτική μέθοδο

(κοινοτικό κεκτημένο). Παράλληλα υπάρχουν και οι δύο πυλώνες της συνεργασίας σε θέματα Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (ΔΕΥ) από την μια και της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ), όπου η λήψη αποφάσεων μοιάζει περισσότερο με διακυβερνητική συνεργασία. Όσον αφορά στον κύριο πυλώνα, η Συνθήκη επέφερε πολύ σημαντικές αλλαγές, αφού ενίσχυσε ορισμένες κοινές πολιτικές και ίδρυσε κάποιες καινούριες, όπως αυτές που αφορούν την παιδεία και την νεότητα, τον πολιτισμό, την δημόσια υγεία και την προστασία των καταναλωτών, υπογραμμίζοντας άλλη μια φορά τον εξελικτικό χαρακτήρα της διαδικασίας της ολοκλήρωσης.

II. ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Τα κράτη μέλη της Ένωσης παραχωρούν μέρος της εθνικής κυριαρχίας τους στα κοινά θεσμικά όργανα που αντιπροσωπεύουν όχι μόνο τα εθνικά τους συμφέροντα αλλά και το συλλογικό συμφέρον τους. Οι Συνθήκες αποτελούν αυτό που είναι γνωστό ως «πρωτογενής νομοθεσία». Με βάση αυτές τις Συνθήκες θεσπίζονται πάρα πολλές νομοθετικές πράξεις (γνωστές ως «παράγωγο δίκαιο») που έχουν άμεση επίπτωση στην καθημερινή ζωή των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το παράγωγο δίκαιο αποτελείται κυρίως από κανονισμούς, οδηγίες, αποφάσεις και συστάσεις. Αυτοί οι νόμοι, μαζί με τις πολιτικές της Ευρωπαϊκή Ένωση γενικά, είναι αποτέλεσμα αποφάσεων που λαμβάνουν **τρία κύρια θεσμικά όργανα** (το λεγόμενο «*Θεσμικό Τρίγωνο*» της Ένωσης): **το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης** (που αντιπροσωπεύει τα κράτη μέλη), **το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο** (που αντιπροσωπεύει τους πολίτες) **και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή** (ένα πολιτικά ανεξάρτητο όργανο που προασπίζει το συλλογικό ευρωπαϊκό συμφέρον).

III. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι το μοναδικό άμεσα εκλεγμένο όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι 785 βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αντιπροσωπεύουν τους πολίτες. Εκλέγονται κάθε πέντε χρόνια από ψηφοφόρους και στα 27 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για λογαριασμό των 492 εκατομμυρίων πολιτών της. Το έργο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι σημαντικό επειδή σε πολλούς τομείς πολιτικής οι αποφάσεις για νέους ευρωπαϊκούς νόμους λαμβάνονται από κοινού από το Κοινοβούλιο και από το Συμβούλιο Υπουργών, το οποίο εκπροσωπεί τα κράτη-μέλη. Το Κοινοβούλιο διαδραματίζει ενεργό ρόλο στη σύνταξη νομοθεσίας η οποία έχει αντίκτυπο στην καθημερινή ζωή των πολιτών: **για παράδειγμα**, στην προστασία του περιβάλλοντος, τα δικαιώματα των καταναλωτών, τις ίσες ευκαιρίες, τις μεταφορές, και την ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων, κεφαλαίων, υπηρεσιών και αγαθών. Το Κοινοβούλιο έχει επίσης από κοινού εξουσία με το Συμβούλιο σχετικά με τον ετήσιο προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο Πρόεδρος εκλέγεται για δύομισι χρόνια με δυνατότητα ανανέωσης, δηλαδή, για μισή νομοθετική περίοδο και εκπροσωπεί το Κοινοβούλιο προς τα έξω και στις σχέσεις του με άλλα κοινοτικά θεσμικά όργανα. Επικουρούμενος από 14 Αντιπροέδρους, ο Πρόεδρος διευθύνει όλες τις εργασίες του Κοινοβουλίου και των οργάνων του (Προεδρείο και Διάσκεψη των προέδρων) καθώς και τις συζητήσεις στην ολομέλεια. Διεξάγονται 12 σύνοδοι ολομελείας στο Στρασβούργο και έξι ακόμη στις Βρυξέλλες. Επίσης, μεριμνά για την τήρηση του Κανονισμού του ΕΚ και διασφαλίζει, με την παρέμβασή του, την απρόσκοπτη λειτουργία του συνόλου των δραστηριοτήτων του οργάνου και των υπηρεσιών του. Είναι ο εκπρόσωπος του Κοινοβουλίου στις νομικές υποθέσεις και τις εξωτερικές σχέσεις. Εκφέρει γνώμη, ειδικότερα, για όλα τα διεθνή θέματα και προβαίνει σε συστάσεις για την ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά την έναρξη κάθε συνεδρίασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ο Πρόεδρος

του Κοινοβουλίου εκφράζει την άποψη και τις ανησυχίες του Κοινοβουλίου για τα συγκεκριμένα ζητήματα και τα σημεία της ημερήσιας διάταξης. Τέλος, ο Πρόεδρος καθιστά με την υπογραφή του εκτελεστό τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης και υπογράφει μαζί με τον Πρόεδρο του Συμβουλίου όλες τις νομοθετικές πράξεις που θεσπίζονται με συναπόφαση.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διαθέτει 785 βουλευτές εκλεγμένους στα 27 κράτη- μέλη της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από το 1979, οι βουλευτές εκλέγονται με άμεση και καθολική ψηφοφορία για περίοδο πέντε ετών. Κάθε κράτος-μέλος καθορίζει το εκλογικό του σύστημα, αλλά οι δημοκρατικοί κανόνες είναι ίδιοι: δικαίωμα ψήφου στα 18, ισότητα ανδρών και γυναικών και μυστικότητα της ψήφου. Ας σημειωθεί ότι οι ευρωεκλογές διέπονται πλέον από κοινούς κανόνες: άμεση και καθολική ψηφοφορία, αναλογική και πενταετής, ανανεώσιμη θητεία. Οι έδρες κατανέμονται, κατά γενικό κανόνα, αναλογικά προς τον πληθυσμό κάθε κράτους-μέλους. Κάθε κράτος μέλος διαθέτει σταθερό αριθμό εδρών, 99 κατά μέγιστο και 5 κατ' ελάχιστο. Οι βουλευτές μοιράζουν το χρόνο εργασίας τους μεταξύ Βρυξελλών, Στρασβούργου και της εκλογικής τους περιφέρειας. Στις Βρυξέλλες συμμετέχουν σε συνεδριάσεις κοινοβουλευτικών επιτροπών και πολιτικών ομάδων και σε πρόσθετες συνόδους ολομέλειας, και στο Στρασβούργο συμμετέχουν σε 12 συνόδους ολομελείας. Παράλληλα με τις κύριες δραστηριότητές τους, πρέπει, φυσικά, να αφιερώνουν χρόνο και στις εκλογικές τους περιφέρειες. Οι βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου συσπειρώνονται σε ομάδες με βάση την πολιτική τους τοποθέτηση και όχι την εθνικότητα τους και ασκούν την εντολή τους με ανεξαρτησία. Καθώς οι αρμοδιότητές τους καθίστανται διαρκώς σημαντικότερες, οι ευρωβουλευτές επηρεάζουν με τη δράση τους όλους τους τομείς της καθημερινής ζωής των πολιτών: το περιβάλλον, την προστασία των καταναλωτών, τις μεταφορές, αλλά και την παιδεία, τον πολιτισμό, την υγεία κλπ.

Οι βουλευτές χωρίζονται σε οχτώ πολιτικές ομάδες οι οποίες συμμετέχουν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Οργανώνονται εσωτερικά ορίζοντας

έναν πρόεδρο (ή σε ορισμένες ομάδες, δύο συμπρόεδρους), ένα προεδρείο και μια γραμματεία. Στο ημικύκλιο, οι βουλευτές κάθονται με βάση την πολιτική τους τοποθέτηση, από τα αριστερά προς τα δεξιά, μετά από συμφωνία μεταξύ των προέδρων των ομάδων. Για να σχηματιστεί μια πολιτική ομάδα απαιτούνται τουλάχιστον 20 βουλευτές που πρέπει να εκπροσωπούν τουλάχιστον το ένα πέμπτο του συνόλου των κρατών μελών. Απαγορεύεται η ένταξη σε περισσότερες από μία πολιτικές ομάδες. Ορισμένοι βουλευτές δεν ανήκουν σε καμιά πολιτική ομάδα και στην περίπτωση αυτή ανήκουν στους μη εγγεγραμμένους. Πριν από κάθε ψηφοφορία στην ολομέλεια, οι πολιτικές ομάδες εξετάζουν τις εκθέσεις των κοινοβουλευτικών επιτροπών και υποβάλλουν τροπολογίες. Η θέση κάθε πολιτικής ομάδας αποφασίζεται με συνεννόηση στους κόλπους της ομάδας, και κανένας βουλευτής δεν επιτρέπεται να λάβει υποχρεωτική εντολή ψήφου. Συχνά μάλιστα οι βουλευτές δεν δεσμεύονται να ακολουθήσουν τη γραμμή της ομάδας.

Για την προετοιμασία των εργασιών ολομελείας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, οι βουλευτές μοιράζονται σε κοινοβουλευτικές επιτροπές, καθεμιά από τις οποίες ειδικεύεται σε συγκεκριμένους τομείς. Οι κοινοβουλευτικές επιτροπές είναι 20. Απαρτίζονται από 28 έως 86 βουλευτές η καθεμιά και διαθέτουν πρόεδρο, προεδρείο και γραμματεία. Η πολιτική τους σύνθεση αντικατοπτρίζει εκείνη της ολομέλειας και συνεδριάζουν μία ή δύο φορές το μήνα στις Βρυξέλλες και οι συζητήσεις τους είναι δημόσιες. Στις κοινοβουλευτικές επιτροπές, οι βουλευτές επεξεργάζονται, τροποποιούν και ψηφίζουν νομοθετικές προτάσεις και εκθέσεις πρωτοβουλίας. Εξετάζουν προτάσεις της Επιτροπής και του Συμβουλίου και, αν χρειαστεί, συντάσσουν εκθέσεις και τις υποβάλλουν στην ολομέλεια. Τέλος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να συστήνει υπο-επιτροπές και προσωρινές επιτροπές για ειδικά προβλήματα, ή εξεταστικές επιτροπές στο πλαίσιο των ελεγκτικών του αρμοδιοτήτων. Οι πρόεδροι των επιτροπών συντονίζουν τις εργασίες τους στο πλαίσιο της Διάσκεψης των προέδρων των επιτροπών.

Οι αντιπροσωπείες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου διατηρούν επαφές με τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών που δεν ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο συμβάλλοντας στη διεύρυνση της επιρροής της Ευρώπης στο εξωτερικό. Υπάρχουν 34 αντιπροσωπείες. Καθεμιά απαρτίζεται από δεκαπέντε ευρωβουλευτές. Διακρίνονται τέσσερα είδη αντιπροσωπειών:

- Ø Οι διακοινοβουλευτικές αντιπροσωπείες, που έχουν ως αποστολή τη διατήρηση σχέσεων με τα κοινοβούλια των κρατών που δεν ανήκουν στην Ένωση ούτε είναι υποψήφια για ένταξη.
- Ø Οι μικτές κοινοβουλευτικές επιτροπές, που διατηρούν σχέσεις με κοινοβούλια υποψήφιων προς ένταξη κρατών ή κρατών που έχουν συμφωνία σύνδεσης με την Κοινότητα.
- Ø Η αντιπροσωπεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη Συνέλευση Ίσης Εκπροσώπησης ΑΚΕ-ΕΕ απαρτίζεται από βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και βουλευτές από κράτη της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού.
- Ø Η αντιπροσωπεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Ευρωμεσογειακή Κοινοβουλευτική Συνέλευση.

Οι πρόεδροι των αντιπροσωπειών συντονίζουν τις εργασίες τους στο πλαίσιο της Διάσκεψης των προέδρων των αντιπροσωπειών. Η Διάσκεψη των προέδρων απαρτίζεται από τους προέδρους των πολιτικών ομάδων υπό τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Καθορίζει τις εργασίες του Κοινοβουλίου και όλες τις πτυχές του νομοθετικού προγραμματισμού :

- Χρονοδιάγραμμα και ημερήσια διάταξη των συνόδων ολομελείας
- Σύνθεση των επιτροπών και των αντιπροσωπειών και κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ τους
- Νομοθετικός προγραμματισμός

Διαδραματίζει επίσης σημαντικό ρόλο στις σχέσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με τα άλλα θεσμικά όργανα της Κοινότητας, τις τρίτες χώρες και τους εξωκοινοτικούς οργανισμούς.

Το Προεδρείο απαρτίζεται από τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τους 14 Αντιπροέδρους και τους 6 Κοσμήτορες υπό την ιδιότητα του παρατηρητή που εκλέγονται από το Σώμα για ανανεούμενη θητεία δύομισι ετών. Η Γενική Γραμματεία είναι εγκατεστημένη στο Λουξεμβούργο και στις Βρυξέλλες.

IV. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Η αποστολή του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι να ελέγχει με ανεξάρτητο τρόπο την είσπραξη και την ανάλωση των κεφαλαίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, μέσω αυτού του ελέγχου, να αξιολογεί τον τρόπο με τον οποίο τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα εκπληρώνουν αυτό το έργο. Το Συνέδριο εξετάζει κατά πόσο οι χρηματοοικονομικές πράξεις έχουν καταχωριστεί ορθά, έχουν εκτελεστεί με νόμιμο και κανονικό τρόπο, και η διαχείρισή τους έχει γίνει κατά τρόπο που εξασφαλίζει την οικονομία, την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα. Γνωστοποιεί δε τα αποτελέσματα των εργασιών του μέσω της δημοσίευσης συναφών, αντικειμενικών και επίκαιρων εκθέσεων.

Κατά την εκτέλεση του έργου του, το Συνέδριο αποσκοπεί στο να συμβάλει στη βελτίωση της δημοσιονομικής διαχείρισης των κεφαλαίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε όλα τα επίπεδα, ώστε να εξασφαλίζεται η μέγιστη αποδοτικότητα της δαπάνης για τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αναθέτει στο Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο το κύριο καθήκον του ελέγχου της ορθής εκτέλεσης του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπό το διττό πρίσμα της βελτίωσης των αποτελεσμάτων και της λογοδοσίας στους ευρωπαίους πολίτες για τη

χρησιμοποίηση του δημοσίου χρήματος από τις υπεύθυνες αρχές διαχείρισης. Έτσι, σύμφωνα με τη συνθήκη, το Ελεγκτικό Συνέδριο ελέγχει τους λογαριασμούς του συνόλου των εσόδων και των εξόδων της Κοινότητας. Ελέγχει επίσης τους λογαριασμούς του συνόλου των εσόδων και εξόδων κάθε οργανισμού ιδρυομένου από την Κοινότητα καθώς και τη νομιμότητα και την κανονικότητα των εσόδων και δαπανών και εξακριβώνει τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση. Το Ελεγκτικό Συνέδριο καταρτίζει ετήσια έκθεση μετά το κλείσιμο κάθε οικονομικού έτους. Μπορεί εξάλλου να υποβάλλει οποτεδήποτε παρατηρήσεις, ιδίως υπό μορφή ειδικών εκθέσεων, επί ειδικών ζητημάτων και να γνωμοδοτεί μετά από αίτηση ενός από τα άλλα όργανα της Κοινότητας.

V. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ECB)

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) είναι η κεντρική τράπεζα για το ενιαίο νόμισμα της Ευρώπης, το ευρώ. Το βασικό καθήκον της ΕΚΤ είναι η διατήρηση της αγοραστικής δύναμης του ευρώ και, επομένως, η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών στη ζώνη του ευρώ. Η ζώνη του ευρώ αποτελείται από τις 13 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν υιοθετήσει το ευρώ από το 1999. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) αποτελείται από την ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες (ΕθνΚΤ) όλων των κρατών μελών της ΕΕ είτε έχουν υιοθετήσει το ευρώ είτε όχι. Το Ευρωσύστημα αποτελείται από την ΕΚΤ και τις ΕθνΚΤ των χωρών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ. Το Ευρωσύστημα και το ΕΣΚΤ θα συνυπάρχουν όσο διάστημα υπάρχουν κράτη μέλη που δεν ανήκουν στη ζώνη του ευρώ.

Τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ και του Ευρωσυστήματος καθορίζονται στη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Το κείμενο της Συνθήκης αναφέρεται στο "ΕΣΚΤ" και όχι στο "Ευρωσύστημα". Το κείμενο αυτό συντάχθηκε βάσει του συλλογισμού ότι όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ θα

υιοθετήσουν το ευρώ. Μέχρι τότε, το Ευρωσύστημα θα συνεχίσει να εκτελεί τα καθήκοντα που του έχουν ανατεθεί. Σύμφωνα με τη Συνθήκη, πρωταρχικός στόχος του ΕΣΚΤ είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών και με την επιφύλαξη του στόχου αυτού, το ΕΣΚΤ στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Κοινότητα, προκειμένου να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων της. Οι στόχοι της Ένωσης είναι ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης και μια διατηρήσιμη και μη πληθωριστική ανάπτυξη.

Σύμφωνα με τη Συνθήκη για την τα βασικά καθήκοντα της ΕΚΤ είναι:

- η χάραξη και η εφαρμογή νομισματικής πολιτικής για τη ζώνη του ευρώ,
- η διενέργεια πράξεων συναλλάγματος,
- η κατοχή και η διαχείριση των επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων των χωρών της ζώνης του ευρώ (βλ. διαχείριση χαρτοφυλακίων),
- η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών.

Περαιτέρω καθήκοντα της Τράπεζας αποτελούν τα εξής:

- **Τραπεζογραμμάτια:** η ΕΚΤ έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να εγκρίνει την έκδοση τραπεζογραμματίων εντός της ζώνης του ευρώ.
- **Στατιστικά στοιχεία:** σε συνεργασία με τις ΕθνΚΤ, η ΕΚΤ συλλέγει τις στατιστικές πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση των καθηκόντων, είτε από τις εθνικές αρχές είτε απευθείας από οικονομικούς φορείς.
- **Χρηματοπιστωτική σταθερότητα και εποπτεία:** το Ευρωσύστημα συμβάλλει στην ομαλή άσκηση της πολιτικής που προωθούν οι αρμόδιες αρχές αναφορικά με την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.
- **Συνεργασία σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο:** η ΕΚΤ διατηρεί σχέσεις συνεργασίας με αντίστοιχα όργανα, οργανισμούς και φορείς εντός της ΕΕ, αλλά και διεθνώς, όποτε εξετάζονται θέματα σχετικά με τα καθήκοντα που έχουν ανατεθεί στο Ευρωσύστημα.

Από την 1η Ιανουαρίου 1999 η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) είναι υπεύθυνη για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ, τη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο μετά τις Ηνωμένες Πολιτείες. Η ζώνη του ευρώ έγινε πραγματικότητα όταν η ευθύνη για την άσκηση νομισματικής πολιτικής εκχωρήθηκε από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των 11 κρατών μελών της ΕΕ στην ΕΚΤ τον Ιανουάριο του 1999. Η Ελλάδα έγινε μέλος το 2001, ενώ η Σλοβενία έγινε το 13ο μέλος το 2007. Η δημιουργία της ζώνης του ευρώ και η ίδρυση ενός υπερεθνικού οργάνου, της ΕΚΤ, αποτέλεσε βασικό στάδιο στη μακρόχρονη και πολύπλοκη πορεία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Προκειμένου να ενταχθούν στη ζώνη του ευρώ, οι 13 χώρες έπρεπε να πληρούν τα κριτήρια σύγκλισης. Αυτό θα ισχύσει και για άλλα κράτη μέλη της ΕΕ προτού υιοθετήσουν το ευρώ. Τα κριτήρια θέτουν τις οικονομικές και νομικές προϋποθέσεις για την επιτυχημένη συμμετοχή στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι το βασικό όργανο λήψεως αποφάσεων της ΕΚΤ. Αποτελείται από τα έξι μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής, και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών (ΕθνΚΤ) των 13 χωρών της ζώνης του ευρώ. Καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές και λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις για την εκπλήρωση των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί στο Ευρωσύστημα. Χαράσσει νομισματική πολιτική για τη ζώνη του ευρώ. Το καθήκον αυτό περιλαμβάνει τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τους στόχους νομισματικής πολιτικής, τα βασικά επιτόκια, την προσφορά διαθεσίμων στο Ευρωσύστημα, καθώς και τη θέσπιση κατευθυντηρίων γραμμών για την εφαρμογή των αποφάσεων αυτών. Το Διοικητικό Συμβούλιο συνεδριάζει συνήθως δύο φορές το μήνα στο κτίριο Eurotower στη Φραγκφούρτη της Γερμανίας. Πρόεδρος της ΕΚΤ (το 2007) είναι ο Γάλλος Jean-Claude Trichet και Αντιπρόεδρος, ο πρώην Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, Λουκάς Παπαδήμος.

VI. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (ΕΙΒ) - ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (ΕΙΦ)

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων δημιουργήθηκε από τη Συνθήκη της Ρώμης το 1958 ως το χρηματοοικονομικό ίδρυμα για μακροπρόθεσμο δανεισμό στην Ένωση. Ο στόχος της είναι να συμβάλλει στην ολοκλήρωση, την ισορροπημένη ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή μεταξύ των κρατών – μελών της ΕΕ. Η Τράπεζα παρέχει σημαντικό όγκο χρηματοδοτήσεων στις αγορές κεφαλαίων και δανειοδοτεί με ευνοϊκούς όρους σε έργα που προωθούν τις πολιτικές και τους σκοπούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα βασικά χαρακτηριστικά της Τράπεζας είναι τα εξής:

- Ø Απολαμβάνει ανεξάρτητη νομική προσωπικότητα και χρηματοοικονομική αυτονομία μέσα στην ΕΕ
- Ø Λειτουργεί με αυστηρά τραπεζο-οικονομικά κριτήρια και διατηρεί στενή συνεργασία με την ευρύτερη τραπεζική κοινότητα, και όταν δανείζει στις χρηματαγορές αλλά και όταν χρηματοδοτεί έργα.

Το επιχειρηματικό σχέδιο της Τράπεζας, το λεγόμενο Επιχειρηματικό Λειτουργικό Σχέδιο (Corporate Operational Plan - COP), συνοψίζει τους 6 βασικούς ιεραρχικούς στόχους της, σχετικά με τη δανειοδοτική της πολιτική:

- Û Συνοχή και Σύγκλιση
- Û Υποστήριξη Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (SMEs)
- Û Περιβαλλοντική Σταθερότητα
- Û Εφαρμογή της Πρωτοβουλίας Καινοτομίας 2010 (i2i)
- Û Ανάπτυξη Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών και Ενέργειας (TENs)
- Û Βιώσιμη, Ανταγωνιστική και Ασφαλής Ενέργεια

Το group της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων αποτελείται από την Τράπεζα αυτή καθαυτή και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων. Τα κράτη –

μέλη είναι οι μοναδικοί ιδιοκτήτες της Τράπεζας, ενώ το Ταμείο έχει διάφορους μετόχους, με σημαντικότερη την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων:

- Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων: 62%
- Ευρωπαϊκή Ένωση: 30%
- Άλλα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα: 8%

Η βασική συνεργασία Τράπεζας και Ταμείου έγκειται στην υποστήριξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων, χορηγώντας τους δάνεια, ενισχύοντας τα επιχειρηματικά τους κεφάλαια και χρηματοδοτώντας τα επενδυτικά τους σχέδια. Πιο συγκεκριμένα, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων επικεντρώνεται σε δύο τομείς: επενδύσεις σε καινοτόμες μικρομεσαίες επιχειρήσεις μέσω κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου και διαδικασίες εγγυήσεων για μικρομεσαίες επιχειρήσεις μέσω ΕΕ.

VII. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ

Η Οικονομική Ολοκλήρωση μπορεί να ακολουθήσει διάφορα στάδια, ο προσδιορισμός των οποίων ποικίλει ανάλογα με το είδος του ορισμού που χρησιμοποιούμε. Γενικά, μπορούμε να διακρίνουμε πέντε μορφές οικονομικής ολοκλήρωσης. Η ταξινόμηση αυτή δεν ανταποκρίνεται κατ'ανάγκη στην μορφή που έχουν πάρει στην πράξη οι διάφορες ενώσεις. Στην διεθνή πρακτική συναντά κανείς ποικίλους ενδιάμεσους τύπους που περιλαμβάνουν στοιχεία από δύο ή περισσότερες κατηγορίες ενώσεων.

VIII. ΖΩΝΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (FREE TRADE AREA)

Η Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου ορίζεται συνήθως ως μια μορφή οικονομικής ολοκλήρωσης στην οποία οι χώρες - μέλη καταργούν τους δασμούς μεταξύ τους, αλλά κάθε μια διατηρεί το εθνικό της δασμολόγιο στις συναλλαγές της με τρίτες χώρες. Η Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου ή αλλιώς Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών μπορεί και να αναφέρεται σε ένα μόνο προϊόν ή κλάδο, οπότε μιλάμε για κλαδική ολοκλήρωση. Στις ζώνες ελευθέρων συναλλαγών συγκαταλέγονται ο Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος (ΕΟΧ) και η Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ), η Βορειοαμερικανική Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών (NAFTA) μεταξύ των ΗΠΑ, του Καναδά και του Μεξικού, η Mercosur στη Λατινική Αμερική και η CARICOM στην Καραϊβική.

IX. ΤΕΛΩΝΙΑΚΗ ΈΝΩΣΗ (CUSTOMS UNION)

Στην περίπτωση των Τελωνειακών Ενώσεων, οι χώρες οι οποίες συμμετέχουν, όχι μόνο καταργούν τους δασμούς στο εμπόριο μεταξύ τους, αλλά επιπλέον εφαρμόζουν κοινό δασμολόγιο στις εισαγωγές τους από τρίτες χώρες.

X. ΚΟΙΝΗ ΑΓΟΡΑ (COMMON MARKET)

Η Κοινή Αγορά είναι η μορφή οικονομικής ενοποίησης στην οποία οι χώρες καταργούν τους δασμούς μεταξύ τους, υιοθετούν κοινό δασμολόγιο στο εμπόριο με τρίτες χώρες και παράλληλα απελευθερώνουν και την διακίνηση των παραγωγικών συντελεστών μεταξύ τους.

XI. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΈΝΩΣΗ (ECONOMIC UNION)

Η Οικονομική Ένωση πραγματοποιείται όταν εκτός από όσα ισχύουν για την δημιουργία μιας Κοινής Αγοράς, έχουμε επίσης και την εναρμόνιση της οικονομικής πολιτικής, της νομισματικής πολιτικής κλπ. Συχνά μάλιστα, την εναρμόνιση μιας πολιτικής την ορίζουμε ως μια ένωση, όπως για παράδειγμα φορολογική ένωση, νομισματική ένωση κλπ.

XII. ΠΛΗΡΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ (COMPLETE ECONOMIC INTEGRATION)

Πλήρη Οικονομική Ολοκλήρωση έχουμε όταν οι χώρες-μέλη προχωρούν πέρα από όσα έχουν κάνει για την επίτευξη οικονομικής ένωσης και προβαίνουν σε πλήρη ενοποίηση και όχι απλώς εναρμόνιση της οικονομικής τους πολιτικής. Σε αυτή την περίπτωση, η οικονομική πολιτική πλέον χαράσσεται και ασκείται από υπερεθνικά όργανα, στα οποία τα εθνικά κράτη έχουν οικειοθελώς παραχωρήσει τις εξουσίες τους.

XIII. ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ (ΕΣΚΤ)

Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Οι δραστηριότητες του ΕΣΚΤ ασκούνται σύμφωνα με τη Συνθήκη ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και το Καταστατικό του. Το ΕΣΚΤ διοικείται από τα όργανα λήψεως αποφάσεων της ΕΚΤ. Σε αυτό το πλαίσιο, το Διοικητικό Συμβούλιο της

ΕΚΤ είναι αρμόδιο για τη χάραξη της νομισματικής πολιτικής, ενώ η Εκτελεστική Επιτροπή είναι εξουσιοδοτημένη να εφαρμόζει τη νομισματική

πολιτική σύμφωνα με τις αποφάσεις και τις κατευθυντήριες γραμμές του Διοικητικού Συμβουλίου. Στο βαθμό που κρίνεται εφικτό και σκόπιμο και προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική λειτουργία, η ΕΚΤ προσφεύγει στις εθνικές κεντρικές τράπεζες για την εκτέλεση των πράξεων που εντάσσονται στα καθήκοντα του Ευρωσυστήματος. Οι πράξεις νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος εκτελούνται υπό ομοιόμορφους όρους σε όλα τα κράτη-μέλη.

